

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa</i>
<i>Julio Rojas (Paraguay)</i> Ekim Devrimi ülkelerinin çekici gücü	3
<i>Meir Vilner (İsrail)</i> Ortadoğu'da barışın önündeki başlıca engel	13
<i>Aziz Muhammed (Irak)</i> Savaşmaya hazır olmak	24
<i>Tijani Tayeb Babekr (Sudan)</i> Halk ayaklanmasının belgelerine bağlılık	30
<i>Luis Sa (Portekiz)</i> Seçim bağlaşıklığından da öte	34
• Emperyalizmin iç çelişkileri ve işçi sınıfı	38
<i>Erich Hahn (DAC)</i> Sosyalizmin ahlaksal değerleri	51
<i>Robert Steigerwald (FAC)</i> Demokratik yelpazenin aktif kesimi	63
	1

Semou Pathe Gueye (Senegal)	
Sosyalist Enternasyonal'in Lima Kongresi neyi gösterdi?	71
• Ekim Devrimi'nden sonraki tarihsel gelişmeler	82

ÖZEL SAYFALAR

• TKP Merkez Komitesi'nin duyurusu	89
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	92
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	93

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSIYON TARİHİ: 30 Eylül 1986

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro'rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

Ekim Devrimi ülkelerinin çekici gücü

Julio Rojas

Paraguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri'nin görevlerini yerine getirmektedir

Rusya'daki sosyalist devrimin her yıldönümü bizim sadece ortak enternasyonalist bayramımız olmakla kalmıyor, aynı zamanda Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin evrensel-tarihsel öneminin yeni bir kanıtı, Sovyet halkının gerikalmışlığı yenerek ilerleme yönünde görece kısa bir zaman içinde katettiği o büyük ve çetin yolun bir kez daha anımsanması oluyor. Dünyada ilk proleter devletin, sosyal adalet toplumunun doğuşuna yol açan Ekim Devrimi insanlığın yaşamında sosyalizme geçiş çağını açtı, gezegenimizin çehresinde köklü değişimleri başlattı. Sosyalizm, önce bir tek ülkede gerçekleşti, daha sonra da, emperyalizmin egemenlik alanını önemli ölçüde daraltarak, bir dünya sistemine dönüştü.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin şimdiki yıldönümünün özelliği, yıldönümün öncesinde pekçok kardeş partinin kongrelerinin yapılmış olmasından ileri geliyor. Bu kongrelerde kabul edilmiş olan belgeler bizim ortak hazinemize, Marksist-Leninist teori ve pratiğine yapılan birer kolektif katkı oldu. Sovyet komünistlerinin forumu büyük öneme sahiptir. Sovyet komünistleriyle onların çeşitli ülkelerdeki yandaşlarını onlarca yıllık sıkı dostluk ve enternasyonalist dayanışma bağları bağlıyor. Üç devrimin ateşlerinden, yabancı saldırganlara ve gericilik güçlerine karşı verilmiş çetin savaşlardan geçen, savaş cephelerinde ve emek alanında çelikleşen Lenin'in partisi günümüz dünyasının gelişmesindeki kesin dönüş aşaması koşullarında yeryüzünde yaşamı ve insanlığı koruma, toplumsal ilerlemeyi hızlandırma yolunda yeni hedefler belirlemiş bulunuyor.

TARİHSEL BELGELER

SBKP'nin 27. Kongresi'nin çalışmalarına katılan Paraguay Komünist Partisi delegasyonu bu Kongre'nin iki karakteristik yönünü önemle vurguladı: Ardıcılık ve yenilikçilik. Merkez Komitesi'nin Politik Raporu, Kongre'nin öteki belgeleri ve materyalleri bizim politik-teorik hazinemizi zenginleştiriyor, sosyalizm ülkeleri için savaşımında yeni bir esin kaynağı oluyor. Bu, laf olsun diye söylenilmiş bir söz değil, tartışma götürmez olguların bir saptamasıdır.

SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde bugünkü durumun derin bir analizi yapılıyor. Devrimci savaşımın zengin deneyimini geliştirerek, Program, sadece ulusal planda ödevler öne koymakla kalmıyor, insanlığın sosyal-ekonomik düzenin en yüksek biçimine doğru ilerlemesinin perspektiflerini gösteriyor. Hiç abartmadan bu belgeyi 20. yüzyılın Komünist Manifestosu olarak adlandırabiliriz, çünkü bu belge uluslararası komünist ve işçi hareketinin birlik ve beraberliğinin daha da güçlenmesi için, ABD'nin dünya üzerinde egemenlik kurma planlarına, nükleer yıkım tehlikesine karşı tüm gezegenimiz ölçüsünde mücadelenin yükselmesine yardımcı oluyor.

SSCB'nin 1986–1990 yılları arasında ve 2.000 yılına kadarki dönemde ekonomik ve sosyal gelişmesini hızlandırma planları bizim üzerimizde büyük bir etki yapmıştır. Bunlar Sovyet halkını yeni atılımlara özendiriyor, tüm yaratıcı güçleri sosyalist düzenin üstünlüklerinden çok daha iyi yararlanmak, bilimsel-teknik devrimin en yeni kazanımlarını uygulamak, halkın maddi ve manevi yaşam düzeyini yükseltmek için seferber ediyor. Burada sözkonusu olan toplumun gelişmesinde nitel değişiklikleri sağlamak, ekonomiyi, demokrasi ve özyönetim sistemini yetkinleştirmek oluyor. Sovyet halkı kendi şanlı tarihinin gerçekten yeni bir aşamasına basmış bulunuyor. (!)

SBKP, toplumsal süreçlerin hızlandırılmasında insan faktörüne başlıca ve belirleyici rolü veriyor. Sosyalizmde bilimsel-teknik ilerleme, üretimde verimliliğin artması, halkın refah düzeyinin hızla yükselmesi, kişinin çok yönlü gelişmesi demek oluyor.

Bütün bunlar sermayenin egemen olduğu ülkelerdeki duruma hiç mi hiç benzemiyor. Sermayenin savunucuları, emperyalizmin başlıca kalelerinde ve onun çeperlerinde giderek keskinleşen çelişkileri ve derinleşen

(!) Bize göre, öne inanılmayacak kadar karmaşık, ama gerçekleşebilir bir ödev konmuştur: Önümüzdeki 15 yıl içinde ülkenin ekonomik potansiyelinin iki kat, emek verimliliğinin de 2,3–2,5 kat artırılması öngörülüyor. Ulusal gelirden her yıl yüzde 5'lik artış olacak, bu da ekonominin yenibaştan teknik donatımına ilişkin geniş kapsamlı programın yerine getirilmesini, sosyal alanlara daha fazla yatırım yapılmasını sağlayacaktır.

bunalımı, sömürü sisteminin çürümüşlüğünü, şimdiye dek görülmemiş boyutlar alan rüşvet yolsuzlukları, cinayet olaylarını ve uyuşturucu kullanma alışkanlığını, emekçilerin feci durumunu artık gizleyemez durumda kalıyorlar.

Paraguay'da, emperyalizme bağımlı olan bu ülkede, Latin Amerika'nın öteki devletlerinin ezici çoğunluğunda olduğu gibi, halkın uluslar-öteki tekeller ve diktatörlük rejimi tarafından soyulması ülkede üretici güçlerin gelişmesini engelliyor. Dış borç yükü, tıpkı bir kanser uru gibi, ekonomik bunalımın daha da derinleşmesini getiriyor. İhracat gelirlerinin yüzde 80'i sadece dış borç ve kredi faizlerinin ödenmesine gidiyor. Döviz sıkıntısı spekülasyonları alabildiğine körüklüyor, hayat pahalılığının sürekli artmasına neden oluyor. Bir emekçinin ortalama aylık kazancı (50-60 dolar dolayındadır) en zorunlu gereksinimlerini karşılamaya bile yetmiyor, bu parayla bir aile için gerekli olan gıda maddelerinin yarısı bile alınmıyor. Topraksız köylüler çekilmez yoksulluk koşullarında yaşıyorlar. Gençler iş bulamıyor, okul kapıları emekçi çocuklarının yüzlerine kapanıyor. Diktatörlük rejiminde gençliğin hiçbir geleceği bulunmuyor.

Bu kara tablo karşısında, çalışma hakkının ve emeğin karşılığı olarak adaletli bir ücretin güvence altına alındığı, herkese parasız sağlık hizmetleri ve öğrenim sağlandığı, kiraların ise çok düşük tutulduğu sosyalist ülkeler örneği dünyanın her köşesinde işçi sınıfı, ilerici aydınlar ve öteki halk kesimleri için büyük bir çekici güç kazanıyor. Üretim araçlarının halkın elinde olması, gelirlerin ise ayrıcalıklı sınıftan bir avuç kişinin ceplerinde toplanmaması gibi, bir tek olgu bile bunalımdan çıkışın, işsizliğe, sosyal adaletsizliğe, yoksulluğa son vermenin gerçek yolunun ne olduğunu göstermeye yeterli oluyor.

SBKP'nin 27. Kongre belgeleri emperyalizmin ve onun yerli işbirlikçilerinin dev propaganda makinesinin her çareye başvurarak körüklediği antisovyet kampanyanın içyüzünü açığa çıkarmak için partimizi yeni, ikna edici kanıtlarla silahlandırıyor. Sovyetler Birliği'nin güya bir köleler ülkesi olduğu, iktidarda da insan onurunu ayaklar altına alan bir «yeni çarlar hiyerarşisi»nin bulunduğu yolundaki masallar bugün pekçok tutucunun gözünde bile saçmalık olarak görünüyor. Zira ne köleler ne de çarlar, tarihsel bakımdan böylesi kısa bir süre içinde geçmişin geri kalmış bir ülkesini bilimin, teknik ve kültürün başdöndürücü boyutlar aldığı bir ülke düzeyine çıkaramazlardı.

SSCB'de «devlet kapitalizmi» olduğuna ilişkin uydurmaları, o meşhur «Sovyet tehdidi» masalını kapitalist dünyada çok daha fazla kişi saçmalık sayıyor. Reel sosyalizmin üstünlüklerini sosyalizme açıkça düşman olanların yanısıra sadece sosyalizm dünyasında olup bitenlerden tamamen habersiz olanlar ve Paraguay'da dendiği gibi, gözü bağlı politik körler reddedebilirler.

Örnek olarak Sovyet komünistlerinin forumuna ilişkin hazırlık çalışmalarını ve Kongre'nin yapılışını alalım. Kongre öncesinde SBKP'nin Program ve Tüzük tasarılarıyla öteki belgeler en geniş biçimde tüm halkın tartışmasına sunuldu. Bu, gerçek demokrasinin, yaşamsal önemdeki sorunların çözümüne, kendi öz geleceğini belirleme işine emekçilerin yığinsal katılımının parlak bir göstergesi değil midir?

27. Kongre belgelerinde yansıtılan Leninci partinin deneyimi bize, yeni çalışma ve düşünce tarzını, yani komünistlerin karşılıklı güven, işbirliği ve beraberlik atmosferinde nasıl çalışabileceklerini, parti örgütlerinin rol ve sorumluluğunun nasıl artırılacağını gösteriyor.

Mihail Gorbaçov'un vurguladığı gibi «komünistlerin soyut bir öncü rolü yoktur: Bu kendisini somut eylemlerde gösterir.»⁽²⁾ Bu saptama biçim için, engelleri aşmaya ve eksiklikleri gidermeye yardım edecek ciddi, özeleştirel analizler yapma, somut ve pratik sonuçlar çıkarma çağrısı anlamına geliyor.

Başka, bir deyişle burada sözkonusu olan, hataları, ihmalleri ve eksiklikleri ortaya çıkarmanın ve bunlardan sıyrılmaya denenenmiş araçları olan Leninci çalışma tarzını yerleştirmek, yığınlarla bağları güçlendirmek, nesnel durumun bilimsel analizini yapmak, kadroların seçimini, yetiştirilmesini ve dağılımını çok iyi gerçekleştirmek, eleştiri ve özeleştireliyi her düzeyde, pratiğin her alanında sürekli işletmektir.

Sovyet komünistleri yapıcı eleştirel analiz aracından nasıl yararlandığına gerektiğini de gösterdiler. Onlar olumsuz olayları, olguları cesaretle ortaya koydular ve bunların giderilmesi için amansız bir savaşım başlattılar. Onlar, elde edilenle yetinmeyip daha büyük hedeflere yöneliyorlar, ciddiyet ve titizlik de sorumluluk duygusu geliştikçe artıyor. Sovyet komünistleri yaratıcı girişimciliğin yaygınlaştırılması gerekliliğini vurguluyor, pasifliği ve disiplinsizliği asla hoşgörüyle karşılamıyorlar.

Böylece, sosyalizm koşullarında sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması sağlanıyor. Bizim koşullarımızda ise bütün bunlar, işçi sınıfının ve tüm halkın faşist rejime son verme ve köklü devrimci-demokratik dönüşümün yollarını arama savaşımına önderlik eden yeni tipten yığinsal bir partinin yaratılmasına yardım ediyor.

SBKP'nin belgeleri günlük pratiğin sonuçlarını genelleştiren teorik yaratıcılığın meyveleridir, partinin tüm halkın refah düzeyini artırmak için gösterdiği sürekli ilginin, tüm insanlığı nükleer yıkımdan kurtarma çabalarının açık ifadesidir, derin demokratizmin, sarsılmaz barışseverliğin ve gerçek hümanizmin göstergeleridir. Bu nedenledir ki, Kongre'nin kendisi ve bu Kongre'nin kabul ettiği belgeler büyük bir önem taşıyor ve tüm dünyada geniş yankı uyandırmaya devam ediyor.

(2) Mihail Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan SBKP Merkez Komitesi Politik Raporu, TKP Yayınları, 1986, s. 107.

İKİ DÜNYA, İKİ POLİTİKA

Ekim Devrimi'nin savaşları ortadan kaldırma davasının ilk zaferi olduğuna ilişkin Leninci görüşü anımsayalım. ⁽³⁾ Ekim Devrimi'nin ilk belgelerinden biri, bilindiği gibi Barış Buyruktusu olmuştur. O günden bu yana SBKP, daha sonraları da sosyalist topluluk üyesi ülkelerde iktidardaki öteki kardeş partiler kendi dış politikalarını sürekli olarak insanlığı savaş tehlikesinden kurtarma amacına yöneltiyorlar. Bu böyleydi, ileride de böyle olacaktır.

Bize göre sosyalizm barışın güvencesidir, halkların güvenliğinin bekçisidir. Biz sosyalizmi, amacı ve eylemleri halkların bağımsızlık ve sosyal ilerleme çabalarını desteklemeye, barışı koruma ve güçlendirme davasına yönelik bir toplum olarak görüyoruz. Hem şimdiki hem de gelecekteki kuşaklara güvenli bir yaşam sağlamak için saldırı güçlerini ve militarizmi gemlemek en yüce ve sorumlu bir görev oluyor. Savaşı ve silahsız bir dünya sosyalizmin ülküsüdür.

Korkunç boyutlarda yıkıcı güce sahip silahların yığılmış bulunduğu günümüzde devletlerarası her politik tartışma konusunu savaş yoluyla çözmeye kalkışmak, tüm insanlık için bir intihara dönüşebilir. Kendi ülkelerinin serpilip gelişmesi ve güvenliği için, tüm gezegenimizin yazgısı için büyük bir sorumluluk duyan ve emperyalizmin, en başta ABD emperyalizminin serüvenci politikasının ne denli tehlikeler doğurduğunun bilincinde olan Sovyet komünistleri, onlarla birlikte öteki kardeş partiler ve sağduyu sahibi tüm insanlar dünyamızın nükleer yıkımdan kurtarılması için seslerini yükseltiyorlar. Bu güçler, nükleer denemelerin yasaklanmasını, nükleer silahların aşamalı olarak kaldırılmasını, kimyasal ve öteki yığınsal kırım silahlarının yok edilmesini amaçlayan yapıcı girişimlerde bulunuyorlar. Buna karşı denecek bir şey olmasa gerek.

Ama ABD emperyalizmi, askersel dengeyi bozma yönündeki çabalarını sürdürüyor, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler üzerinde stratejik üstünlük sağlama yolunda başarısız girişimlerine devam ediyor, gergin ve tehlikeli bir durum yaratıyor, insanlığı nükleer felaketin uçurumuna doğru itiyor. Uzayın militaristleştirilmemesi önerisine ABD «Yıldızlar savaşı» denilen serüvenci program çerçevesinde, üstelik buna NATO'lu bağlaşıklarını da çekerek, faaliyetlerini hızlandırmakla yanıt verdi. Sovyetler Birliği'nin nükleer denemeler üzerindeki tek taraflı moratoriumuna Nevada'daki nükleer denemelerle, halkların kendi geleceklarini kendilerinin belirlemesi hakkına saygı gösterilmesi çağırısına da Libya'ya karşı askeri saldırıyla, Trablus ve Bingazi kentlerini bombalamakla, Nikaragua'ya karşı saldırılarını genişletmekle, Güney Afrika'daki ırkçı rejimi desteklemekle ve buna benzer başka davranışlarla karşılık verdi.

(3) Bak: V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 44, s. 149 (Rusça, «Ekim Devrimi'nin 4. yıldönümü üzerine»den).

Birleşmiş Milletler’ce ilan edilen uluslararası barış yılında tüm insanlığın yaşamsal sorunlarına sosyalizmin yaklaşımıyla emperyalizmin yaklaşımı arasındaki karşıtlık, çok daha net bir biçimde kendini gösterdi. Sovyetler Birliği’nin dış politikasının temelinde toplumsal düzenleri farklı devletlerin barış içinde yanyana yaşamasına ilişkin Leninci ilkeler yatıyor. Bu politik doğrultuda, yaratıcı ödevleri çözmeyen nesnel gereksinimi, aynı zamanda nükleer bir savaşta ve silahlanma yarışında kazanan taraf olmayacağı görüşü açık ifadesini buluyor. Etkin bir genel güvenlik sisteminin kurulması uluslararası ilişkilerin adaletli bir biçimde yeniden düzenlenmesi tek akılcı alternatifini oluşturuyor.

Nükleer savaş tehlikesine dikkat çeken Sovyet komünistleri, kendi forumlarında dünya ölçüsündeki güçler orantısını net bir biçimde analiz etmişler ve insanlığın üzerine çöken tehlike bulutlarının hiçbir zaman bu denli ciddi olmadığı sonucuna varmışlardır. Onlar aynı zamanda, barışı koruma ve güçlendirme olanaklarının da hiç bir zaman bu denli reel olmadığına işaret etmişlerdir. Eğer halklar güç ve çabalarını birleştirebilirlerse, emperyalizmi gemleyebilirler.

Biz komünistler işte bu alanda bize büyük ortak görevler düştüğünü görüyoruz. K. Marks’ın, kesin utkuyu ancak işçi sınıfının enternasyonalist birliğinin sağlayabileceğine (*) ilişkin ve daha geçen yüzyılda vardığı sonucu içeren görüşleri, her tarihsel aşamada yeni yeni fikirlerle zenginleşmiş ve çok daha dolgun bir içerik kazanmıştır. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi enternasyonalizmin zaferi olmuş ve aynı zamanda enternasyonalizmin zenginleşmesinde yeni bir aşamayı başlatmıştır. Tarihte ilk kez, iç ve dış politikasında enternasyonalist ilkeleri kendine kılavuz edinen bir devlet kurulmuştur.

Günümüzde Sovyet komünistlerinin enternasyonalist dayanışma konularındaki konuları yüksek düzeyde bir dayanıklığa kavuşmuş, antiemperyalist hareketlerin, silahsızlanma, barış ve ulusal kurtuluş için savaşımın, halkların kendi yazgısını özgürce belirleme, demokrasi ve toplumsal ilerleme uğrunda mücadelelerinin gelişmesinin önemli faktörlerinden biri olmuştur. SBKP ile Paraguay Komünist Partisi (PKP) arasındaki ilişkilerin yarım yüzyılı aşkın tarihi bunun somut bir kanıtıdır. Biz Paraguay yurtseverleri ve enternasyonalistleri Lenin’in partisine ve tüm Sovyet halkına bizim faşist diktatörlüğe karşı yürüttüğümüz savaşa gösterdiği destek ve örgütlediği yığınsal dayanışma kampanyalarından ötürü minnettarız. Sovyetler Birliği’nin, öteki sosyalist ülkelerin kardeşçe, hiçbir çıkar gözetmeyen ve etkin yardımları hakkında Kübalı, Vietnamlı ve Afganistanlı dostlarımızın söylediği içten sözlerini burada tekrarlamak istemiyoruz.

Gerici ve militarist çevreler, kendi sınıfsal çıkarlarını savunmak için

(*) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 16, s. 336 (Rusça, «Genel Konsey’in 4. Yıllık Raporu»ndan).

uluslararası düzeyde birleşerek, aynı zamanda ilerici güçlere enternasyonalist dayanışma hakkı tanımamada ısrar ediyorlar. Emperyalist propaganda, enternasyonalist dayanışmanın özünü ve amaçlarını çarpıtmak için her çareye başvuruyor. Örnek olarak, dış saldırıyı püskürtmek için Afganistan hükümetinin isteği üzerine Sovyetler Birliği'nin bu ülkeye yaptığı enternasyonalist yardımı ele alalım. Bu konu hâlâ, eskiden olduğu gibi, bizde, Latin Amerika'da alabildiğine abartılarak piyasaya sürülüyor. Üstelik, Afganistan halkına gösterilen bu haklı desteği burjuva propagandası «cezalandırmâ operasyonu», «müdahale», «özgürlükleri çiğneme» olarak ilan ediyor.

Ancak gerçek, bunca yalan ve uydurmanın tozu-dumanı içinden geçerek yavaş yavaş insanların beynine ulaşıyor. Emperyalizm ve yarıdakçıları Afganistan'daki devrimi boğmayı, bu ülkeyi SSCB'ne yönelik roketler üssüne, provokasyon alanına dönüştürmeyi amaçlıyorlardı. Ne ki, bir Paraguay atasözünün dediği gibi, bu kez de silah geri tepti.

Afganistan halkının kararlı direnci ve Sovyetler Birliği'nin dostça yardımları bu sinsi planları suya düşürdü. Reagan yönetiminin demokratik Afganistan'a karşı sürdürdüğü ilan edilmemiş savaşın hiç bir geleceği yoktur. Geçen yıl içinde CIA'nin bu ülkedeki hükümeti devirmek için harcadığı yüz milyonlarca dolar, Washington'u hiç te özlediği amaca yakınlaştırmadı. SBKP'nin ve Sovyet devletinin aldığı konum Afganistan halkının bağımsızlığının ve özgürlüğünün güvencesi olmuştur.

Lenin'in partisine gerçekten de güvenilebilir. O, sadece kendi halkının gereksinimlerinin daha tam olarak karşılanmasını sağlama yönünde çaba harcamakla kalmıyor, aynı zamanda dünyanın hangi köşesinde olursa olsun barışı, emekçilerin hak ve çıkarlarını her zaman kararlıkla savunmaya hazır olan sadık ve güçlü bir dost olarak ortaya atılıyor.

TARİHİN TEKERLEĞİNİ DURDURMAK OLANAKSIZDIR

Büyük Ekim Devrimi, geridönmez ve çok büyük kayıplara uğrayan, bu nedenle de sosyal ölç almaya çalışan dünya emperyalizmine açık bir meydan okuma olmuştur. Savaş tehlikesi emperyalizmden kaynaklanmaktadır. Emperyalizm dünya egemenliği iddialarından vazgeçmiyor, bütün bölgeleri, kıtaları kendi «yaşamsal çıkar» bölgeleri ilan ediyor, başka devletlere eşit haklı olmayan ilişkileri dayatıyor, baskıcı, halk düşmanı rejimleri destekliyor ve karşıdevrim ihraç etmeye çalışıyor. Biz, bütün bunları kendi deneyimizden çok iyi biliyoruz. Son dönemde Latin Amerika'da «kayıp kişi»lerin sayısının 90 bine ulaştığını onınsatmak yeterlidir. Paraguay ve Şili'de CIA ajanları, yerli oligarşinin kiralık katilleri, faşist komandolar tarafından nice yurtseverler katledilmiştir!

Ülkemizde Stroessner ailesinin 30 yılı aşkın diktatörlüğü toplumdaki

bunalımın en yüksek noktasına ulaştığı bir durumda ömrünü dolduruyor. Sosyal-ekonomik sorunları çözümedeki acizliğini diktatörlük baskıyı ve zorbalığı tırmandırmakla «kapatmaya» çalışıyor. Stroessner'in ve onun maşalarının bu kokuşmuş rejimi, Paraguay tarihinde şimdiye dek eşine raslanmayan böylesine kanlı, satılmış ve yozlaşmış bir rejimi biraz daha ayakta tutabilmek için, işlemeceği cinayet, başvurmayaacağı hiç bir zorbalık yoktur.

ABD'nin emperyalist çevreleri «neoglobalizm» planları çerçevesinde ülkemizi Güney Amerika'nın göbeğinde bir saldırı üssü, provokasyon eylemleri ocağı olarak tutmaya çalışıyor. Bu amaçla onlar, iktidarın ve tüm zenginliklerin tekellerin ve bunların yerli ajanlarının, bir avuç satılmış generalin ve parabalalarının elinde kalması için bir kışla demokrasisi, dolandırıcılar demokrasisi oluşturarak, diktatörlük rejimini kurtarmaya çabalıyorlar. Ancak tarihin gidişini hiç bir şey durduramaz. Halkımız diktatörlüğü alaşağı edecek, bağımsızlığı ve özgürlüğünü elde edecektir, çünkü demokratik devrim için, toprak-tarım reformu ve köklü anti-emperyalist dönüşümler için nesnel koşullar olgunlaşmıştır.

Zaferin anahtarı birliktir. «Birleşen halk hiç bir zaman yenilemez» belgisinin gücünü Paraguaylılar kent sokaklarında ve köy meydanlarında dosta düşmana gösteriyorlar. Paraguay Köylü Hareketi, Emekçilerin Sendikal Hareketi, Demokratik Öğrenci Hareketi, Kadınların Geniş Cephesi, Paraguay Kurtuluş Hareketi, Demokratik Paraguay Hareketi ve öteki örgütler sosyal-ekonomik ve demokratik istemlerle ortaklaşa gösteri ve mitingler düzenliyorlar. Her geçen günle biraz daha zayıflayan diktatörlük giderek daha da yalıtlanıyor ve artık yığınları baskı yöntemleriyle bile durduramaz oluyor. *Halkın politik bilincinin ne denli arttığını Asuncion mitinginde yığınların haykırdığı «Kahrolsun diktatörlük», «Yankees, Orta Amerika'dan defol!», «Çıkış yolu sosyalizmedir!»* belgileri açıkça dile getiriyor.

Büyük yığınsal gösteriler sık sık halk güçlerinin rejimle ciddi çatışmalarına dönüşüyor. Alfonso Loma kasabasında göstericilerle polis arasında çarpışma oldu ve polis yer yer geri çekilmek zorunda kaldı. San Jose de los Arroyos'da gerçek radikaller tarafından düzenlenen mitingin dağıtılması ise, «piragues» lere (gizli servis ajanları) ve Stroessner'in «öfüm mangaları»ndan «macheteros»lara karşı cesur protesto gösterileriyle karşılandı.

Asuncion'daki, binlerce kişinin katılımıyla yapılan gösteriler halkımızın birlik ve beraberliğini güçlendirdiğini, güçlerini seferber ettiğini ve diktatörlüğe son vermek ve gerçekten demokratik bir hükümeti işbaşına getirmek için özveriyle savaştığını kanıtıyor. Başegmeme ruhu, mertlik ve yiğitlik azmi güçleniyor ve bu da korku, yılgınlık ve baskıyı yenmeye yardım ediyor. Uzun yıllar süren zorbalığa karşın demokrasiyi kazanmanın hem olanaklı hem de yakın olduğu umutları yeniden canlanıp güçleniyor.

Biz Paraguaylılar sömürü ve yoksulluktan kurtulmak istiyoruz. Bize biçimsel, eski halk düşmanı, ulus düşmanı politikaya paravana olacak ve halkın reddettiği cılız bir demokrasi lâzım değildir. Toplumun gerçekten demokratikleşmesini ve sosyal adaleti sağlayacak olan yol, yığınların aktifliğini kırmaya çalışan Stroessner ve kliğiyle görüşmeler ve diyalog değil, bu çürümüş diktatörlük rejimine karşı en geniş ve topyekün savaşımı yükseltmek olacaktır.

Biz çetin savaşlara hazırlanıyoruz, tüm demokratların ve yurtseverlerin birliğini ve örgütlülüğünü sağlamlaştırıyoruz, kendi ekonomik ve politik istemlerimizi gerçekleştirmeye çalışıyoruz ve diktatörlüğü alaşağı edene, bu rejimi tamamıyla ve kesinlikle yokedene dek diktatörlüğe darbe indir-meye devam edeceğiz.

ABD'nin emperyalist çevreleri bir yandan Stroessner'i desteklemeye devam ederken, öte yandan da onun değiştirilebileceği olasılıklarından söz ediyorlar. Bir zamanlar Paraguaylılara faşist yönetimi dayatanlar, acaba şimdi neden «demokrasiye barışçı geçiş»ten yana çıkıyorlar? Washington'un, politikasını değiştirmesinin başlıca nedeni, Somoza, Duvalier ve Pinochet gibi «goriller»in başında bulunduğu terörist rejimlerin artık iktidarın dokunulmazlığını ve Kuzey Amerika tekellerinin kârlarını koruyamaz duruma düşmesinden ileri geliyor. Kanlı diktatörlükler halk ile egemen sınıflar arasındaki çelişkileri keskinleştiriyor, resmi çevrelerin rüşvet ve yolsuzluklarıyla daha da ağırlaşan politik ve ekonomik bunalım uçurumunu derinleştiriyor, halka açlık ve umutsuzluk getiriyor. Bütün bunlar da devrimci patlama olanağını artırıyor.

Paraguay'da yığınlar, gözler önünde hızla gelişen olayların başlıca itici gücüne dönüşüyor. Burjuva muhalefetinin kimi liderleri, artık egemen sınıfların kontrolünden çıkmış olan halk savaşımının radikalleşmesini önleyebilmek için, bugünkü politikanın değişmesi ve hükümete yeni kişilerin alınması gerektiğini öne sürüyorlar. Onlar, demokratik ve devrimci sürecin gelişmesinden ve yakın geçmişte Nikaragua'da oluşan duruma benzer bir durumun, yani halkın Somoza rejimini alaşağı edip yerine gerçekten demokratik bir hükümeti işbaşına getirmesiyle sonuçlanan bir durumun oluşmasından korkuyorlar. Bizim ülkemizdeki burjuva çevrelerinin gönlünde ise başka bir çözüm biçimi, örneğin, Washington tarafından Haiti'de denenilen türden bir çözüm yolu yatıyor. Bilindiği gibi, burada Washington, Haiti halkının devrimci iradesini zayıflatabilmek ve eski iktidar yapısını, kendi ayrıcalıklarını koruyabilmek için, kendi sadık kuklası Duvalier'i feda etmek zorunda kalmıştır. Ama bu yöndeki çabalar da boşunadır.

Stroessner'in Paraguay'dan, Pinochet'in de Şili'den «çekilebileceği» olasılığı üstüne yayılan söylentilerle ilgili olarak gerici propaganda, güya Latin Amerika'da daha iki «totaliter» ülkenin, yani Küba ve Nikaragua'-

nın bulunduğunu ve bunların da «demokratikleştirilmesi» gerektiğini iddia ediyor.

Bu spekülâtif iddialarda her şeyin tepe takla edildiğini kanıtlamaya gerek yok. Zira Küba'da, bundan çeyrek yüzyıl önce halk, ABD emperyalizminin beslemesi Batista'nın totaliter rejimini alaşağı etmiş ve emekçilerin demokratik iktidarını kurmuştur. Ve Nikaragua'da, bundan yedi küsur yıl önce demokratik güçler Somoza'nın zorbalık rejimini yerle bir etmişlerdir. Küba ve Nikaragua devrimlerinin örneği, Latin Amerika halklarını giderek daha büyük bir güçle etkilemektedir ve hiç bir propaganda bu etkiyi zayıflatacak güce sahip değildir.

Ülkemizdeki yığınların savaşımı totaliter rejimin sonunu, ekonomik ve sosyal istemlerin gerçekleştirilmesini yakınlştırıyor. Biz, emperyalizm yanlısı oligarşinin iktidarına son verdikten sonra, kurulacak yeni, demokratik hükümette, diktatörlüğe karşı savaşmış olan tüm güçlerin temsilcilerinin yer almasını öngörüyoruz. Bu, ülkemizde gerçek özgürlüğü sağlamaya, tarım alanında köklü reformları ve derin antiemperyalist dönüşümleri başlatmaya yetenekli bir halk iktidarı olmalıdır.

Eğer, devlet yönetiminin dümeni Stroessner'den muhalefetin sağ kanadının eline geçerse, bu durumda, diktatörlüğün temelleri önemli ölçüde sarsılmış olsa da, gelecek demokrasi, kuşkusuz, sınırlı olacaktır. Böyle bir durumda halkımız, açılan gediği genişletmek için her şeyi yapacak ve radikal dönüşümler yoluna sürdürecektir.

Bugün, yığınların politik ve sosyal-ekonomik istemlerini desteklerken biz, aynı zamanda zindanlarda tutulan ve «kayıplara karışan» yurtseverlerin kurtarılması için savaşıma hız veriyoruz, yiğit Nikaragua ile, Şili ve Salvador halklarıyla, özgürlüğü savunmayı kendi öz davası sayan ve bu uğurda savaşan herkesle dayanışmamızı dile getiriyoruz. Ulusal görevlerle enternasyonalist ödevlerin birbirine sıkıca bağlılığının bilincinde olan biz Paraguay komünistleri, yeryüzünde barışın savunulmasında, emperyalizmin nükleer savaş tehdidinin gemlenmesinde sosyal ilerlemenin en önemli koşulunu görüyoruz. Biz, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin geniş destek gören barışçı girişimlerinin uluslararası gerginliğin yumuşaması, gerçek bağımsızlık, halklar arasında dostluk ve işbirliği için, emekçilerin sömürü ve ezgiden kurtuluşu için yeni olanaklar yaratacağına inanıyoruz.

SBKP'nin 27. Kongresi, Ekim Devrimi'nin davasının ve ülkülerinin günümüz koşullarında canlı gelişmesidir. Kongre, Sovyet komünistlerinin ardıcıl enternasyonalizmini, onların komünist ve devrimci-demokratik partilerle, uluslararası işçi sınıfıyla, halkların ulusal kurtuluş savaşlarıyla ve genel demokratik hareketlerle dayanışmasını gözler önüne sermiştir. Lenin'in yüce partisinin, öteki komünist güçlerin ve tüm ilerici dünya kamuoyunun değişmez desteğine olan güven, bizim için tükenmez iyimserlik ve esin kaynağı oluyor.

Ortadoğu'da barışın önündeki başlıca engel

Meir Vilner

İsrail Komünist Partisi (IKP) Genel Sekreteri

İşte artık birkaç onyıdır barışın sağlanamadığı Ortadoğu'daki durumu, buradaki bitmek bilmeyen savaşların nedenlerini, yalnız bölgesel etmenlerin analizi temelinde anlamak olanaksızdır. Emperyalist devletler, en başta ABD, bu bölgeyi zaman zaman patlamalar olan bir barut fıçısı haline getirmiştir. Reagan yönetiminin Ortadoğu politikası, onun çatışma stratejisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu strateji ise ulusal-kurtuluş hareketlerine, bağımsız antiemperyalist devletlere, Sovyetler Birliği'ne ve bütün sosyalist topluluğa karşı yöneliktir. Amerikan emperyalizminin izlediği stratejik çizginin amacı, askersel üstünlük sağlayarak, silah gücüyle sosyalizmi yoketmektir.

Bütün insanlığın yokolması tehlikesini içinde taşıyan emperyalist politikadan farklı olarak SSCB'nin politikası barışın güvence altına alınmasına, yeryüzünde ve uzayda nükleer çatışmanın önlenmesine, silahsızlanma konusunda anlaşmaya varılmasına ve çatışmadan yumuşamaya geçilmesine yöneliktir. Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu politikası, amaçlarından biri bölgesel savaş ocaklarını söndürmek olan barışçı dış politikasının bir halkasıdır. Bu politika, Sovyet devletinin sosyalist özünü yansıtmakta ve onun Marksist-Leninist ideolojisinden kaynaklanmaktadır.

İsrail'deki egemen siyonist çevrelerin saldırgan dış politikası uluslararası gerginliğin ve termonükleer yıkım tehlikesinin artmasına yolaçan etmenler arasında özel bir rol oynamaktadır. Ortadoğu'da bütün barışçı çözüm olanaklarını baltalamakla, 1967'den beri işgal altında bulunan Arap topraklarını boşaltmayı reddetmekle, yeni silahlı saldırılara hazırlanmakla bu çevreler patlamaya hazır bu bölgeyi sürekli uluslararası gerginlik kaynağına çevirmektedirler.

Bunun yanısıra, İsrail'in emperyalizmin global stratejisindeki rolü son yıllarda hızla artmıştır. ABD ile «stratejik işbirliği» anlaşması imzalamakla İsrail hükümeti, Washington'un politikasına daha sadık biçimde hizmet etme yolunu seçmiştir. O zamandan bu yana İsrail yalnız Ortadoğu'da değil, aynı zamanda Orta Amerika, Afrika gibi, gerici diktatörlerin ayaklarının altındaki toprağın kaymaya başladığı ve halkların kurtuluş savaşımının yaygınlaştığı birçok başka bölgede de ABD'nin yarıdıcısı olarak rol oynamaktadır. İsrail, Büyük Britanya ile Federal Almanya Cumhuriyeti'nden sonra, bu yılın Mayıs ayında Reagan'ın «Yıldızlar savaşı» programına resmen katılan ve insanlık için en tehlikeli bu pro-

jenin hazırlanmasında yer almaya hazır olduğunu ilan eden üçüncü devlet olmuştur.

İsrail egemen çevreleri uyguladıkları politikada siyonist ideolojiyi kılavuz edinmektedirler. Bu ideolojinin özünü, komünizme, reel sosyalizme, Sovyetler Birliği'ne karşı kin oluşturmaktadır. Bu çevreler büyük sermayenin çıkarlarını dile getirmekte, emekçilerin, bu arada orta katmanların da zararına eylem yürütmektedirler. Dış politika alanında bunlar, yayılmacılığa ve Arap topraklarının ilhakına yönelik geleneksel siyonist hükümlere uymakta, iç politikada ise hem İsrail hem de yabancı tekelin çıkarlarına hizmet etmektedirler. Saldırı savaşları ve işgalin sürdürülmesi için yapılan harcamaların yükü ise işçi sınıfının ve halk yığınlarının omuzlarına yüklenmektedir.

Reagan yönetiminin Ortadoğu ile ilgili planlarını gerçekleştirmenin önünde başlıca engel olarak gördüğü Suriye'ye karşı İsrail'in saldırması tehlikesi hızla artmıştır. ABD bu ülkedeki iç gericiliği, antiemperyalist politika izleyen hükümete karşı kullanmada başarısız denemelerde bulunmuştur. Lübnan'a karşı Amerikan-İsrail saldırısının çok sayıdaki amaçlarından biri Suriye'yi askersel-politik bakımdan zayıflatmaktır.

Egemen siyonist çevrelerde, Suriye İsrail ile askersel denge sağlama-dan önce, bu ülkeye darbe indirilmesi çağrılarını giderek daha sık duyulmaktadır. Savunma Bakanı İzhak Rabin, Suriye ile savaşın kaçınılmaz olduğunu, bu savaşın başlamasının ise yalnız bir zaman sorunu olduğunu resmen ilan etmiştir. Anlaşıldığına göre, Başbakan Shimon Peres'in Nisan ayındaki ABD gezisi sırasında ele alınan ana konuyu, Suriye'ye karşı ortak eylem planlarının hazırlanması ve koordinasyonu oluşturmuştur. ABD'nin Ortadoğu stratejisini aktif bir biçimde destekleyen Büyük Britanya Başbakanı Margaret Thatcher'in İsrail gezisini de biz aynı açıdan ele alıyoruz.

İsrail militaristleri «Yıldızlar savaşı» programına katılmaya hazır olduklarını dile getirirken, kendi görüşlerine göre, Suriye'ye karşı gelecekteki savaşta belirleyici rolü oynayabilecek olan en son teknik kazanımlara ve askersel yeniliklere el atmayı hesaplamaktadırlar. Söz konusu olan, işgal altında tutulan toprakların genişletilmesinden (¹), bu ülkenin askersel-sanayi potansiyeline darbeler indermeye kadar, bu savaşın değişik biçimleridir. Reagan yönetiminin ve İsrail egemen çevrelerinin başlıca amacı, Suriye'de iç bunalım yaratmak ve dış politika rotasında değişikliğe yolaçmaktır. Bu ülkeyi zamanla Camp-David komplosuna çekme planları da çizilmektedir.

İsrail dünyanın öteki bölgelerinde Washington yönetiminin bazen yap-

(¹) 1967 yılında İsrail, Suriye toprağı olan Golan Tepelerini işgal etmiş, 1981'de ise bu toprakların ilhak edildiğini ilan etmiştir. (Not Red.)

mak istemediği kirli ve nazik işleri yapmaktadır. Faşist diktatörlüklere silah sağlamakta, bunlara yardım olarak askersel eğitmenler göndermekte, ilerici rejimlere karşı baltalayıcı eylemleri örgütlemekte ve desteklemektedir.

Hiçbir siyonist partinin, 1967'den beri işgal edilen Arap topraklarının tamamen boşaltılması ve bu topraklar üzerinde bağımsız Filistin devletinin kurulması görüşüne yanaşmaması, karakteristik bir olgudur. Bu partilerden hiç biri Knesset'de (parlamento) ABD ile «Stratejik birliğe» ve «Yıldızlar savaşı» programına katılma kararına karşı oy kullanmamıştır. (2) Geçen ilkbaharda Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe'nin (3) parlamento grubu Reagan yönetimiyle bu konudaki anlaşmayı imzalayan hükümet hakkında güvensizlik önergesi verdiğinde, Knesset'deki siyonist partilerden tek bir milletvekili bile bu önergeyi desteklememiştir. Yalnız iki küçük muhalif siyonist partinin temsilcileri çekimser kalmışlardır.

İsrail'deki durumun karakteristik niteliği, politikanın daha da sağa kaymakta olmasıdır. Bu, 1984 yazında en büyük iki blok olan «Likud» ile «Maarakh» temelinde geniş bir hükümet koalisyonunun kurulmasında yansımasını bulmuştur. Bu bloklardan birincisi, açıkça büyük sermayenin çıkarlarını dile getirmektedir. İkinci blokun başında İsrail Emek Partisi (bazen işçi partisi de denmektedir) bulunmaktadır. Bu parti, sözde temsil ettiği sınıfın çıkarlarından değil, İsrail'de ve yurt dışında onun sıfır düşmanlarının çıkarlarından yana bir politika uygulamaktadır. Kimi taktik görüş ayrılıklarına karşın iki blokun, işçi sınıfının ve barışsever güçlerin çıkarlarına düşmanlığa dayalı ortak platform temelinde birleşmiş olmaları, çok açık bir biçimde şunu göstermektedir: «Likud» ile «Maarakh» arasında çok büyük özlü farklar yoktur.

Egemen siyonist çevrelerin izlediği doğrultu, İsrail'i ABD karşısında büyük bir bağımlılık içine sokmuştur. Washington'un politik desteği, askersel ve mali yardımı (yılda 3 ile 5 milyar dolar arasında değişmektedir) olmadan, bu çevreler saldırı politikasını sürdüremezler, işgalindeki toprakları elinde tutamazlar ve Arap ülkelerine karşı meydan okuyan kışkırtıcı bir tutum izleyemezlerdi. Amerikan sadakaları olmadan İsrail bugünkü politikasını sürdürebilecek durumda değildir. Ülkenin dış borçları artık 30 milyar doları aşmıştır (kişi başına dış borç bakımından dünyada başta

(2) Reagan yönetimi, İsrail'in programa katılmasıyla ilgili resmi rızasına çok büyük önem vermekteydi. Çünkü, bunun kendisine ABD'de Kongre'deki, işveren ve bilim çevrelerindeki etkin siyonist grupların verdiği desteğin artmasına yolaçacağını hesaplamaktaydı.

(3) İKP'nin girişimiyle 1977'de kurulmuştur. Komünist Partisi'nin, Sefard Yahudilerinin ilerici «Kara Panterler» örgütünü, Arap nüfusun demokratik konumlardaki temsilcilerini, belediye meclisleri başkanlarını, kimi ilerici kamuoyu temsilcilerini içine almaktadır. Knesset'de 4 milletvekiliyle temsil edilmektedir. (Not Red.)

gelmektedir). Bu borç ve faizlerinin ödenmesi her yıl devlet bütçesinin % 40'ını yutmaktadır.

Saldırgan dış politikanın etkisiyle İsrail'deki tekeli devlet kapitalizmi, bugün ekonomide egemen duruma yükselmiş bulunan güçlü bir askersel-sanayi kompleksinin (ASK) oluşmasına yolaçmıştır. Sanayi emekçilerinin % 25'i bu komplekse çalışmaktadır. Askersel üretime hem özel sektörden, hem devlet sektöründen işletmeler, hem de Histadrut Sendikalar Federasyonu'na ait işletmeler çekilmiştir. Tek sözle, egemen siyonist çevrelerin dış politikası güçlü bir ekonomik temele dayanmaktadır. Kuşkusuz, bu çevrelerin dünya arenasındaki tutumu, ASK'nin gereksinimlerini yansıtmaktadır. Bu en başta Ortadoğu için geçerlidir: Bu bölgede barış sağlanırsa, savaş için üretim yapan bütün tekeller bunalım içine gireceklerdir.

İsrail askersel-sanayi kompleksi, üretiminin büyük bir bölümü ihracata yönelik olduğu için, ulusal kurtuluş süreçlerini ve halkların diktatörlük rejimlerine karşı savaşımını da kendi ekonomik çıkarları karşısında açık bir tehdit olarak görmektedir. Silah ihracatından İsrail yılda 1 milyar dolardan fazla kazanç sağlamaktadır (1972'de 50 milyon dolar kazanmıştı). Silahlar en başta Güney Afrika Cumhuriyeti, Zaire, Salvador, Honduras ve Şili'de erkte bulunan rejimlere satılmaktadır. Böylece İsrail hükümeti, aşırı sağcı ve faşist diktatörlükleri, yalnız egemen siyonist zümrenin genel dünya görüşüne uygun olduğu için değil, aynı zamanda, askersanayi kompleksinin çıkarları bunu gerektirdiği için desteklemektedir.

1967'den bu yana işgal edilen Arap topraklarının boşaltılmak istenmemesinin ardında ekonomik nedenler de yatmaktadır. Büyük burjuvazi için bu topraklar İsrail mallarının sürümü bakımından kârlı bir pazar ve ucuz işgücü kaynağıdır. Yalnız Ürdün nehrinin batı kıyısı üzerindeki kontrolünden büyük burjuvazi yılda 1 milyar dolardan fazla gelir sağlamaktadır. İşgal altındaki topraklardan da İsrail ekonomisinde çalışan ve bütün sosyal haklardan yoksun bulunan 100 bin Filistinlinin sömürülmesiyle sağlanan kârları ise kimse hesaplamamıştır.

Ülkedeki egemen çevrelerin Ortadoğu'da yeni bir saldırı tehlikesini içinde taşıyan uluslararası rotası, İsrail halkının gerçek çıkarlarıyla tamamen çelişmektedir. Yaklaşık 40 yıllık varlığı boyunca İsrail hâlâ bölgesinin ayrılmaz bir parçası durumuna gelememiştir. Ülkenin yöneticileri İsrail'i «Batının» ya da «hür dünyanın» parçası saymaktadır. Yalnızca bu bile, ulusal güvenliği sarsmaktadır.

İsrail «Şahinlerinin» nükleer politikası da çok büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu konu «tamamen gizli sorunlar» kavramına dahildir: Ne devlet bütçesinin Knesset'de görüşülmesi sırasında, ne de hükümetin oturumlarında sözü edilmemektedir. Ama gazetelerde zaman zaman, yabancı kaynaklara dayanılarak yazılar belirmekte ve bunlarda İsrail'in nükleer

silaha sahip olduğu (30 ile 100 arasında bomba ve başlıktan söz edilmektedir) belirtilmektedir. GAC ile bu alanda gizli işbirliği yapıldığı ve nükleer başlıkların ortaklaşa denendiği de bildirilmektedir.

Egemen çevreler bu silahlara sahip olmayı, İsrail'in cezasız kalmasının güvencesi olarak görmektedirler. Bu çevreler bölgede nükleer silahlar üzerindeki tekeli, her ne pahasına olursa olsun, korumaya çalışmaktadırlar. Ama bu tekelin yitirilmesi bir zaman sorundur. Eğer Ortadoğu atomsuz bölge olmaz, böyle bir bölgenin gereği olarak, örneğin partimizin istediğini yapmazsa, İsrail nükleer potansiyelini ortadan kaldırmazsa, Arap ülkelerinin atom silahı geliştirmeyi ya da almayı gerekli sayacağı bir durumun belirmesi olanaksız sayılmaz. Ama militarist ideolojiyle basiretsizleşen bizdeki egemen zümre, anlaşılan, gerçekleri görebilecek durumda değildir.

Halka karşı «demir yumruk» politikası uygulandığı ve en temel insan haklarının çiğnendiği Arap topraklarında neredeyse 20 yıldır süregiden işgal, bizzat İsrail toplumu da damgasını vurmakta, ırkçılığın ve faşist eğilimlerin güçlenmesine yolaçmaktadır. Filistin halkına karşı aşırı gaddarlık ruhunda yetişmiş koskoca bir İsraili kuşak oluşmuştur. Bunların çoğu için işgal, Ürdün nehrinin batı yakasında göstericilerin kurşunlanması, Arapların işkenceye uğratılması ve öldürülmeleri, tamamen alışılmadık, hemen hemen normal uygulamalar durumuna gelmiştir.

Siyonist gericilik bu tutumu her bakımdan teşvik etmektedir. Menahem Begin başbakan iken bir defasında «Araplar, iki ayaklı canavarlardır», demiştir. Başka bir karaünlü politikacı, Lübnan'daki savaş sırasında Genel Kurmay Başkanı olan, bugün ise Knesset'de aşırı sağcı «Tehiya» partisinden milletvekili bulunan Rafael Eitan ise, «Biz Arapları hamam böcekleri gibi, şişe içinde tutmalıyız» demiştir. Ardından, İsrail Askeri Mahkemesi'nin bile, yadsınmaz olgular karşısında, hapis cezalarına çarpıtmak zorunda kaldığı, işgal bölgelerinde canavarlıklar yapmış subayların ve erlerin serbest bırakılmasını emretmiştir.

Bu tutumlarıyla iktidardakiler değişik terör örgütlerine bir tür «yeşil ışık» yakmaktadırlar. Haham Kahana Meir'in başında bulunduğu aşırı ırkçı «Kah» grubunun eylemlerinde özel bir aktiflik gözlenmektedir. Koskoca halkların hakkından gelme «gereğini» kanıtlayan Nazizmin ideolojılarını taklit eden Kahana Meir, Filistinli Arapları yurtlarından sürmek ya da bu toprakları terketmek zorunda bırakmak için, bunlara karşı açık terör çağrıları yapmaktadır. Ama Kahana çetesi, buzdağının yalnız görünen ucudur. Aslında, «Likud» blokundaki «Şahinler», «Tehiya» partisinden faşistler, işgal bölgelerine yerleştirilen İsraililerden oluşan aşırı «Gush Emunim» örgütü ve birçok dinci parti de benzeri konumlarda yer almaktadırlar. Kahana yalnız, ötekilerin taktik hesaplarla susmayı tercih ettiği görüşleri, açıkça dile getirmektedir.

Bu güçler Filistinlileri yalnız 1967'de işgal edilen topraklardan değil, bizzat İsrail'den de kovmak istemektedirler. Daha 1980'de, emekli general A. Yariv, böyle planlar olduğunu kabul etmiştir. Bugünkü hükümet en değişik gerekçelerle Arap nüfusun topraklarına el koyarak, aşırı ırkçıları teşvik etmektedir. İsrail'in varlığı boyunca Araplar önceleri sahip oldukları toprakların büyük bölümünü yitirmişlerdir.

İrkçılar, ekonomik bunalımın, bu arada 150 bin kişiyi kapsayan (aktif nüfusun %10'u) yığınsal işsizliğin sonuçlarını spekülasyon konusu yaparak, Arap düşmanı şoven tutum ve eğilimleri körüklemektedirler. İşsiz Yahudileri, bu arada ordudan dönen askerleri emekçi Araplara karşı kışkırtmakta, Yahudi işçilerin tam da bu Araplar yüzünden iş bulamadıklarını iddia etmektedirler. Araplar iş piyasasında, eğitim, sağlık, kent ve köylerin geliştirilmesi için ayrılan devlet harcamalarında vb. ayrıma uğramaktadırlar.

80'li yılların başından bu yana ülkede faşizan partilerin konumları gözle görülür ölçüde güçlenmiştir. 1984'de yapılan son parlamento seçimlerinde «Tehiya» 5 milletvekili kazanmıştır. Kahana Meir 25 bin oy toplayarak (1981'dekinden 5 kat daha fazla) ilk kez milletvekili seçilmiştir. Aşırı sağcı ve dinci örgütlerin elde ettiği toplam sandalye sayısı 12'ye ulaşmıştır. Toplumun yaşamını koyu muhafazakar yasaların hükmü altına sokmaya çalışan katı dinsel gruplar aktifleşmişlerdir.

Koalisyon hükümeti birçok alanda bu güçlerle birlikte hareket etmektedir ve çoğu kez bunların desteğini sağlamaya çalışmaktadır. Hükümet, işçi düşmanı sosyal-ekonomik önlemleri uygulamak, gerici yasaları hazırlamak ve demokratik özgürlükleri sınırlamak için şoven, ırkçı kampanyadan yararlanmaktadır.

İKP MK'nin, partinin 20. Kongresi'ne sunduğu (1985) raporda belirtildiği gibi, İsrail'deki durum, F. Engels'in öteki halkları ezen halkın özgür olamayacağına ilişkin ünlü sözlerini doğrulamaktadır.

İsrail egemen çevrelerinin yıkım rotasına karşı koyuşun kaynakları nelerdir?

Uluslararası planda bu herşeyden önce Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist ülkelerin Ortadoğu bunalımının çözümüne yönelik dış politikası, Filistin halkının ve bütün antiemperyalist Arap güçlerinin ulusal-kurtuluş savaşımı ve dünya ilerici kamuoyunun bu savaşımına dayanışmasıdır.

Bizzat İsrail'de de karşı koyuş kaynakları vardır. Bu, herşeyden önce, önemli toplumsal çevrelere dayanan İKP ile Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe'dir. İşçi sınıfının, memurların, aydınların ve öğrencilerin temsilcilerinin bir bölümü Komünist Partisini desteklemektedir. Arap nüfus arasındaki konumlarımız çok güçlüdür. Son parlamento seçimlerinde Arap seçmenlerin %40'ı Demokratik Cephe'nin adaylarına oy vermiştir. Bin-

lerce Yahudi de bize oy vermektedir. İsrail koşullarında bu, komünistlerin önemli bir kazanımıdır.

Partimiz uygulanan saldırı politikasına, Arap topraklarının işgaline karşı, Ortadoğu'da kapsamlı barışçı çözüm için ve Filistin sorununun adil çözümü için ardıcıl bir savaşım yürütmektedir. Lübnan'a saldırının içyüzünü ilk açığa vuran komünistler ve bağlaşıkları, Knesset'de hükümete güvensizlik oyu verilmesi için çağrıda bulunmuşlardır. Böylece komünistler ve bağlaşıkları savaş sorununu (hiçbir partinin yapamadığı bir şeyi yaparak) toplumsal yaşamın dikkat merkezine getirmişler ve kamuoyu üzerinde bir hayli etkili olmuşlardır (4).

İsrail'in tarihinde savaşa karşı yığınsal hareket ilk kez yükseliş göstermiştir; partimiz bu harekette önemli bir rol oynamaktadır. Tel-Aviv'deki, öteki kent ve köylerdeki gösterilerde yüzbinlerce İsraili Yahudi ve Arap, bu arada Lübnan'da görev yapmayı reddeden binlerce er ve subay, Lübnan saldırısına karşı olduklarını dile getirmişlerdir. Bunlardan 150'si askeri mahkeme önüne çıkarılmışlardır.

İnsanlarımız şunu giderek daha iyi anlamaktadırlar: Ülkedeki egemen çevrelerin bütün saldırı politikası gibi, Lübnan serüveni de gerçek ulusal çıkarlara ters düşmektedir ve herşeyden önce ABD'nin stratejik amaçlarına hizmet etmektedir. «Yesh Gvul» («Had safhaya varılmıştır») adındaki savaş karşıtı örgüt şu belgiyi bir rastlantı olarak yükseltmemiştir: «Birleşik Amerika'nın çıkarları için öldürmek ve ölmek istemiyoruz!» Partimiz, Lübnan saldırısına karşı hareketi, hükümeti İsrail birliklerini Lübnan topraklarının büyük bölümünden geri çekmeye zorlayan etmenlerden biri saymaktadır. Ama saldırı sürmektedir. İKP ve Demokratik Cephe saldırıya son verilmesini, güney Lübnan'ın sınır boyundaki işgal şeridinin kurtarılmasını, kendisine «Güney Lübnan Ordusu» diyen paralı askerler çetesinin dağıtılmasını sağlamak için çağrıda bulunmaktadır.

Biz ırkçılığa karşı ve Arap halka uygulanan ayırımı karşı kararlı bir savaşım yürütmekteyiz. Komünistler Arap halka tam hak eşitliği tanımamasını istemekte, Arap emekçilerin topraklarına el konulması politikasına karşı eylemler örgütlemektedirler. İrkçılığın, faşizmin ve Araplara karşı terörizmin tırmanması karşısında kaygı duyan başka toplumsal güçler de son yıllarda bizlere katılmışlardır. Bugün İsrail'de aşırı sağcı eğilimlerin ve dinsel aşırı akımların güçlenmesinin, yalnız Arap nüfus için değil, tüm toplum için bir tehdit oluşturduğu, geniş çevrelerce kabul edilmektedir. Birçokları, emekçi halka ve demokrasi güçlerine düşman bir otoriter «güçlü kişi» rejiminin kurulabileceğinden korkmaktadır.

İrkçılığa karşı artık birkaç güçlü eylem gerçekleştirilmiştir. Bu eylemlerden birinde demokratik çevreler (Yahudiler ve Araplar) Meir Kahane'-

(4) Ayrıntı için bak: A. Ashur. İnsanlar savaştan yorgun düşünce. «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1986, sayı 1.

nin, kışkırtıcı ırkçı çağrılarını dile getirmek üzere gitmek istediği Um el-Fahm kentine girişini engellemişlerdir. Başka bir eylemde de, Givatayim kentinde, başta belediye başkanı olmak üzere birkaç bin antifaşist Yahudi, Kahane ve çetesinin yeni bir gösteri yapmasını engellemiştir.

İsrail'den göçlerin artış eğilimi göstermesi, Yahudi nüfusun ruh hali hakkında çok şeyler anlatmaktadır. 1985 yılında 17 bin 500 kişi ülkeyi terketmiştir. Nedenleri açıktır: Yeni savaşlar ve yeniden kan dökülmesi tehlikesini içinde taşıyan sınırlardaki sürekli gerginlik, ağır ekonomik durum, yaşam koşullarının hızla kötüleşmesi, bu nedenlerin başında gelmektedir. İnsanlar böyle «ülküler» uğrunda ölmek istememekte (İsrail'in Lübnan'da ölen ya da yaralanan er ve subaylarının sayısı 5 bini aşmıştır), işsizliğin altında, hükümetin uyguladığı «sıkı ekonomi» önlemleri altında ezilmek istememektedirler.

Partimiz ile Demokratik Cephe, 1967'den bu yana ele geçirilen toprakların işgaline, ırkçılığa ve Arap nüfusa uygulanan ayırıma, faşist eğilimlere karşı, toplumsal ilerleme, bölgede barış ve adil çözüm için savaşımaya hazır olan bütün güçlerin, ideolojik görüş farklarına karşın, birliğinden yana çıkmaktadırlar.

Biz, siyonizmin etkisi altında bulunan birçok insanın, birçok konudaki tutumları egemen çevrelerin politikasıyla çeliştiği için, muhatabımız olabileceği görüşünden hareket etmekteyiz. Örneğin, kendini siyonist saymanın, sadece İsrail devletinin varlığını savunmak demek olduğu görüşünün yaygın olduğu Yahudi kesimler (özellikle gençlik kesimi) bunlardandır. Biz, Arap toprakları üzerindeki işgalin sürmesinin ve bölgedeki sürekli gerginliğin İsrail için kötü sonuçlanacağı konusunda kaygı duyanlar arasında da potansiyel bağlaşıklarımız bulunduğu görüşündeyiz. Bu kaygılar basında ve hatta Knesset'de giderek daha sık dile getirilmektedir.

Emekçi Yahudilerin ruh halindeki gelişmeler ve birçok somut konuda siyonistler arasındaki ayrışmalar, Birleşik İşçi Partisi'nin (MAPAM) 1984 yılında, «Maarakh» seçim blokunun başında bulunan Emek Partisi'nin uygulamakta olduğu açık sağcı politikayı desteklemeyi reddederek, bu bloktan ayrılmasına yolaçmıştır. Knesset'de dört milletvekili bulunan «Ratz» grubu da Emek Partisi'nden ayrılmıştır.

Burjuva kampında değişik grupların bulunduğunu ve bunlar arasındaki görüş farklarını dikkate almak gerektiğini V. İ. Lenin defalarca vurgulamıştır. Bizim siyonist partilere karşı yaklaşımımızı da bu görüş belirlemektedir. İKP, MAPAM'ı, «Ratz»ı ve Emek Partisi'ndeki «Güvercinler»i, faşist tehlikeye, Arap nüfusa uygulanan teröre, işgal altındaki topraklara yerleştirilen İsraililerin aşırı örgütlerinin eylemlerine karşı, bazen de emekçilerin sosyal kazanımlarını savunmak için savaşımında muhataplarımız olarak görmektedir. Komünistler, MAPAM'dan ve Emek Partisi'nden

kimi politikacılarla birlikte, SSCB ile ilişkileri iyileştirmek için bundan bir süre önce kurulan Girişim Komitesi'ne katılmaktadırlar. Bir örnek daha: 1983 ve 1986'da Tel-Aviv Üniversitesi Öğrenci Birliği'nin yönetimi için yapılan seçimlerde ırkçılara ve faşistlere karşı çıkan partilerin taraftarları ortak listeye katılmışlardır. Her iki seçimde de bu listeler oyların çoğunluğunu kazanmıştır. Üstelik, bu yıl aşırı sağcıların bu listede İKP'nin üyeleri bulunduğu gerekçesiyle öğrencileri korkutmaya çalışmış olmalarına karşın, liste oyların % 80'ini kazanmıştır.

Bununla birlikte Marksistler «ilerici siyonizm»ün varlığını reddetmektedirler. İsrail'de siyonizmi «gerici» ve «ilerici» diye ayırmak isteyen güçler vardır. İKP MK'nin partinin 20. Kongresi'ne sunduğu Politik Rapor'da yeralan, ilerici siyonizmin bulunmadığına ilişkin hükmün doğruluğunu İsrail'de politik yaşamın son yıllardaki olguları ortaya koymaktadır. Biz siyonist partiler arasında, özellikle burjuva «demokrasisi»nin işleyişi, faşizm tehlikesi ve kimi başka konulardaki farkları gözardı etmemektediriz. Kimi somut konularda ilerici konulardan hareket eden siyonistler vardır. Ortak amaçlar uğrunda savaşımı örgütleme gereğinden hareket eden komünistler, siyonistlere tek ölçütle yaklaşmaktan kaçınılmaktadırlar.

Ama bütün siyonistlerin ortak bir dayanağı vardır. Onlar Yahudilerin karşısında Arapların bulunduğu görüşünden hareket etmektedirler. Bu, milliyetçi bir görüş açısidir. Bizim Marksist-Leninist hareket noktamız şudur: Yahudi ve Arap işçilerin karşısında sömürücüler vardır, Yahudi ve Arap barış savaşçılarının karşısında işgalciler ve ilhakçılar vardır, İsrail'in bağımsızlığını ve Filistin halkının bağımsızlığını savunuların karşısında ülkemizi Ortadoğu'da ve başka bölgelerde barış, sosyalizm ve ulusal-kurtuluş güçlerine karşı kullanılan stratejik bir Amerikan üssü durumuna getirenler vardır.

Aralarındaki kimi farklara karşın bütün siyonist partiler Filistin konusundaki politikaları ve ABD emperyalizmiyle stratejik bağlaşıklık karşısındaki tutumları nedeniyle İsrail'in güvenliği için nesnel bir tehlike oluşturmaktadırlar. Siyonizmin ideolojisine ve pratiğine karşı savaşım, İsrail halkının çıkarlarına uygun düşmektedir. Komünistlerin kanısınca bu savaşım ile barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme kavgasında somut konularda eylem birliği arasında hiçbir çelişki yoktur.

Partimizin çabaları herşeyden önce Ortadoğu'da adil ve kapsamlı barış sağlanmasına yöneliktir. Komünistler Knesset kürsüsünü, basını, toplumsal kuruluşlarla ilişkilerini, emekçilere yönelik çağrılarını kullanarak, şunu anlatmaktadırlar: İsrail'in varlığının güvenliği, yalnız 1967'den bu yana işgal edilen Arap topraklarının boşaltılması ve İsrail'in yanısıra bölgede varlığını sürdüreceği bağımsız bir Filistin devletinin kurulması temelinde Filistin sorununa adil bir çözüm bulunması durumunda olanaklıdır. Partimiz son zamanlarda ABD ile stratejik bağlaşıklığın, özellikle çığın «Yıl-

dızlar Savaşı»nın içyüzünün ve İsrail için olası sonuçlarının açığa vurulmasına özel bir önem vermektedir.

Biz emekçi halka, egemen çevrelerin emperyalizm yanlısı saldırgan politikası ve dev askersel harcamalarla (büyük bölümü silah alımına ayrılan borçların ve faizlerinin ödenmesini de hesaba katarsak, bütçenin % 75'i), ülkede sosyal-ekonomik durumun kötüleşmesi, reel ücretlerin azalması, işten atmalar ve işletmeleri kapatma, sağlık hizmetlerine ve eğitime ayrılan devlet harcamalarının azaltılması arasındaki sıkı bağı göstermeye çalışmaktayız.

İsrail emekçilerinin en aktif müfrezeleri hükümetin ve büyük sermayenin sosyal-ekonomik önlemlerine kararlı bir direniş göstermektedirler. Her yıl grevlere yüz binlerce insan katılmaktadır. Ama yığın olarak işçiler egemen siyonist partilerin ortak ideolojik-politik platformuyla emekçilerin kazanımlarına yönelik saldırılar arasındaki bağı henüz göremediği için, bu partileri desteklemektedir (üstelik, çoğu işçiler sağcı «Likud» blokuna oy vermektedirler).

Komünistler hükümetin uygulamalarının içyüzünü açığa vurma ve eleştirmekle kalmamakta, bu politikanın karşısına açık bir alternatifle çıkmaktadırlar. Bizim argümanlarımız şunlardır: Ortadoğu'da barış anlaşması imzalanırsa, askersel harcamalar önemli ölçüde azalacaktır ve bu da ülkenin ekonomisi üzerinde olumlu etkide bulunacaktır. Örneğin, Irak'tan petrol alınabilecek ve bu şimdi Meksika'dan satın alındığından çok daha ucuz malolacaktır. SSCB ile, öteki sosyalist devletlerle ilişkiler İsrail'in dünya pazarlarındaki olanaklarını artıracaktır. Kuşkusuz, bunlar, bizim ülke ekonomisinin ilkesel bakımdan yeni gelişme perspektiflerini içeren planımızın yalnız bir parçasıdır.

Komünistler antisovyetizme karşı savaşıma çok büyük önem vermektedirler. Antisovyetizm İsrail egemen çevrelerinin politikasının ve siyonist örgütlerin propaganda kampanyalarının temelinde yer almaktadır. İsrail siyonist devlet aygıtının herşeyden önce burjuvazinin sınıfsal çıkarlarını, sosyalist görüşlerin yayılması karşısındaki korkusunu yansıtmaktadır. Bu korkunun temelinde, SSCB'nin Ortadoğu'da barış için ardıcıl bir biçimde savaşmakta, İsrail'in işgal bölgelerinden geri çekilmesini istemekte, Filistin halkının yazgısını belirleme ve kendi bağımsız devletini kurma hakkını desteklemekte olması da yatmaktadır. Ülkenin politik sahnesindeki sağa kayışla birlikte, son yıllarda antisovyet propaganda daha da şiddetlenmiştir.

Komünist Partisi antisovyet kampanyalara karşı koymaktadır. Biz, SSCB'nin İsrail'in varolmasına değil, onun siyonist egemen çevrelerinin saldırgan politikasına karşı olduğunu, Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu konusundaki tutumunun, bölgede çözüm için uluslararası konferans toplanmasını öngören ve öteki barışçı girişimlerinin hem İsrail hem de Filis-

tin halklarının çıkarlarına uygun düştüğünü vurgulamaktayız. Komünistler Sovyetler Birliği'yle Dostluk Hareketi'nin genişlemesi için çok şeyler yapmakta, İKP ile işbirliği yapan toplumsal güçlerin kimi temsilcileriyle tartışmalar yürütmektedirler. Bu güçler artık geleneksel siyonizmden uzaklaşmışlardır ve Filistin konusunda ve barışçı çözüm sorununda doğru konumlarda yer almakta, Amerikan emperyalizmini kınamaktadırlar. Ama aynı zamanda reel sosyalizme karşı olumsuz tutum almaktadırlar. Anti-sovyet konumlarda yer almakla bu çevreler, İsrail barış taraftarları ile partimiz arasına ideolojik bir duvar örmek istemekte ve bu bakımdan siyonist devlet aygıtı ile aynı saflara düşmektedirler.

İKP 20. Kongresi partinin önüne antisovyetizme karşı ideolojik kampanyayı aktifleştirme, bu kampanyaya daha saldırgan bir nitelik kazandırma, SSCB ve onun politikası hakkında doğru enformasyonu genişletme görevini koymuştur.

Biz, siyonist propogandanın ABD'nin sözde İsrail'in «dostu» ve «savunucusu» olduğu efsanesinin iç yüzünü de açığa vurmaktayız. Washington yönetimi mali ve askeri «yardımı» ile aslında İsrail egemen çevrelerinin politikasının, Ortadoğu'da ve dünyanın öteki bölgelerinde ABD'ye yaptığı hizmetlerin karşılığını ödemektedir. Nükleer silahlarla donatılmış Amerikan savaş gemileri Hayfa'ya uğramakta, bu limanı üs olarak kullanmaktadırlar. ABD ülkenin yaşamının bütün yanlarını fiilen etkilemektedir. Bu nedenle komünistler İsrail'in bağımsızlığını yeniden sağlama belgisini yükseltmişlerdir. Bu belginin anlamını Amerikan yanlısı eğilimlerin çok güçlü olduğu Yahudi nüfusa anlatmak kolay değildir. Buna karşın Birleşik Amerika'nın politikasına ayık bir kafayla bakanların, bunu daha iyi görenlerin sayısı bugün, bundan 10–15 yıl öncesine göre, çok daha fazladır.

İsrail'in günümüz aşamasındaki politik gelişmesi tek anlamlı değildir. Ülkenin emperyalizmin global stratejisi içindeki entegrasyon düzeyi yükselmiş, aşırı sağcılar aktifleşmiş, reel faşizm tehlikesi belirmiştir. Bununla birlikte siyonist egemen çevrelerin izlediği rotanın önemli doğrultularına karşı geniş bir muhalefet oluşmuştur. İKP 20. Kongresi'ne sunulan MK Politik Raporu'nda şunlar belirtilmiştir: «Değişiklik isteyen birçok güç ortaya çıkmış, Komünist Partisi'nin konularını birçok konuda doğru bulanların çevresi genişlemiştir . . . Yığınların verdiği kurbanların ve çektiği acıların etkisiyle, çoğunluk olmamakla birlikte, birçokları, kendi acı deneyimlerinin de etkisi sonucu, egemen çevrelerin politikasının işçi sınıfı ve halk yığınları için büyük tehlikelerle dolu olduğu ve İsrail'in geleceğini tehdit altına sokabileceği sonucuna varmaktadırlar».

Bugün komünistler ve Demokratik Cephe'deki bağlaşıkları, iktidarı ve teknelci sermayenin halk düşmanı politikasına karşı, Yahudi ve Arap demokratik çevrelerin ve barışsever güçlerin eylem birliğinin sağlanmasından yana tutum almaya hazır olanlarla işbirliği için çalışmaktadırlar.

Savaşmaya hazır olmak

Aziz Muhammed

Irak Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri

Partimizin, olağanüstü zorluklara ve çözüme kavuşturmak zorunda olduğu sorunlara karşın 4. Kongre'sini toplamış olması büyük bir başarı ve önemli bir kazanımdır. Irak Komünist Partisi'nin 4. Kongresi, Mayıs 1976'da Bağdat'ta yapılan 3. Kongre'den dokuz yıl sonra 10–15 Kasım 1985 günlerinde, gizlilik koşullarında, Irak topraklarında yapıldı.

Partinin bu forumunun toplanması kararı, Merkez Komitesi'nin Kasım 1981'deki plenumunda alınmış ve 1982 ile 1984 yıllarındaki plenum toplantıları tarafından tekrarlanmıştı. Merkez Komitesi ve Politik Büro, kongre hazırlıklarına yol gösterecek ilkeleri ve normları belirledi. Buna ilişkin konular, partinin iç bülteni olan «*Muhadil el Hizip*»de ele alındı.

Burada söz konusu olan, kongrenin temel belgelerinin, yani politik rapor, IKP Programının yeniden kaleme alınması ve partinin 1968–1979 yılları arasındaki faaliyetine ilişkin değerlendirmesinin (1), genişliğine ve derinlemesine hazırlanmasıydı. Bu belgeler tüm parti örgütlerinde tartışıldı. Tartışmalarda sorumlu, objektif ve eleştirel bir yaklaşım sergilendi. Kazanılan deneyimlerin yanısıra bugünkü savaşım ve bu savaşımın gelişme perspektifleri dikkatli biçimde analiz edildi. Merkez Komitesi'ne ve öteki yönetim organlarına pekçok değerli uyarıda bulunuldu, ek ve değişiklikler yapılması önerileri getirildi. Bunlardan birçoğu Merkez Komitesi tarafından kongreye katılan delegelerin dikkatine sunulan belgelere geçirildi. Yeraltında çalışmanın zorlu koşullarına karşın, parti örgütlerinin kongre öncesi dönemi, bu belgeleri aktif tartışarak, bilgi ve deneyimleri temelinde katkılarını yaparak ve özellikle, gönüllü çalışma kampanyaları (Irak dışında) açık kongre için fon oluşturarak değerlendirdiklerini ayrıca belirtmek gerekir.

Kongreye katılan delegeler, ülkedeki, ülke dışındaki ve gerilla hareketindeki tüm parti örgütlerini temsil ediyordu. Partimizin çalışmalarını sürdürmek zorunda olduğu zorlu koşullarda böylesi geniş bir katılımı sağlamak kolay olmadı. Bu sonuç, herşeyden önce, parti örgüt ve üye sayısındaki artışı yansıtır. Aynı zamanda da, IKP yönetiminin parti mili-

(1) BAAS Partisinin iktidara gelmesinden Baasçılarla komünistler arasındaki işbirliğinin sona ermesine kadarki dönem. (Not Red.)

Yayımcının Notu: Irak Komünist Partisi 4. Kongresi üzerine yazının gecikmeli yayınlanması Iraklı komünistlerin yeraltının zorlu koşullarında çalışmak zorunda olması nedeniyle.

tanlarının olanaklı en geniş yelpazesinin kongre çalışmalarına katılması ve partinin politikasını, önerileri, parti çizgisini saptamaya, partinin gelişmesi perspektiflerinin, öteki güçlerle bağlarının belirlenmesine katkıda bulunması yönündeki isteğini yansıtıyor. Biz kongremizin, değişik görüşlerin dile getirildiği, düşüncelerin sorumlu, gerçekçi ve yapıcı bir tarzda incelendiği ve karşılaştırıldığı gerçek bir forum olmasını istedik.

Altı gün süren kongre, ideolojik, politik ve örgütsel alanlardaki yoğun ve yaratıcı çalışmanın canlı bir kanıtı oldu. Partinin birliğini, IKP örgütleri, kadroları, üye ve sempatisanlarının ivedi ve uzun erimli görevlerin yerine getirilmesindeki çabalarının uyumluluğunu simgeledi. Kongre delegeleri tüm parti üyelerine özgü olan devrimci coşku ile partinin bugünü ve geleceği için, işçi sınıfı ve tüm Irak halkı için duydukları sorumluluğu ve ilgiyi birleştirdiler. Kongre boyunca yürütülen tartışmalar komünistler için gerçekten bir okul oldu. IKP'nin 50 yılı aşkın tarihi boyunca edindiği deneyimler ve partinin devrimci gelenekleri, rehberimiz Marksizm-Leninizm bilimsel devrimci teorisi ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri ile derinden ve organik biçimde kaynaştırıldı. Kongre hazırlık çalışmalarına katılanlar, delege olarak hazır bulunanlar, delegelerin güvenliğini sağlayanlar ve kongrenin başarıyla sonuçlanmasına katkıda bulunanlar, partinin bu forumunu hiçbir zaman unutmayacaklardır.

Kongre, Irak'taki, Arap dünyasındaki, uluslararası alandaki, uluslararası komünist hareket içindeki duruma, evrensel barış ve güvenliğin sağlanmasına ilişkin bütün bir sorunlar yelpazesini dikkatle, savaşçı bir ruh içinde analiz etti ve tartıştı. Komünistleri, partimizin bağlaşıklarını, onları destekleyen ve savaşımlarında onlara yardımcı olanları ve bütün Irak halkını yakından ilgilendiren sorulara yanıtlar getirdi. Kongre partideki durumu ve parti örgütlerini yeniden kurmada, IKP gerilla birliklerini güçlendirmede, bunların savaş yeteneklerini yükseltmede ve yeni savaşımlar kazanmada elde edilen deneyimleri ayrıntılı biçimde inceledi. Kongre, aynı zamanda, her yerde partinin yığınlarla bağlarının genişletilmesi ve emekçi halkın çıkarlarının korunması görevine özel bir dikkat ayırdı.

Irak ve İran arasındaki savaş sorunu, forumun çalışmalarında önemli bir yer aldı. Irak'taki gerici diktatörlüğün 22 Eylül 1980'de başlattığı bu savaş hâlâ sürüyor. Partimiz, bu tahrip edici savaşı, ve aynı şekilde bunu başlatanları, bunu sürdürenleri şiddetle mahkum ediyor. Kongre, çatışmalara hemen son verilmesi ve anlaşmazlık konularının barışçı yoldan çözülmesi çağrısında bulundu. Komünistlerin yurtsever ve enternasyonalist konumları kesin, açık biçimde vurgulandı. Parti, savaşı, İran topraklarının Irak birliklerince işgal edilmesini mahkum ediyor; bu birliklerin en kısa zamanda çekilmesi çağrısında bulunuyor; ve aynı zamanda, İran'ın Irak'ı istila etme ve çatışmaların çapını genişletme girişimlerini şiddetle kınıyor. İlkelerimize bağlı olarak, İran'ın, savaş yoluyla Irak'a

«İslâm devrimi»ni ihraç etme ve halkımıza «İran modeli»ni dayatma niyetlerini şiddetle reddediyoruz.

Bu haksız savaş, iki dost halka, tarif edilmez acılar ve sefalet getirdi. İyi bilgi alan kaynaklara göre, iki tarafın insan kaybı bir milyona yaklaşıyor, maddi hasar ise 600 milyar doları aşıyor. Büyük boyutlu tahribatların yanısıra, bu savaş, toplumun aşmak için on yıllar boyu acı çekeceği psikolojik, sosyal, politik, demografik sorunlara ve çevre sorunlarına ilişkin son derece yıkıcı etkilerde bulunuyor.

Savaş bölgedeki barış ve güvenliği ciddi biçimde tehdit etmeye devam ediyor. Emperyalizme, herşeyden önce de Amerikan emperyalizmine kendi «çıkarcı»larını koruma bahanesiyle bu bölgedeki askersel varlığını artırma, bağımsız ülkelerin içişlerine karışma ve egemenliklerine saldırıda bulunma olanağı sağlıyor. Savaşa derhal son verilmesi ve anlaşmazlıkların barışçı yoldan çözüme kavuşturulması belgisi, yalnızca her iki ulusun çıkarları ile değil, uluslararası güvenliğin ve barışın korunması hedefleri ve Arap ülkelerinde ve tüm dünyada kamuoyunun istemleri ile de uyum içindedir.

Kongre, partinin ve tüm üyelerinin, süren çatışmaları protesto eden geniş kampanyalar başlatma, tüm dünya kamuoyunu ve tüm ilerici güçleri silahlı çatışmanın olanaklı en kısa zamanda sona erdirilmesi için ısrarla çaba göstermeye çağırma ve yığınları savaşa karşı büyük eylemlere girmeye cesaretlendirme görevini yerine getirmek zorunda olduğunu belirtti.

Irak komünistlerinin bu forumu, iktidardaki rejimin karakteri sorununa yaklaşımda büyük bir sorumluluk duygusuyla davrandı. Kongrenin vurguladığı gibi, rejim temelde bir diktatörlük rejimidir, halkın çıkarlarına ve toplumsal ilerlemeye ters düşen baskıcı bir politika izlemektedir. Bu politika ülkeyi yoksullaştırdı ve yıktı, yüzbinlerce Iraklının ölümüne neden oldu. Kongre, tüm yurtsever güçlere ve partilere bir araya gelme ve halkın önündeki şu görevlerin yerine getirilmesi amacıyla çabalarını birleştirme çağrısında bulundu: Savaşa son verilmeli, Irak'da demokrasiyi ve Irak Kürdistanı için gerçek özerkliği sağlayacak demokratik bir alternatif uygulamaya sokulmalıdır.

Kongre, Yurtsever Demokratik Cephe'nin, halkımızın özlemleri uğruna verilen savaşımın etkili bir aracı olma niteliğini koruduğunu belirtti. Bu örgütün genişletilmesinden, savaşa ve diktatörlüğe karşı olanların, barış ve demokrasiyi hedefleyenlerin tümünü birleştirecek geniş bir yurtsever ulusal cephenin yaratılmasından yana çıktı.

Partinin bu forumuna katılan delegeler, barış güçlerinin, öncelikle de, sosyalist topluluk üyesi ülkelerin, Irak-İran çatışmasının derhal sona erdirilmesi ve müreffeh, bağımsız ve demokratik bir Irak için savaşan halkı-

mız ve yurtsever güçleri ile dayanışmanın güçlendirilmesi yönündeki çabalarına büyük bir değer biçti.

Arap ulusal kurtuluş hareketine ilişkin konuları tartışan kongre, emperyalizmin, öncelikle de Amerikan emperyalizminin, bölgemizde izlediği stratejinin özünü sergiledi. Dünya çapındaki emperyalist stratejinin ayrılmaz bir parçası olan bu çizgi, ulusal kurtuluş hareketini, bağımsız yurtsever bir politika izleyen Arap ülkelerini ve dünya barışını, ciddi şekilde tehdit etmektedir. Kongre, Arap halklarının çıkarlarını, güvenlik, bağımsızlık ve özgürlüğünü hedefleyen ABD-İsrail stratejik bağlaşıklığının tehlikeli özünü sergiledi.

Kongreye katılanlar, tek meşru temsilcileri olan Filistin Kurtuluş Örgütü öncülüğünde savaş yürüten kardeş Filistin halkına sarsılmaz desteklerini dile getirdiler; FKO'nü zayıflatmaya ve yok etmeye yönelik siyonist ve gerici entrika ve komploları mahkum ettiler; Filistin Ulusal Konseyi'nin 16. oturumu tarafından onaylanan belgeler temelinde FKO'nün birliği çağrısında bulundular ve Amman anlaşmasını ⁽²⁾ kararlılıkla reddettiler. Delegeleler, Suriye halkının savaşımı ile dayanışmanın güçlendirilmesi gereğini belirttiler ve Suriye'nin, ABD emperyalizmi ve İsrail tarafından aralıksız sürdürülen kışkırtmalar ve askersel provokasyonlar karşısında sergilediği kararlılığı selamladılar. Kongrede Libya Cemahiriyesi'ne ve kardeş halkına karşı tırmandırılan tehditler de mahkum edildi.

Kongre, şu anda tüm insanlığın karşısına çıkan merkezi sorun olarak, savaş ve barışa ilişkin sorunlara özel bir dikkat ayırdı. Kongrede, Washington'un politikasının, özellikle Reagan yönetimi altında, dünya barışı için artan ölçüde tehlikeli hale geldiği ve yeryüzünde yaşamın sona ermesi ve insan uygarlığının yok olması gibi uğursuz bir perspektifi güçlendirdiği açık biçimde ortaya kondu. Komünist Partisi, Irak halkını, dünya barış güçlerini, insanlığın varlığını sürdürmesinden ve ilerlemesinden yana olan herkesi, barış davasını kendi ellerine almaya ve barışın korunması misyonunu yerine getirmeye çağırdı. Amerikan emperyalizminin, uluslararası gerginlikleri artırma, nükleer silah yarışını tırmandırma, bunu uzaya taşıma ve yığınsal kırım silahlarının yeni türlerini üretme, böylece de dünyayı ölümcül bir nükleer savaşın eşiğine itme yönündeki çılgınca girişimlerini şiddetle geri püskürtmek önemlidir. Partimiz, Sovyetler Birliği'nin yorulmaz biçimde öne koyduğu, barış girişimlerini destekliyor, çünkü bunlar dünya halklarının savaş ve yokolma korkusu olmadan yaşama özlemi ile tam bir uyum içindedir.

IKP, komünistlerin dünya çapındaki ordusunun güvenilir ve militan bir birliği, uluslararası komünist hareketin organik bir parçası olduğunu kanıtlamıştır. IKP, uluslararası komünist hareketin birlik ve dayanışmasının

(2) 11 Şubat 1985'te Ürdün kralı Hüseyin ile FKO Yürütme Komitesi Başkanı Yaser Arafat arasında imzalandı. (Not Red.)

artırılmasından yanadır, hareketin önünde duran sorunların Marksizm-Leninizm'in ilkeleri ve teorik tezleri temelinde çözüme kavuşturulmasını dilemektedir. Biz, emperyalist saldırı ve savaş tehlikesine karşı savaşımında yeni zaferler adına, hareketin birliğinin ve uluslararası dayanışmanın güçlendirilmesi için komünistlerin uluslararası bir konferansının toplanması olasılığının incelenmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Kongrede, parti-içi durum, ele alınan dönem içinde karşılaşılan ve aşılacak sorunlar ve zorluklar ile yapılan hatalar üzerine yoğunlaşan canlı ve yapıcı tartışmalar oldu. Delegeler, parti örgütlerinin kurulması ve güçlendirilmesine, gerilla hareketinin güçlendirilmesine, IKP'nin daha aktif çalışmasına, emekçilerle olan bağlarının daha güçlendirilmesine ve yığınların çıkarlarının ivedi istemleri yakıcı ulusal sorunlara yakından bağlayarak savunulmasına yönelik çabalarda elde edilen kazanımları dile getirdiler.

Kongre tarafından kabul edilen ve bu derin ve sorumlu tartışmaların sonuçlarını kapsamına alan belgelerde, tüm ülke çapında, sanayi ve öteki kent işçileri, köylüler, gençlik, öğrenciler, kadınlar arasında, silahlı kuvvetlerde ve mahallelerde parti örgütlerinin kurulmasının, partinin örgütsel çalışmasının temel görevi olduğu vurgulanıyor. IKP'nin halk yığınları ile olan bağlarını güçlendirmeye devam etmek ve sendikaların ve öteki demokratik örgütlerin faaliyetlerini güçlendirmek önemlidir. Bu doğrultudaki çabalar, halk yığınlarının seferber edilmesinin ve kendi yaşamsal çıkar ve özelemleri uğruna devrimci savaşıma katılmasının temel ve güvenilir araçlarıdır. Bu ivedi görevin yerine getirilmesi, bizden geçen yılların deneyimlerini derinlemesine özümsememizi ve savaşımın yeni biçim, yöntem ve araçlarının aranması ve kullanılmasına yönelik yenilikçi ve yaratıcı bir yaklaşım benimsememizi talep ediyor. Parti-içi yaşamda demokratik merkeziyetçilik, eleştiri ve özeleştiri, kollektif yönetim ve konspirasyon gibi Leninci örgütlenme norm ve ilkelerine sıkıca uymayı ve bunları yaratıcı biçimde uygulamayı zorunlu kılıyor. Parti düşmanlarının saldırı ve planlarına ilişkin olarak da, bunların ciddi zararlar vermesini engellemek amacıyla, keskin bir sınıf sezgisine ve bilinçli devrimci uyanıklığa sahip olmak zorunludur.

Kongre, parti-içi yaşamda ve komünistlerin çokyönlü faaliyetinde meydana gelen kimi olumsuz olguları da titizlikle analiz etti. Açık yüreklilikle ve eleştirel bir yaklaşımla, parti yönetiminin, çeşitli parti organlarının ve tek tek parti kadrolarının yaptıkları hataları inceledi. Aynı zamanda, partinin örgütlerine ve kadrolarına gösterdiği büyük ilgi ve özeni ortaya koydu. Partinin yetersizliklerini giderme, yaşamında ve çalışmasında sağlıklı, Leninci normları yerleştirme yeteneğine sahip olduğu doğrulandı. Kongre, Irak Komünist Partisi'nin yeni yönetiminin geçmiş deneyimlerden derin sonuçlar çıkarması ve bunları bugünkü ve gelecek savaşımında

doğru ve yaratıcı biçimde kullanması gerektiğini açıkladı. Bu bağlamda, genç komünistlerin yetiştirilmesi ve eğitilmesinin büyük önem taşıdığı belirtildi. Bunların faaliyetleri, değişik parti organlarının, özellikle üst düzeylerdekilerinin çalışmalarına katılmaları teşvik edilmelidir. Partinin sınıf karakterinin güçlendirilmesi amacıyla işçi sınıfı ve emekçi halkın öteki tabakalarından kazanılan kadrolara daha fazla dikkat ayrılması gerektiği vurgulandı.

Delegeler, Merkez Komitesi'nin 1981 yılından bu yana, yanlışlar yapan, parti tüzüğünü ve Leninci çalışma normlarını çiğneyen, partiye zarar veren ve birliğini bozanlara yönelik aldığı disiplin önlemlerini oybirliğiyle desteklediler. IKP'nin yeni yönetimi, gelecekte de bu tür sorunları, ilkeli kararlılıkla, devrimci dürüstlük ve gecikmeden çözüme bağlamakla görevlendirildi.

Kongre, savaşlarda düşen kahraman komünistlerin anıları önünde saygıyla eğildi; büyük özverilere ve acılara katlanan akrabalarına ve dostlarına başsağlığı diledi, özverili ve ateşli bir biçimde savaşa ve baskılara karşı dövüşen tüm komünist militanları selamladı.

Irak Komünist Partisi'nin 4. Kongresi, Iraklı komünistlerin ardıcıl ve yaratıcı biçimde uyguladıkları bilimsel teoriye olan mutlak bağlılıklarını ve parti çalışmasında Leninci ilkelere olan sarsılmaz adanmışlıklarını ortaya koydu. Bu, kuşkusuz, zorluklarımızı aşamada, yanlışlardan kaçınmada ve doğru yolda güvenle ilerlemede bize yardımcı olacaktır.

Partimizin bu en yüksek forumu, aslında Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin yıldönümü ile çakişti ve onun açtığı ışıklar ile ısındı. Marks, Engels, Lenin'in, insanlığın bu büyük öğretmenlerinin öğretisi, delegeleri şanlı partileri ve haklı davaları etrafında birleştirdi; soylu ve zorlu çabalarına yol gösteren bir fener oldu. Marksizm-Leninizm'in ve proleter enternasyonalizminin bayrağı, hiçbir zaman unutmayacağımız Fahed ve Salam Adil yoldaşların torunları, onların eserlerinin devamcıları üzerinde dalgalandı. Kongrenin başarıyla sonuçlanması, bunun en çarpıcı, en inandırıcı kanıtıdır. Partinin tüm üyelerinin ve dostlarının, saptadıklarının yaratıcı biçimde uygulanması bizi zafere, savaştan ve diktatörlükten kurtulmaya ve sevgili ülkemizde demokratik bir alternatifi gerçekleştirmeye yakınlaştıracaktır.

Halk ayaklanmasının belgelerine bağlılık

Tijani Tayeb Babekr

Sudan Komünist Partisi (SKP) MK Sekreterliği üyesi

- *Sudan'da 1985 Nisanında Numeyri askeri rejimi yıkıldı. Ülkede bundan sonra politik durum nasıl gelişti?*

● Diktatörün ülkeden kovulmasından sonra ülkede toplum demokrateleştirilmesi, ulusal sorunların tüm toplumun çıkarlarına uygun çözümü için savaşım koşulları oluştu. Baskı aygıtı dağıtıldı, yüksek düzeyde görevli kimi kişiler, eski Cumhurbaşkanı yardımcısı da bunlar arasındaydı, mahkeme önüne çıkarıldılar, halka karşı işledikleri cinayet suçlarından ötürü şimdi cezalarını çekiyorlar.

Partimiz, şimdi Sudan'ın gelişmesinde bir dönüm noktasını yaşadığı kanısındadır. Bir yandan durum iyileşiyor. Komünist Partisi, demokratik yığın örgütleri legal çalışıyorlar. Basın ve toplantı özgürlüğü sağlandı. Komünistler yeniden bir yerden başka yere serbestçe hareket edebiliyorlar ve günlük gazetelerini çıkarıyorlar. Öte yandan, aşağıya edilen rejimin bıraktığı ağır miras kendini hissettiriyor. Sudan, eskiden olduğu gibi, derin bir ekonomik ve mali bunalım içindedir. Dış borçlar 10 milyar dolara ulaştı. Gününde üç yıldır iç savaş sürüyor. Açlık sorunu çözülmüş değildir. Şeriat yasaları hâlâ yürürlüktedir. Gerici çevreler faaliyetlerini sürdürüyor.

Ayaklanmaya katılan politik partiler, sendikalar ve öteki yığın örgütleri eylemlerini uyumlaştırmak için 1985 yılı ilkbaharında Ulusal Kurtuluş Güçleri Birliği'ni kurdular. Kabul ettikleri programda ortak hedef ve görevleri belirlediler. Bu programa göre geçiş döneminin bir yıl sürmesi ve Kurucu Meclis seçimlerinin yapılmasıyla sona ermesi kararlaştırıldı. Seçimler belgede belirtilen süre içinde, Nisan 1986'da yapıldı.

Seçimler öncesinde çetin bir savaşım verildi. Geçiş döneminde erk Askersel Konsey'in elindeydi. Gerici güçler («Müslüman Kardeşler» örgütü üyeleri, eski rejimin yandaşları ve ordu içindeki Amerikancı çevreler) ülkede asker ve sivillerden oluşacak bir diktatörlük rejimi kurulmasını sağlamaya çalışıyorlardı, geçiş döneminin süresinin uzatılmasını, Askersel Konsey'in başkanına sınırsız yetkiler tanınmasını, Ulusal Kurtuluş Birliği'nin dağıtılmasını istiyorlardı. Programda ilan edilen hedeflere ulaşılmasını isteyen geniş halk yığınları bu tür planlara kesin karşı koydular.

Seçim kampanyasında halk yığınları büyük politik aktiflik gösterdiler. Seçim kampanyasına politik partiler, bölgesel kabile birlikleri, kamuoyu

temsilcileri katıldılar. Öte yandan seçimlerin sonuçlarını Sudan'ın yakıcı sorunlarının çözüme bağlanmamış olması büyük ölçüde etkiledi. Numeyri rejimi döneminden kalan görevlilerin devlet aygıtında çalışmalarını sürdürdükleri ve bunların özellikle belediyelerde seçim hazırlıklarını denetledikleri görüldü. Bundan başka Sudan Halkının Kurtuluş Hareketi ve onun silahlı kolu Sudan Halk Kurtuluş Ordusu (1) seçimlere katılmayı reddetti. Bu da halk yığınlarının konularını zayıflattı. Örgütün silahlı kolunu yöneten D. Garang ülkenin güneyinde bu örgüt tarafından sürdürülen iç savaşın Numeyri döneminden kalan tüm yasalar iptal edilene, aynı zamanda Mısır ve Libya ile bağlanmış anlaşmalar iptal edilene dek iç savaşın sürdürülmesini istedi.

• *Partiniz seçimlere nasıl hazırlandı, nasıl bir program önerdi?*

• 1986 Martında Sudan Komünist Partisi (SKP) yönetimi «Komünistlerin yolu, ülkenin kurtarılması ve demokrasinin güçlendirilmesi» başlıklı bir seçim programı kabul etti. Bu programda ivedi görevler şöyle formüle edildi: Demokratik bir Anayasanın kabul edilmesi ve eski rejimden kalan politik mirasın yok edilmesi için savaşım vermek. Ülkede ulusal ekonomiyi yeniden kurmak, yakın gelecekteki gelişme perspektiflerini çizmek, halkın sağlık, su ve kanalizasyon hizmetlerini iyileştirmek, elektrik enerjisi sağlamak, kültür devrimi yapmak ve ilerici bir dış politika uygulamak.

Komünist Partisi kendi platformunu propaganda etmek için geniş bir kampanya yürüttü. Biz belgelerimizi açıklamak için herkese açık politik geceler düzenledik, pankartlar hazırladık, beyannameler ve teyp kasetleri dağıttık.

Komünistler, seçimlerde, Kurucu Meclis'te partinin daha geniş olarak temsil edilmesini, ayaklanmaya katılan güçlerin birliğinin güçlendirilmesini, bunların ayaklanmanın öne koyduğu amaçlara ulaşılması için savaşıma seferber edilmesini, eski rejimin yandaşlarının ve gerici çevrelerin yenilgiye artılmasını sağlamaya çalıştılar.

Parti, 273 seçim bölgesinden 44'ünde aday gösterdi. 10 seçim bölgesinde parti öteki demokratik örgütlerin temsilcilerini destekledi, 4 seçim bölgesinde de «Müslüman Kardeşler»e karşı ilerici güçlerin birliğini sağlamak için aday göstermekten vazgeçti. Böylece biz «Müslüman Kardeşler» örgütü yöneticisinin ve öteki sağcı parti Ulusal İslam Cephesi yöneticisinin seçimlerini engelledik.

(1) Sudan Halk Kurtuluş Ordusu 1981'de Numeyri rejiminin uyguladığı Güneyi «yatıştırma» politikasına yanıt olarak kuruldu. 1984 yılına kadar Sudan'ın güneyindeki üç ilde de faaliyet gösterdi. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bak: M. I. Nugud, Zor bir aşamanın başlangıcında, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», 1985, sayı 9. (Not Red.)

• Seçim sonuçları ve Sudan Komünist Partisi'nin şimdi önüne koyduğu görevler üzerine ne söyleyebilirsiniz?

• Kurucu Meclis'e 264 milletvekili seçildi (yasaya göre 301 milletvekili seçilmesi gerekiyordu, ama ülkenin güneyinde savaş sürdüğü için 37 ilde seçim yapılmadı). Seçimlerde çoğunluğu ulusal burjuvazinin iki partisi UMMA ve Ulusal Demokratik Parti kazandı ve bu iki parti koalisyon hükümeti kurdular. Gerici güçlerin temsilcileri, 51 sandalye kazanan Ulusal İslam Cephesi tarafından temsil ediliyor. Mecliste 35 sandalye da eski rejimin yandaşlarına aittir. Komünist Partisi'nin, bölgesel kabile birliklerinin, emekçi halkı temsil eden ve yakın geçmişte kurulan küçük partilerin milletvekilleri parlamentoda sol muhalefet birliği adındaki demokratik blokda birleştiler. Ülkede faaliyet gösteren iki Baas Partisi de seçimlerde yenilgeye uğradı. Sudan Komünist Partisi'nin Kurucu Meclis'te 5 milletvekili var. Biz 4 seçim bölgesinde de seçimleri küçük bir farkla kaybettik. Yalnız başkentte komünist adaylar 45 bin oy aldı. ⁽²⁾ Sudan Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri M. Nugud 6 bin oy aldı. Bu rakam, diğer rakiplerinin aldığı oylardan bin oy daha fazlaydı. Bu, bazı seçim bölgelerinde 100–120 oy daha çok oy alan kişilerin seçimi kazandığı göz önünde bulundurulursa, büyük bir rakamdır.

Komünistlerin seçim kampanyasına aktif olarak katılması, öteki demokratik ve yurtsever çevrelerle geniş bir cephe oluşturulmasının temelini yarattı. İlk kez bu cepheye ülkenin kuzeyinden ve güneyinden değişik politik güçler ve aynı zamanda Koptiler ⁽³⁾ katıldı. Biz bu seçim kampanyası sırasında önceleri hiç bir dayanağımız bulunmayan bölgelere girmeyi, bunlarla bağ kurmayı, buralarda yerel parti örgütleri kurmayı başardık. Numeyri diktatörlüğü döneminde partiden ayrılanların önemli bölümü yeniden partinin sıralarına geri geldiler. Kesin olarak söyleyebiliriz ki, Sudan Komünist Partisi, seçim kampanyasından yığınlar arasında partinin etkisini artırmak, partiyi güçlendirmek için yararlandı. Kanımızca bu, bizim için seçimlerin en önemli sonucudur.

Partinin önünde duran görevlere gelince. Biz bunları yerine getirme yönündeki çalışmalarımızda ülkede şimdiki durumu, geçiş döneminin sona ermiş olduğunu gözönünde bulunduruyoruz. Kurucu Meclis'in seçilmesinden bu yana geçen zaman içinde devlet aygıtında çalışanların sadece yüzde 20'si değişmiştir. Partilerin ve sendikaların faaliyetlerini sınırlandıran yasalar hâlâ yürürlüktedir. Önceleri Askersel Konsey üyesi olan birkaç general yeniden silahlı kuvvetlerde göreve döndüler. Hem de bunlardan birisi, T. Abdulla Fadl, Genel Kurmay Başkanı oldu. Bugün demokratik dönüşümlere karşı olanlar, bunların çevresinde birleşebilirler.

⁽²⁾ Sudan'ın başkenti Hartum'un nüfusu 1,2 milyondur. (Not Red.)

⁽³⁾ Koptiler, Mısır'dan gelmedirler ve Hıristiyandırlar. (Not Red.)

İşte bu nedenle, partimizin çalışmalarında kilit görev, ilerici, yurtsever güçlerin birliği için savaşım vermek, kazanılan demokratik hak ve özgürlüklerin pekiştirilmesi için yığınları seferber etmektir. Bazı sendikaların yönetiminde güçlü konumlara sahip olmamız, sendika hareketiyle olumlu, verimli ilişkiler kurmamıza olanak verdi. Öte yandan yığınlar arasında, işçiler, köylüler ve öteki emekçi katmanları arasında çalışmaları sürdürüyoruz. Ancak yığınların geniş desteği sağlanırsa, hükümete demokratik dönüşümleri gerçekleştirmesi ve öteki ivedi görevleri (Numeysi rejiminin ekonomik ve politik alanlardaki mirasını tamamen ortadan kaldırmak, eski rejimin adalet organlarını kökten değiştirmek, ülkenin güneyindeki iç savaşa son vermek, ülkenin yönetim biçimi sorununu demokratik yoldan çözmek) yerine getirmesi için baskı yapılabilir.

Verdiğimiz savaşımın önemli bir yanını da kendi amaçlarına ulaşmak için dini kullanan gericiliğe karşı savaşım oluşturuyor. Komünistler İslam cumhuriyeti kurulması, İslam anayasası kabul edilmesi sloganlarına karşı çıkıyorlar, hangi dine bağlı olduklarına bakmaksızın (ülkede yaşayanların yüzde 30'u Müslüman değildir) tüm Sudanlıların eşit hakka sahip olması gerektiği görüşünü savunuyorlar ve şeriata dayalı yasaların kaldırılmasını istiyorlar. Bu, elbette kimi çevrelerin iddia ettikleri gibi, komünistlerin dinin yasaklanmasını istedikleri anlamına gelmemektedir.

Kimi konularda Sudan Komünist Partisi'nin görüşleri ile hükümetin görüşleri birbirine denk düşmektedir. Örneğin, komünistler, başbakan ile Sudan Halk Kurtuluş Ordusu yönetimi arasında ülkenin güneyinde silahlı çatışmalara son verilmesi için yapılan görüşmeleri selamlıyor, aynı zamanda hükümetin dış politikasını, özellikle Arap dünyasındaki durumu ilkesel açıdan değerlendirmesini, sosyalist ülkeler de dahil birçok devlet ile ilişkilerini geliştirmek istemesini destekliyorlar. Biz, hükümet ileride halk yığınlarının istemlerine uygun olumlu adımlar atarsa, bunları da destekleyeceğiz.

Seçim bağlaşıklığından da öte

Portekiz'de 1985'te parlamento ve belediye seçimleri yapıldı. Bu seçimlerde de daha önceleri olduğu gibi Portekiz Komünist Partisi (PKP) sol güçler bloku olan Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık (HBB) içinde seçimlere katıldı. Dergimiz okuyucuları bu seçim bağlaşıklığının nasıl oluşturulduğunu, neyi amaçladığını, bunda komünistlerin bağlaşıklık politikasının nasıl bir rol oynadığını soruyorlar. Dergimiz, Portekiz Komünist Partisi MK üyesi ve «Poder Local» dergisi Baş-redaktörü Luis Sa'dan bu soruları yanıtlamasını rica etti. Aldığımız yanıtları aşağıda yayınlıyoruz.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık 1978'de kuruldu. Bu, Portekiz Komünist Partisi ve Portekiz Demokratik Hareketi-Demokratik Seçim Komisyonu partilerinden oluştu. Bundan önce 1976'da oluşturulan Halkın Birliği İçin Seçim Cephesi faaliyet gösteriyordu. Komünistler ve onlarla işbirliği yapan güçler belediye seçimlerine ortak listelerle katıldılar. (1) Ancak yaşam gösterdi ki, belediyelerde somut sorunları çözüme bağlamak için partiler arasında anlaşma sağlanmış olması yeterli değildir. Aralarında işbirliği yapan bu partiler sıralarında yaklaşık 500 bin kişiyi birleştiriyorlar (bunlardan 200 binden fazlası PKP üyesidir). Bundan başka birçok kişi, nesnel sınıf çıkarlarına aykırı olarak şu ya da bu partiye rastgele gelmiştir. Ama bu kişiler de, partisizler de komünistlere ve onların yakın bağlaşıklarına dürüst, işini bilen kişiler, emekçi insanların davasına bağlı, yakıcı sorunların çözümüne çok büyük katkıda bulunabilecek kişiler olarak büyük değer veriyorlar. Bu, yerel yönetim organlarında PKP temsilcilerine çeşitli partilerden sayılabilecek kişilerle işbirliği yapma olanağı vermektedir.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık, demokratik kazanımları savunan çevrelerin geniş bir birliğinin yasal temelini oluşturmayı amaçlıyordu. Bu Bağlaşıklık seçim listelerinin hazırlanmasını da örgütleyecekti. Komünistler ve öteki sol güçlerle işbirliği yapmak isteyen, fakat PKP listesinden aday olmak istemeyenler de bu Bağlaşıklık listesinden aday gösterilebiliyorlar. Genellikle bu adayların yarısı bağımsızdırlar ya da Sosyalist Parti'yi ve öteki partileri destekleyen kişilerdir.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'ın amaçları onun kuruluş anlaşmasında

(1) Portekiz'de Anayasa gereğince bucak, bölge ve il yerel yönetim birimleri bulunuyor. Bunları yerel belediye organları (bucak ve bölge juntaları, belediye meclisleri) aynı zamanda danışma organları (yerel ve bölgesel konseyler) yönetiyor. Yerel yönetim organlarına yalnız partiler değil, ayrı ayrı seçmen grupları da aday gösterme hakkına sahiptirler. (Not Red.)

şöyle sıralanıyor: Cumhuriyet Anayasasının ⁽²⁾ özüne ve sözüne uygun politikayı belediyeler çapında ve ulusal çapta desteklemek; halkın yakıcı sorunlarının çözümünü için savaşım; bu bağlaşıklığa katılan partiler eğer uygun görülürse seçimlere ortak listeye katılmak.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık demokratik güçlerin birliğinin sağlanmasına önemli katkıda bulunuyor. Ama bu bağlaşıklık böyle bir birliğin olağanüstü ya da belirleyici biçimi değildir. PKP, hiçbir zaman yalnız PKP ve Portekiz Demokratik Hareketi'ne dayalı bir hükümet kurulması ve bu yönde bir alternatif politika uygulanması önerisinde bulunmadı. Dolayısıyla bu Bağlaşıklık, politik erki ele alacak bir ulusal cephe ya da ulusal blok niteliği taşıyor. Bu, çoğunluğun sağlandığı yerlerde (47 belediyede ve 337 yerel yönetim organında) yerel yönetim organlarını etkin biçimde yönetmek ya da azınlıkta olduğu yerlerde halk yığınlarının çıkarlarını savunmak için oluşturulmuş bir mekanizmadır. Bu ise başlı başına büyük bir gelişmedir.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'a oy verenlerin çoğunluğunu işçiler ve köylüler oluşturuyor. Ne var ki, onu, ulusal ve demokratik devrimin hedeflerine ulaşmasında yarar gören öteki katmanların temsilcileri de destekliyor. Kanımızca Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık, Portekiz Komünist Partisi'nin proleter olmayan kesimler arasında etkisini artırmasına yardımcı olacaktır. Bundan başka Bağlaşıklık içinde en etkin, en örgütlü güç Portekiz Komünist Partisi'dir ve o birleştirici rol oynamaktadır. Komünistler ile Bağlaşıklık'a katılan öteki partilerin temsilcileri arasında sıkı bağlar vardır. Yerel yönetim organlarında, örneğin koordinasyon komisyonunda, sayıların sürekli işbirliği yapmalarını sağlayacak yöntemler ve biçimler bulunmuştur.

1979'dan sonra Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'ın faaliyet alanı önemli ölçüde genişledi. Parlamento seçimlerine kendi aday listeleriyle katılmaya başladı. 1983'ten sonra Portekiz Çevre Korumacıları Hareketi – «Yeşiller» Partisi, Bağlaşıklık üyesi olmasına karşın, kendi milletvekili adaylarını Bağlaşıklık listesi aracılığıyla koyuyor. Parlamento düzeyinde Bağlaşıklık'ın faaliyeti seçimlerle sınırlanıyor, çünkü seçimlerden sonra komünistler ve Portekiz Demokratik Hareketi ve Portekiz Seçim Komisyonu kendi meclis gruplarını oluşturuyorlar. Kuşkusuz parlamentoda da bunlar temas halindedir, ama bunlar yerel yönetim organlarında olduğu gibi istikrarlı ve geniş boyutlu değildir.

Yerel yönetim organlarında Bağlaşıklık çerçevesinde en yakıcı sorunlar

(2) Portekiz Anayasası, devlet kurumlarını belirlemekle ve yurttaşların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almakla sınırlı değildir. Anayasada 1974 Nisan Devrimi'nin millileştirme, toprak reformu, emekçilerin üretimi denetlenmesi, yerel yönetimin demokratik niteliği ve yığın örgütlerinin rolü gibi sosyal ve ekonomik kazanımları da güvence altına almaktadır.

ortaklaşa inceleniyor, tartışılıyor. Amaç, bu konularla ilgili görüşler arasında yakınlık sağlamak, açık, dürüst tartışma yoluyla birlik sağlamaktır. Portekiz Komünist Partisi, ideolojik görüşlerine bakmaksızın tüm saygılarıyla, Bağlaşıklık üyesi olmayan, fakat yakıcı sorunların çözümü için, ilerici dönüşümler için savaşım vermeye hazır olanlarla işbirliği yapmak amacıyla ilişkiler kurmaya çalışıyor.

Ne ki, ülkemizde partiler sistemi yakın geçmişte oluşmuştur. 1921 yılında kurulan Portekiz Komünist Partisi'nin ve 1973'te FAC'nde kurulan Sosyalist Parti'nin dışındaki tüm partiler 25 Nisan 1974'ten sonra kuruldu. Üstelik bunlardan en gerici olanlar bile demagojik biçimde kendilerini ya sosyal demokrat ya da merkez partiler ilan ettiler. Bu partiler henüz istikrarlı partiler değildir. Bu partilerin yöneticilerinin uyguladığı politika emperyalizme bağımlı bir devlet tekeli kapitalizmi oluşturmayı amaçlamaktadır. Öte yandan bu partiler içinde çatışmalar, kişiler, akımlar arasında anlaşmazlıklar sürüyor. Tüm bunlar komünistlerin bu partilerin sıradan üyeleriyle, bu partilerin yöneticilerinin tepki göstermesine karşın, ortak dil bulma çalışmalarını kolaylaştırıyor. PKP'nin şu görüşünün doğru olduğu kanıtlanıyor: Portekiz'de politik partilerin sınırları, bu partilerin temsil ettikleri sınıf ve toplumsal grupların sınırlarıyla özdeş değildir. Biz bu durumu bağlaşıklık politikamızı uygularken gözönünde bulunduruyoruz.

Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'ın kapsamının genişletilmesine gelince. Burada son belediye seçimlerinde (Aralık 1985) Devrimci Sosyalist Parti ve «Devrimci Solcular» gibi örgütlerin Bağlaşıklık'ın listesini desteklediklerini memnuniyetle belirtebiliriz. Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'ın saygılarıyla da sendikalarla, yerleşim yerlerinde faaliyet gösteren değişik emekçi komisyonlarıyla, tarih ve kültür eserlerini koruma dernekleriyle, dinsel gruplarla, çevreyi koruma yandaşları birlikleriyle işbirliği yapıyorlar. Aynı zamanda Bağlaşıklık, buna toplumsal örgütlerin biçimsel olarak katılımıyla kapsamını genişletmek niyetinde değildir, çünkü bu, bizce onun özünü ve hedeflerini çarpıtabilir.

Portekiz'de durum istikrarsızdır, hızla değişmeye devam ediyor. 1985'teki belediye seçimleri öncesinde Halkın Birliği İçin Bağlaşıklık'ın temsilcilerini birçok yerel yönetim organı yönetimlerinden uzaklaştırmak amacıyla Sosyalist Parti ile bir dizi gerici parti geniş bir koalisyon oluşturular. Ancak bu koalisyonun başlıca amacı yoğun nüfuslu birkaç il yönetimini Bağlaşıklık'ın elinden almaktır. Ama bunu yapamadı.

Öte yandan Ocak 1986'da yapılan devlet başkanlığı seçimlerinden sonra demokratik güçler arasında diyalog ve işbirliği için yeni olanaklar belirdi. Devlet başkanlığı seçimlerinde aşırı sağcı güçlerin temsilcisi yenilgiye uğradı, Sosyalist Parti'nin eski lideri M. Soares'in devlet başkanı seçilmesini komünistlerin ve öteki demokratik güçlerin oyları belirledi. Bizim görevimiz, bu tür olanaklardan azami ölçüde yararlanmaktır.

PKP, Halkın Birliği için Bağlaşıklık'a katılan örgütlerin programatik görüşlerine ve bağımsızlığına saygı gösterilmesi temelinde, Bağlaşıklık'ın güçlendirilmesi, emekçi yığınların birliğinin sağlamlaştırılması için aktif çalışmalar yürütüyor. Aynı zamanda komünistler, Bağlaşıklık dışında olan ilerici çevrelerle ve çeşitli demokratik görüşlü kişilerle yakınlaşmak için her olanaktan yararlanmaya çalışıyorlar. Faşizme karşı, ilerici dönüşümler için, Nisan Devrimi'nin kazanımlarını savunmak için verilen savaşımın deneyimi gösteriyor ki, tek tek kişilerle yapılan ve yığınların giderek genişleyen savaşımıyla sıkı biçimde bağlı olan, bu savaşımın gelişmesine yardımcı olan ardıcıl çalışmalar, eninde sonunda ürün veriyor.

TÜSTAV

Emperyalizmin iç çelişkileri ve işçi sınıfı

Son zamanlarda kimi komünist ve işçi partilerinin belgelerinde kapitalizmin genel bundlımının bugünkü aşamasının kapitalist sistem içindeki ekonomik, sosyal-politik çelişkilerin daha da keskinleşmesi ile belirlendiği vurgulanıyor. Özellikle geçen birkaç on yılda emperyalist sistem içinde rekabetin daha da keskinleştiğine tanık olundu. Öte yandan emperyalist politikayı uyumlaştırma eğilimi gözleniyor. İşçi sınıfı açısından bu konulara ilişkin sorunlar ve sonuçları «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Genel Teorik Sorunlar Komisyonu çalışma grubu tarafından ele alındı. Çalışma grubu şu kişilerden oluşuyordu: ABD Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi John Pittman, Alman Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi Georg Kwiatowski ve SSCB'nden Prof. Stanislav Menşikov. Görüş değiş tokuşunun özeti aşağıdadır.

Emperyalizmin ortaya çıkışından beri iki eğilimin, merkezci ve merkezkaç eğilimlerin, karşılıklı etkileşimi, uluslararası durumu belirleyen ana etmenlerden biri olmuştur.

Merkezci eğilim, tekellerin ve çeşitli emperyalist devletlerin öteki ülkelere ve halklara kendi egemenliklerini zorla kabul ettirme, onları ortaklaşa bağımlı kılma, sömürme ve artı değer elde etmek için, kendi sınıf çıkarları temelinde birlik, bağlaşıklık kurma ve uzlaşmalar yapma istemlerinden doğmaktadır. Bunun tersi olan merkezkaç eğilim ise aynı tekellerin ve emperyalist devletlerin arasındaki sürekli rekabet, etki ve kar alanlarının paylaşımı ve yeniden bölüşümü için mücadeledir.

Nükleer bir felaket tehdidinin emperyalist devletlerden geldiği günümüzde, ilerici güçler bu iki eğilim arasındaki ilişkinin nasıl biçimlenmekte olduğu konusuna kayıtsız kalamazlar. Emperyalizmin iç çelişkileri çağdaş dünyanın genel çelişkiler kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Barışın ve buna bağlı olarak toplumsal ilerlemenin kaderi büyük ölçüde bu çelişkilerin gelişmesine bağlıdır. Karl Marks'ın yazdığı gibi, tarihsel deneyim «işçi sınıfına uluslararası politikanın sırlarını öğrenip benimsemek . . . tek tek kişiler arasında ilişkileri düzenlemesi gereken basit ahlak ve adalet kurallarının uluslararası ilişkilerde de en yüksek kural haline gelmesini sağlamaya çalışmak gerektiğini öğrenmiştir. Böyle bir dış politika için mücadele, işçi sınıfının kurtuluşu için genel savaşımın bir parçasını oluşturmaktadır.»⁽¹⁾

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 16, s. 11 (Rusça, «Uluslararası İşçi Birliği'nin Kuruluş Manifestosu»ndan).

İKİ EĞİLİMİN DİYALEKTİĞİ

İşçi sınıfı kendi çıkarları uğruna yürüttüğü savaşımı sadece kendi ülkesinin toplumsal kurtuluş koşulları bağlamında ele almaz. İşçi sınıfı hem kendi ülkesinin dünya topluluğundaki gerçek yerini hem de uluslararası sahnede genel güç dengesini dikkate alır. Sömürücü sınıflar genellikle kendi ülkelerinin dışında destek ararlar, kendi politik erklerini uluslararası gericiiliğin güçlerinin «kutsal ittifak»ının desteği ile pekiştirmek isterler. Bu nedenle işçi sınıfının kendi ülkesindeki sömürücü sınıfa karşı savaşımının uluslararası bir boyutunun olması kaçınılmazdır.

Tarih ve özellikle de Rusya'daki utkan sosyalist devrimin deneyimi göstermiştir ki, işçi sınıfının kurtuluş savaşımının sonucu hiç de azımsanmayacak ölçüde devrimci güçlerin uluslararası dayanışmasına, sınıf düşmanının kampındaki birlik ya da görece parçalanmışlığa ve bu kamptaki çelişkilere bağlıdır. Günümüzde reel sosyalizmin varlığı ve dünyada sınıfsal güçler arasında temelden yeni bir denge kurulmuş olması, devrimci savaşımı, kurtuluş savaşımını kolaylaştırmaktadır. Ancak emperyalist kamptaki çelişkiler de bu savaşımları etkileyen bir etmen olmaya devam etmektedir.

Emperyalist güçler arasındaki rekabet, kapitalist sistemin nesnel yasalarla belirlenen işleyişinden, en başta da çeşitli ülkelerin ve bölgelerin eşitsiz ekonomik ve politik gelişme yasaından kaynaklanmaktadır. Bu, herhangi bir sınıfın ya da politik gücün iradesinden ya da isteğinden bağımsız bir şeydir. İşçi sınıfı ve partisi strateji ve taktiklerini belirlerken bunu gözardı edemez.

Emperyalizmin iç çelişkilerinin niteliğini ve sonuçlarını değerlendirmek için V. İ. Lenin çok güzel bir diyalektik yaklaşım örneği verdi. Birinci Dünya Savaşı sırasında, hükümetin yenilmesi ve emperyalist savaşın iç savaş dönüştürülmesi sloganını attı, savaşın yarattığı genel politik bunalımın devrimci hareketi geliştirmek için nasıl kullanılabileceğini gösterdi.

Bugünkü durumda Lenin'in formülü, işçi sınıfının ana görevinin uygarlığı yok olmakla tehdit eden emperyalist çatışma ve silahlanma yarışı politikasının yenilmesi anlamına geliyor. Barışın korunması toplumsal kurtuluş ve ilerlemeye olanak sağlayan temel koşul haline geldi. Barış savaşımında işçi sınıfı öteki sınıf ve sosyal gruplar arasından, ulusal kurtuluş güçleri arasından doğal bağlaşıklar bulur. Nesnel içeriği açısından barış hareketi günümüzün en gerici güçlerine, kendi zenginliklerini ve erklerini güvenceye almak için insanlığın geleceğini tehlikeye atmak isteyen güçlere karşı yöneliktir. Bu savaşımın akışı içinde tekelci sermayeyi konumlarından uzaklaştırabilecek ve halkların sosyalizme doğru ilerlemesini sağlayacak koşullar yaratılabilir.

Birinci Dünya Savaşı döneminde, tekellerin ve emperyalist güçlerin

davası bir bağışıklıkta ya da süper tröst şekline birleşmeleriyle emperyalist çelişkilerin ortadan kalkacağını ve dünyada kalıcı bir barış için koşulların yaratılacağını iddia eden Karl Kautsky'nin «ultra-emperyalizm» kavramının ortaya çıkışına tanık oldu. Lenin bu görüşü reddetti, Kautsky'nin merkezci eğilimin önemini kasıtlı olarak abarttığını ve kapitalizmin iç çelişkilerinin gelişmesini azımsadığını gösterdi. O zamandan buyana geçen yıllar hiçbir zaman «barışçıl bir emperyalizm» olmayacağını gösterdi. Tekellerin pazarları, ham madde kaynaklarını ve yatırım alanlarını denetimlerine alma peşinde koşmaları emperyalist yayılmacılığın ve saldırınlığının, militarizmin ve yeni sömürgeciliğin ana kaynağıdır.

Lenin, ulusal emperyalizmlerin koalisyonu ve bağışıklık şeklindeki birliğinin, uyumlulaştırılmış bir politika izlemelerinin emperyalist güçler arasındaki iç çelişkileri hiçbir şekilde ortadan kaldırmadığını gösterdi. Ancak böylesi bağışıklıklar oluşturulduğunda, bu kaçınılmaz olarak değişik ülkelerdeki emperyalistlerin toplumsal kurtuluş ve ulusal bağımsızlık güçlerine yoğun saldırısı için bir araç haline gelmektedir.

«Avrupa Birleşik Devletleri» sloganı Lenin'in zamanında ortaya atıldı. Bu, özellikle Batı Avrupa'daki emperyalist güçlerin kendi işçi sınıflarına karşı, sosyalizmi ortak çabalarla boğmak için, sömürgeleri birlikte sömürebilmek ve ABD ve Japon emperyalizmi ile rekabette kendi konumlarını güçlendirmek için bağışıklık çağrısıydı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist güçlerin sosyalizme karşı birleşme eğilimleri arttı, ancak emperyalizmin iç çelişkileri bu eğilime üstün geldi ve bu, İkinci Dünya Savaşı'na açtı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD emperyalizminin öncülüğünde ana emperyalist güçlerin eylemlerini uyumlu hale getirme yönünde bir akım ortaya çıktı ve bu özellikle son yıllarda büyük hız kazandı.

Neden? Bunun yanıtı bugünkü gelişmenin diyalektiğinde yatmaktadır. Bu, bir yandan kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesine, iç çelişkilerinin artmasına yol açmakta, öte yandan da emperyalizmi manevra yapmaya ve yeni duruma kendini uydurmaya zorlamaktadır. Emperyalist güçlerin politikalarını koordine etme çabaları, sosyalizmin konumlarını zayıflatmak, devrimci kurtuluş hareketlerine karşı ortak bir cephe oluşturmak ve dünya ölçüsünde sosyal öç almak amacı gütmektedir.

Önde gelen yedi kapitalist devletin son Tokyo tepe toplantısı (Mayıs 1986) gösterdi ki, bunların uyumlu politikalarının sivri ucu reel sosyalizme, Üçüncü Dünya ülkelerine, emperyalist güçlerin kendi ülkelerindeki emekçilere karşı sadece geliştirmekte olan ülkelerin değil, emperyalist koalisyon içinde ABD'nin ortaklarının da ulusal egemenliğine karşı yöneliktir.

Ancak genel konum ve hatta sosyal öç almanın başlıca araçları üzerinde bir anlaşma olmasına karşın, kapitalist ülkelerin temel çıkarlarının

daki açık farklılık kaçınılmaz olarak kendini göstermektedir. ABD politikası ve hegemonyacılığı, global stratejinin uyumlaştırılması maskesi altında dayatıldığında, merkezçil eğilim kendi karşısına dönüşmektedir, çünkü bu ABD'nin ortaklarında (değişik derecelerde de olsa) bir tepki doğurmaktadır, başka bir deyişle emperyalizmin iç çelişkilerini keskinleştirici ek bir etmen olmaktadır.

«ÜÇ MERKEZCİLİK» VE EMPERYALIST STRATEJİNİN ZIKZAKLARI

Merkezçil yükselişin global ve bölgesel çapta kendine göre gelgitleri vardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist politika, ABD'nin denetiminde NATO ve öteki askersel bloklar çerçevesinde, Uluslararası Para Fonu ve çeşitli tekelsel devlet kurumları aracılığıyla uyumlaştırıldı. ABD emperyalizmi, Batı Avrupa emperyalizmini ayıltmak ve dünyanın bu bölümünü de kontrol altına almak için Marshall Planı'nı kullandı. Ancak öteki emperyalist ülkelerin savaş nedeni ile sarsılan güçlerinin yeniden canlanmasıyla şimdi birbiri ile rekabet içinde üç merkez – ABD, Batı Avrupa ve Japonya – vardır. 1970'li yılların ortasında bazı önemli gelişmeler Washington'u stratejisini yeniden gözden geçirmeye zorladı.

Birincisi, ABD'nin Vietnam'da uğradığı yenilgi, onun konumlarını şiddetle sarstı, Batı Avrupa ve Japonya'ya oranla ekonomik ve politik açıdan zayıflattı. Batı Avrupa ve Japonya ile rekabet Amerikan tekellerinin temel çıkarlarına baskıda bulunmaya başladı. ABD'nin kapitalist dünyada toplam ihracattaki payı büyük ölçüde düştü (1957'de yüzde 21, 1974'de yüzde 16, 1985'te yüzde 12,5). Önce Batı Avrupa tekelleri ve daha sonra da giderek artan sayıda Japon tekelleri ABD'nin iç pazarına yerleşmeye başladılar. Egemen para birimi olan doların konumu zayıfladı.

İkincisi, 1970'lerde ekonomik durumun kötüleşmesi ve devresel ve yapısal bunalımların birbirine geçmesi, korumacılığın son derece artmasına ve öteki ticaret savaşları yöntemlerinin kullanılması yol açtı. Rakiplerden her biri, diğerlerinin zararına kendi bunalımını hafifletmeye çalıştı ve çalışıyor.

Üçüncüsü, yumuşama nedeniyle o yıllarda sanayileşmiş kapitalist ülkeler ile sosyalist devletler arasında ekonomik ve politik ilişkiler hızla gelişmeye başladı. Batı Avrupa ülkelerinin ve Japonya'nın artan ölçüde bağımsızlığının belirtileri ortaya çıktı.

Son olarak, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da sömürge sisteminin çökmesi ulusal kurtuluş hareketlerini yeniden güçlendirdi. Emperyalizme ve savaş çıkartkanlarına karşı daha sıkı bir birlik konusunda ortak bir istek oluştu. 1970'li yılların ortasında bağımsızlığına yeni kavuşmuş devletler koalisyonu kollektif olarak yenisömürgeci sistemin kökünün kazanmasını istedi ve sosyalist ülkelerin de desteği ile Birleşmiş Milletler Örgütü'nde

yeni ekonomik düzen kurulması üzerine bir karar geçirdiler. Uluslararası sahnede bağlantısızlar hareketinin giderek etkisi artmaya başladı.

Tüm bunlara yanıt olarak «üç merkezcilik» stratejisi, üç emperyalist merkez arasında işbirliği stratejisi ortaya çıktı. 1975 yılından bu yana yedi büyük kapitalist ülkenin devlet ve hükümet başkanları düzenli olarak toplantılar yapıyorlar. 1973 yılından buyana da büyük iş çevrelerinin temsilcilerinin, politik partilerin ve ideolojik kurumların temsilcilerinin gayri-resmi danışma işleri Üçlü Komisyon aracılığıyla yürütülüyor. (2) 1970'lerin ikinci yarısında önde gelen birçok devlet adamı bu komisyonun çalışmasına katıldı, bu da komisyonun tavsiyelerine özel bir saygınlık kazandırdı. (3)

Yeni strateji emperyalist güçler arasında biçimsel bir eşitlik tanınması ve sistematik olarak kendi politikalarını uyumlaştırma gereksinimini temel aldı.

Ancak, Reagan'ın erke gelmesinden sonra ABD yönetimi «üç merkez-cilik» ilkelerini dikkate almaz oldu. Reagan yönetimi, kapitalist dünyada yeniden ABD'nin egemenliğini kurmak, askersel bağlaşıklık disiplinini yeniden yerleştirmek, Washington'un çizdiği planlara tartışmasız uyulmasını ve antikomünist haçlı seferine tam anlamıyla katılınmasını sağlamaya çalışıyordu. Bu tutum, Reagan yönetimine, askersel-sanayi kompleksinin destekçilerinin ve Amerikan uluslarötesi şirketlerin en ateşli hegemonya yanlısı temsilcilerinin giderek artan etkisini yansıtıyordu. «Üç merkez-cilik» çerçevesi içinde bağlaşıkların ikna edilmesi taktiğinin yerini açık dikta, şantaj, tehditler, ya da «Wall Street Journal»ın belirttiği gibi, kaba güç aldı.

Bu kuvvet konumundan hareket etme politikası görünüşte sonuç verdi. Yedilerin konferanslarında, Reagan, kendisi için yararlı olan askersel-politik konulara öncelik tanınmasını sağlayabildi. Başlangıç olarak bağlaşıklarını ABD SALT-2'yi onaylamadan, bu NATO tarafından 1979'da şart koşulmuş olmasına karşın, Batı Avrupa'ya Amerikan füzelerinin yerleştirilmesini kabul etmeye zorladı. «Yıldızlar Savaşı» programına katılmayı kabul etmeleri için bazı Batı Avrupa devletlerinin ve Japonya'nın kolu büküldü. Bu konuda en gerici çevrelerin desteğini aldılar. Örneğin FAC'de bu çevreler kendi öç alma ihtiraslarını silahlanma yarışı ile birleştirdiler.

Ancak 1985 sonbaharında ve özellikle 1986 yılında «koordinasyon»

(2) Bu komisyon hakkında bilgi için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» 1978, sayı 5.

(3) Bunlar arasında eski ABD başkanı Jimmy Carter, danışmanı Zbigniew Brezinski, eski ABD dışişleri bakanları Henry Kissinger ve Cyrus Vance, eski FAC başbakanı Helmut Schmidt, eski Fransız başbakanı Raymond Barre, eski Japon dışişleri bakanı Saburo Okita ve eski İngiliz dışişleri bakanı Lord Carrington yer alıyordu.

(uyumlulaştırma) kelimesi yeniden Reagan ve yardımcılarının sözlüğünde yer almaya başladı. «The Christian Science Monitor»un yazdığı gibi, ABD daha «kollektif yönetime» yönelmeye başladı. ABD yönetiminin üst düzey üyelerinin bağlaşıkları konusunda konuşmalarında biraz daha yumuşak oldukları ve daha az tepeden baktıkları görüldü.

«Kollektivizm»in dış görünüşü, eski yöntemlerin her zaman istenen sonuçları vermediği durumlarda taktiklerin yeniden belirlenmesi çabasını ortaya koymaktadır. NATO üyesi devletler arasındaki farklılıklar ve çelişkiler çok daha fazla keskinleşti. Alman Komünist Partisi'nin 8. Kongre Tezleri'nde şuna dikkat çekiliyor: Batı Alman emperyalizmi sosyalist ve öteki ilerici güçlere karşı ABD emperyalizminin temel bağlaştığı olmakla birlikte, kendi amaçları peşinde koşmaktadır ve bunlar çoğunca onun okyanus aşırı bağlaştığının çıkarları ile çatışmaktadır. Bonn'da yönetici çevreler arasında ciddi görüş ayrılıkları vardır. «Atlantik» okulu askersel-politik konularda koşulsuz olarak Washington'u desteklemekte, «Avrupa fraksiyonu» ise FAC'nin ve tüm Batı Avrupa'nın önemli çıkarları karşısında duyarsızlığa karşı çıkmaktadır. (4)

ABD'nin saldırganlık politikasını önleyen güçlü etmen halkın tepkisidir. ABD emperyalizmi silahlanma yarışını tırmandırma politikası izlerken hükümetlerden çok, kapitalist ve bağımsızlığına yeni kavuşmuş ülkelerdeki yığın hareketleri engeliyle karşılaştı. Özellikle Batı Avrupa'da ve bağlantısız ülkelerde bu gidişe karşı direniş giderek artıyor. Yeni Sovyet barış girişimlerine en değişik politik güçlerin verdiği geniş destekte bu görüldü. Pratik olarak dünyanın her bölgesinde ABD'nin nükleer deneyimleri durdurması istendi ve SALT-2'den vazgeçmesi protesto edildi. ABD şu gerçeği görmek zorundadır: Bazı Batı Avrupa ülkelerinde kurulacak hükümetler NATO üyeliğini sürdürmekle birlikte silahsızlanma ve yumuşama ile ilgili sorunlarda ABD'nin çizgisinden çok sosyalist ve bağlantısız ülkelerin izlediği çizgiye yakın bir yol izleyecekler.

ABD emperyalizminin öteki ülkelerdeki muhalefetin sesini kısması ya da daha iyisi muhalefeti kırması için bu ülkelerin hükümetlerinin desteğine ve aynı zamanda politik alanda, propaganda ve öteki cephelerde uyumlu eylemler yürütmeye ihtiyacı vardır.

«Kollektivizme» doğru bugünkü dönüşün ekonomik durumun kötüleşmesiyle bağı da azımsanmamalıdır. ABD uzun bir süre doların değerinin üzerinde işlem görmesinden ve yüksek banka faizlerinden vazgeçme taleplerini gözardı etti. Batı Avrupa'dan sermaye akışı ekonomide zorluklar yarattı, araştırma ve gelişme alanına yatırımları sınırladı, ancak bu ABD'de bir ferahlamayı finanse etmeye ve silahlanma yarışının beslenmesine yardımcı oldu.

(4) Bak: Thesen des 8. Parteitages der DKP. Neue Fragen des Kampfes für Frieden und Arbeit – für eine demokratische Wende. 1986, s. 30.

Zamanla bu politika büyük ABD iş çevrelerini rahatsız etmeye başladı. Yıllarca yapay olarak yüksek tutulan doların değeri ABD mallarının rekabetçiliğini ciddi bir biçimde azalttı, ticaret ve bütçe açıklarını korkunç derecede artırdı. İthal malları ABD pazarlarını doldurdu sanayi zayıfladı ve işsizlik arttı. 1986 yılının başlarında başta ABD ve Japonya'da olmak üzere önde gelen kapitalist ülkelerinde ekonomilerinde yeni bir devresel bunalımın göstergeleri belirmeye başladı.

Bu durumda ABD yüzseksen derecelik bir dönüş yaptı, doların değerinin hızla düşmesine uygun bir yol izledi. Japonya ve FAC başta olmak üzere öteki önde gelen kapitalist ülkelerin desteğini almadan bunu gerçekleştirmesi olanaksızdı. İşte bu nedenle ABD ekonomik durumu istikrara kavuşturmak ve aynı zamanda kapitalist dünyadaki ticaret ve döviz savaşında sert çatışmayı gidermek için «ortak çaba» gösterme çağrısı yapmaktadır.

Reagan yönetiminin taktik zızzakları, Washington'un hegemonyacı, emperyalist stratejisinin, onun uluslararası konumlarının ve ABD tekellerinin kârlarını artırma doğrultusunun değişmezliğini maskeliyor. Öteki emperyalist güçlerle «eşgüdüm»e yönelme, Lenin'in şu sözlerini doğruluyor: «Kapitalistler dünyayı herhangi bir kıskançlıktan değil, ulaşılan toplulaşma düzeyi kâr elde edebilmek için bu yöntemi benimsemeye kendilerini zorladığından ötürü bölerler. Ve onlar dünyayı ,sermayeleriyle orantılı', ,güçleriyle orantılı' olarak bölerler. Çünkü meta üretimi ve kapitalizm sisteminde başka bir bölme yöntemi mümkün değildir.»⁽⁵⁾

Washington'un emperyalist stratejisi, tekellere muazzam kârlar sağlarken, ABD işçi sınıfına devâsa zararlar vermektedir. Uluslararası tekellerin ve bankaların yayılması, öteki ülkelerde pekçok sanayi işletmeleri kurmaları ya da bunlara elkoymaları, «istihdam ihracatı»na, yüzbinlerce işyerinin kaybına, işsizliğin artmasına, yapısal bunalımın derinleşmesine yol açmakta, emekçilerin konum ve haklarının tekellerin saldırısını kolaylaştırmaktadır. Emperyalizmin «üçüncü dünya» halklarına karşı komplosuyla birlikte bu yayılma, gelişmekte olan ülkelerin dış borçlarında dehşet verici bir artışa, bir borç krizine yol açmakta, bu da dış ticaret ve üretimde dar boğazlar yaratmakta, işçi sınıfına acılı darbeler vurmaktadır. Askeri harcamaları karşılamaya yönelik olarak doların iplerinin aşağı ya da yukarı çekilmesi, ABD'yi ekonomik iflâsın eşiğine getirdi, eşî görülmedik bir ithalat-ihracat krizini körükledi.

Washington, şoven ve korumacı bir kampanyayı körükleyerek, yabancı rakiplere karşı kendi tekellerine «katılmak»la bu durumun en iyi biçimde onarılabileceği yanılgısını işçi sınıfına vererek bu krizi kullanıyor. Ancak veriler, ABD'nin ithalatının yarısından çoğunun, ya ABD uluslar-

(5) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 27, s. 372 («Kapitalizmin en yüksek aşaması emperyalizm»den).

ötesi tekellerince doğrudan ya da Japonlarla ve öteki tekellerle ortaklaşa ülke soktukları mallardan oluştuğunu gösteriyor.

Bu durumda Birleşik Amerika komünistleri, Reagan yönetiminin dış ekonomik politikasının sınıfsal özünü ortaya koymayı ve emekçilere açıklamayı güncel görev sayıyorlar. Bu politikadan sadece uluslarötesi tekeller ve askersel-sanayi kompleksinin yarar gördüğünü ve ana kurbanlarının emekçiler olduğunu gösteriyorlar. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall'ün belirttiği gibi, bütün kapitalist ülkelerde işçi hareketi, «kendi ülkesinin tekelleriyle birleşme ya da onlarla işbirliği yapma düşüncesini reddetmelidir. Bu ülkedeki işçi sınıfı ve sendika hareketinin, bütün kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının çıkarlarına çözümler bulmasını sağlayacak ve uluslararası işçi sınıfına yönelik bu yeni saldırıyı püskürtmesini örgütlemeye yardımcı olacak özel bir sorumluluğu vardır.»⁽⁶⁾

ABD Komünist Partisi'nin 23. Ulusal Kongresi'nde kabul edilen eylem programı, uluslarötesi tekeller ve bankaların mevzilerine karşı işçi sınıfının taarruzunu öngörüyor. Parti, sendikaların yasa dışı ilan edildiği ülkelerden ithalatın yasaklanmasını, deniz aşırı ülkelerdeki yatırımlardan elde edilen tekel süper-kârlarına yüksek vergiler konulmasını, buradan sağlanan paranın yeni işyerleri yaratılmasında kullanılmasını istiyor. Öteki ülkelerin işçi sınıfıyla enternasyonalist eylem birliği çağrısında bulunuyor.

BOYLESİNE UYSALLIK NİYE?

Amerikan emperyalizminin yeni taktikleri meyvelerini veriyor. Batı Avrupa'da ve Japonya'da hükümetler, okyanus ötesindeki «patron»larıyla bu tek yanlı, tam da eşit haklı olmayan ilişkilere hâlâ rıza gösteriyorlar. Öyleyse bu ürkeklik, bu artan uysallık niye?

Bu, en başta, bazı ülkelerin ABD'ye süregelen askeri, politik ve kısmen de ekonomik bağımlılıklarının sonucudur. Örneğin, Japonya Komünist Partisi'nin programında, Japonya'nın yüksek derecede sanayileşmiş bir kapitalist ülke olmakla birlikte, aslında Amerikan emperyalizmine bağımlı ve onun yarı işgali altında olduğuna işaret ediliyor.

Sermaye dünyasının hemen hemen her yerinde, politikasının belirleyici güdüsü, sözün en geniş anlamıyla sosyal ölçümüne gelen egemen sınıfın grup ve kesimleri var. Örneğin, Federal Almanya'da, ülkenin işçi sınıfına karşı «çelik miğfer»⁽⁷⁾ grubunun muhafazakâr bir ölç peşinde

(6) Gus Hall, The Working Class and the Import-Export Crisis, Political Affairs, Ağustos 1985, s. 5-6.

(7) Federal Almanya'daki koalisyon hükümetinin en gerici kesimi böyle adlandırılıyor.

koşmasının yanısıra, Doğu Avrupa devletleriyle ilişkilerde Alman emperyalizmi ve neofaşizm geleneğinde, intikamcı planlar kotarıyor. Komşularından doğrudan toprak iddiasında bulunmayan ülkelerde bile, «Sovyet ve komünist tehdidi» yalanını sürekli kullanarak halka gözdağı vermek isteyen oldukça güçlü Amerikan yanlısı çevreler var. Bu kampanyayı başlatanlar, kendileri de bu yalana inanmıyorlar, ama kendi konumlarını ve politik iktidarlarını pekiştirmek için bir kaldıraç olarak bu yalanı seve seve kullanıyorlar.

Politikada ABD yanlısı yönelimin ekonomik temeli, tekelci sermayenin artan ölçüde uluslarötesi boyutlar kazanmasıdır. Değişik ülkelere yerleşmiş uluslarötesi kuruluşlar arasındaki hasımlık ve rekabet önemli ölçüde keskinleşmekle birlikte, bunların sermayelerini karşılıklı olarak birbirlerine katma yönünde tırmanan bir eğilim ve kendi aralarında etki alanlarını paylaşma komplosu içinde oldukları farkedilebilir. Sadece Batı Avrupa ekonomisinin gitgide daha geniş bir bölümü, merkezi ABD'de bulunan tekeller ve bankalarca kontrol edilmekle kalmıyor, ama aynı zamanda, Batı Avrupa ve Japon tekellerinin önemli bir bölümü, ABD'deki sanayi işletmelerini, bütün tesisleriyle bir kuruluşu satın alıyor, ABD tekelleriyle ortak imalâta geçiyorlar. Üç emperyalist merkezin mali sermayesinin birbirinin içine geçme ve birbirlerine katılma eğiliminde olduklarını görüyoruz. Pazarları yeniden paylaşmak için, politik payanda olmak üzere, bu merkezlerin bağlaşıklığı tekeller için zorunludur.

Silah pazarları için rekabetin artmasına, yeni askersel teknoloji alanındaki çekişmelere rağmen, son yıllarda askersel-sanayi komplekslerinin birbirlerine geçmesi daha da sıklaştı. Thatcher hükümetinin onayıyla bellibaşlı bir İngiliz firmasının bir Amerikan konsernine satılışı ve Flick konserninin ABD firmaları ve bankalarıyla yakın bağları, bu eğilimin besbelli iki göstergesidir. (Yalnız Federal Almanya'da değil, Batı Avrupa ülkelerinde de, Flick konserni Kraus Maffei tanklarının en büyük yapımcısıdır.) Bellibaşlı birçok Batı Avrupa ve Japon korporasyonu, ABD askersel-sanayi kompleksinin ardında sıraya diziliyor. Örneğin, Federal Almanya'da, Stratejik Savunma Girişimi programıyla ilgili Pentagon siparişleri, Messerschmitt-Bolkow-Blohm ve Carl Zeiss konsernlerine, Daimler-Benz konserninin bir parçası olan Dornier firmasına, vb. verilmiş bulunuyor.

Washington, özellikle Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde ve Batı Avrupa ile Japonya arasında rakiplerinin iç huzursuzluk ve çekişmelerini kendi hegemonyasını güçlendirmek için ustalıkla kullanıyor. Birleşik Amerika, uluslararası ticarete ve kapitalist dünyadaki toplam üretimde konumları görece zayıflamış olmasına rağmen, emperyalist devletler arasında hâlâ en güçlü olanıdır. Japon ve Batı Avrupa tekelleri için en büyük ve en çekici pazar, ABD pazarıdır. ABD Merkez Bankası sistemi, doların değişim oranlarını aşağı ya da yukarı itmekte eşsiz olanaklara sahiptir ve böylelikle öteki ülkeler üzerinde baskısını artırmaktadır.

Bütün bunlar Amerikan emperyalizmine bağışıklarını hizaya getirmekte kullandığı bir «kuvvet konumu» sağlamaktadır. Açık bir ticaret ve döviz savaşı tehdidi, ne denli güçlü olduklarına bakılmaksızın, rakip merkezleri denetim altına almaya zorlamak için, bazan ABD'nin kendi çıkarlarını zedelese de, Reagan tarafından maharetle kullanılıyor.

ABD'NİN HEGEMONYACILIĞI VE ULUSAL EGEMENLİK

ABD'nin militarist, çatışmaya yönelik politikası, müttefik devletlerde askersel-sanayi kompleksiyle sıkı bağları olan çevreler ve değişik gerici, intikamcı gruplar tarafından destekleniyor. Bu politika, burjuvazinin önemli bir kesimine bir şey vermiyor, tersine ekonomik bakımdan onları zarara sokuyor. Pekçok büyük kuruluş, askersel-sanayi kompleksinin izlediği doğrultuya karşı çıkıyor. Bu ayrışma, her kapitalist ülke düzeyinde ve aynı zamanda, uluslararası alanda daha da derinleşiyor. Batı Avrupa'da, özellikle Federal Almanya'da «Yıldızlar savaşı» programına katılıp katılmama konusundaki geniş çaplı tartışmalar, örneğin, askeri siparişlerin yalnızca işletmecilerin bir azınlığının cebini doldurduğu sonucunu getirdi. Bu siparişler, askeri daireler ve NATO için çalışan bir avuç korporasyon yararına kârları yeniden dağıtma aracıdır.

Batı Avrupa firmalarının ezici çoğunluğu bakımından gerçek olan bir şey varsa, o da şu: Bu firmalar, Amerikan tekelleri ve Pentagon ile ittifaktan bir şey elde etmek bir yana, ABD'nin yürüttüğü ticaret savaşının hızlanmasından ötürü zarara uğruyorlar. Bu savaşta firmaların, sanayicilerin ve çiftçilerin çıkarları çatışıyor. Kapitalist dünyada ihtilâflar, rekabetçi mücadeleyle, zorla çözülüyor. Güçlüler tarafından zayıf emperyalist ortaklara dışarıdan dayatılan hegemonyacı kararlar, yüzbinlerce, milyonlarca insana zarar veriyor.

Batı Avrupa firmaları, ürünlerinin sosyalist ülkelere satışının sınırlandırılması konusunda gerek Amerikan hükümetinden, gerekse kendi hükümetlerinden gitgide artan baskılarla karşı karşıya geliyorlar. Alışlagelmiş bahane şu: En yeni teknoloji, «düşman»ın eline geçmemeli. Ama burada gerçek olan, ABD'nin, rakiplerini kendine bağımlı bir yere getirmeye zorlamak için hegemonyacı özelemlerle hareket etmesidir. Ancak bu uygulama, egemen sınıf arasında bile hoşnutsuzluklara yol açıyor.

Mayıs ayındaki «Yediler» zirvesinden bu yana, Reagan yönetimi, müttefiklerinin iç ekonomik politikalarına doğrudan müdahale etmeye çalışıyor. Tokyo'da varılan anlaşma, «hizadan çıkan» ülkelerin politikalarını sürekli düzeltme olanağı sağlıyor. Uygulamada bu, Nakasone hükümetinin ABD'nin isteklerine uyması biçiminde kendini gösteriyor. Japonya, dışsattımını kısıyor, ülke içinde tüketim düzeyini artırıyor.

Batı Avrupa, Tokyo kararlarına daha bir kuşkuyla bakıyor. Federal Almanya Maliye Bakanı, ekonomik politika, uluslararası toplantılarda değil, her ülkenin kendi parlamentosu ve hükümetinde formüle edildiği için, bu kararların uygulanabilirliği konusunda kuşklarını belirtti. Federal Almanya, kapitalist dünya ekonomisini yokuşta iten bir «lokomotif» olma yolunda ABD'nin istemini geri çevirdi. Reagan'ın başka ülkelerin sırtına yüklemek istediği enflasyon tehlikesi, oldukça büyüktür.

Japonya ve Batı Avrupa devletleri, önemli uluslararası sorunların karara bağlanmasında, kendi seslerinin ekonomik güçleriyle orantılı olmamasından ötürü kırınglıklarını gitgide daha sık dile getiriyorlar. Washington'un dayattığı doğrultunun uygulanması, global ve bölgesel sorunların olumlu biçimde çözümlenmesini, istikrarlı bir uluslararası güvenlik sistemi kurulmasını engelliyor, bu ülkelerin yarar ve amaçlarıyla çelişiyor.

Burjuvazinin gerçekçi düşünen kesimleri, kapitalist sistemin, kendi sınıflarının ve nihayet çağdaş uygarlığın fizik bakımdan korunmasına öncelik veren, sınıf çıkarlarıyla ilgili yeni bir anlayış kazanıyorlar. Sosyalist ülkelerle barış içinde yanyana yaşama ve işbirliği, nükleer çağda tek akılı başında seçenektir. Bu gerçeğin kabulü, çatışmaya yönelik Amerikan doğrultusunun, gerginliklerin tırmandırılmasının ve askeri anlaşmazlıkların eşliğinde denge sağlamanın reddine götürüyor.

İŞÇİ SINIFININ ÇIKARACAĞI DERSLER

Emperyalizmin «kollektif stratejisi», işçi sınıfına ve kurtuluş hareketlerine karşı apaçık tehlikeler taşıyor. En büyük tehlike, silahlanma yarışını hızlandırmaya, devlet terörizmine yönelmekten, uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin değişik bileşenlerini bölme ve birbirine karşı yönlendirme, yığınsal barış ve antinükleer hareketleri zayıflatma, bir bölüm ülkenin emekçilerini ötekilere karşı kışkırtma çabalarından geliyor.

Elbette bu yeni bir uygulama değildir. Emperyalizm, «böl ve yönet» ilkesini her zaman uygulayageldi. Yeni olan, ilerici güçlerin birliğini aşındırmaya, onları bölmeye yönelik doğrultunun, ABD yönetiminin liderliğinde bellibaşlı emperyalist güçler tarafından uluslararası düzeyde kılı kırk yararcasına planlanan ve koordine edilen kasıtlı olarak uygulamaya konulmuş bir politika durumuna gelmesidir.

Bu stratejiye karşı etkin araç, kendi ulusal özgüllükleri olan, ama ortak nihai amaçlara sahip uluslararası işçi sınıfının değişik müfrezelerinin enternasyonalist dayanışmasıdır. Bugünkü aşamada, ana çıkarları, emperyalizmin çıkarlarıyla taban tabana zıt olan herkesin eylemlerinin alabildiğine eşgüdümü, özellikle önem taşıyor.

Bilimsel-teknik devrim, üretimin yoğunlaşmasını, uluslarötesi serma-

yenin büyümesini hızlandırdı. Bu, işçi sınıfını bazı yeni, karmaşık sorunlarla karşı karşıya bırakıyor. Bununla birlikte, üretimin artan ölçüde enternasyonalleşmesi, bir uluslararası güvenlik sistemi kurma, uluslararası tekelleri geriletme, yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurma, gericiği ve askersel-sanayi komplekslerini yenilgiye uğratma savaşımalarında emekçilerin uluslararası dayanışması için yeni bir maddi temel yaratıyor. Özellikle, gelişmiş kapitalist ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler halkları arasında sıkı işbirliği, daha yüksek düzeyde uluslararası dayanışmanın dinamik biçimlerini gerektiriyor.

Emperyalizmin merkezci eğilimindeki güçlenme, tek tek kapitalist ülkeler içinde işçi sınıfının daha sıkı eylem birliğini gerektiriyor. Emekçilerin konumlarına ve haklarına karşı tekellerin baskısı, barış ve demokrasiye karşı emperyalizm ve gericiğin genel taarruzunun yalnızca bir parçasıdır. Barışın ve bütün halkın demokratik özgürlüklerinin savunucusu olarak işçi sınıfının özel, istisnai rol ve sorumluluğu da işte buradan geliyor.

Sınıf hasmının birlik düzeyini azımsamak, devrimci güçleri çıkmaza götürür, uyanıklıklarını köreltir. Ama elbette, emperyalist çıkarların birliğinin çapı da abartılmamalıdır. «Kollektif strateji» görüntüsü, uzlaşmaz bir rekabeti gizliyor. Anlaşmazlık ve çelişkiler egemen sınıf içinde nesnel olarak vardır. Bunlar, nükleer silahlara karşı barış için, politik ve sosyal kurtuluş için mücadelede devrimci hareketin hep rezervi olagelmıştır ve olacaktır.

Öteki bellibaşlı kapitalist ülkeler bakımından Amerikan emperyalizmi, yalnızca bir rakip değil, aynı zamanda onların bağımsızlık ve ulusal egemenlik alanını daraltmayı nesnel olarak amaçlayan hegemonyacı bir güçtür. Bu ülkelerde, tekelci burjuvazi de dahil, burjuvazinin belirli bir kesiminin çıkarları, Amerikan emperyalizmiyle özdeş değildir çoğu durumda da doğrudan ihtilâfa düşmektedir. Mesele, yalnızca pazarlar ve yatırım alanları da değildir. Amerikan emperyalizmi ile öteki emperyalizmler arasındaki uzlaşmaz çelişki, içerik bakımından çok daha derinlere gitmektedir. Bu konu, bu ülkelerin Amerikan emperyalizminin serüvenci tutkuları uğruna kendi topraklarının bir muharebe alanına çevrilmesine razı olmamalarını kucaklamakta, ulusal bağımsızlık üzerinde ABD etkisini içermektedir.

Batı Avrupa ülkelerindeki egemen çevrelerin bir kesimi, Washington'un saldırgan tutkularına karşı, çatışma doğrultusunu reddeden, uluslararası gerginliği yumuşatan bağımsız bir dış politika izlemeye koyulmuşlardır. Bu durum, derinlerde yatan ekonomik çıkarları, «üçüncü güç» taktiğine, «iki kütup arasında denge»ye yönelimi, bazı ülkelerde politik tarafsızlığa gizli bir eğilimi yansıtır. Dahası, nükleer silahlara karşı barış için, etkin bir silahsızlanma için yaygınlaşan yığınsal demokratik hareketi egemen çevreler hesaba katmak zorundadır. Savaş güçlerine karşı halkın direnişi

daha da kuvvetlendikçe, burjuvazi arasında bu eğilimleri su yüzüne çıkaran koşullar daha elverişli biçimde gelişecektir.

Bugün İkinci Dünya Savaşı'nın deneyimini hatırlamakta yarar var. Savaşın iki emperyalist grup arasındaki rekabete paralel olarak, bu savaş, yalnız zayıfları değil, aynı zamanda sanayice gelişmiş kapitalist ülkeleri Alman ve Japon emperyalizmine boyun eğdirme mücadelesiydi. Bu temelde bazı tekeli kapitalist ülkelerin egemen sınıfının önemli bir kesimini de içine alan geniş bir antifaşist koalisyon oluştu.

Şimdi insanlık, bütün halkların fizik varlığını tehlikeye sokan bir savaş tehdidiyle karşı karşıyadır. Pekçok ülkenin politik bağımsızlığının Amerikan emperyalizminin emperyalist tutkuları uğruna, uluslararası mali sermaye ve askersel-sanayi kompleksinin daha fazla zenginlik yığması uğruna kurban edilme tehlikesi vardır.

Demek ki, savaş güçlerine, militarizm ve emperyalist hegemonyacılaşma karşı çıkan barış güçlerinin geniş bir koalisyonu için nesnel bir temel vardır. Komünistlerin ivedi görevi, nükleer bir savaş tehlikesini önlemeye ve genel bir kalıcı uluslararası güvenlik sistemi kurmaya kararlı bütün toplum güçleriyle, partiler, politik çevreler, toplumsal örgütler ve hareketlerle daha sıkı ve verimli işbirliği kurmanın yollarını aramak ve bulmaktır.

Bu kolay bir iş değildir. Çünkü bu, sınıfsal yapısı ve politik yönelimi birbirinden çok farklı çevrelerle işbirliğini ve hattâ bağlaşıklığı gerektiriyor. Ama ancak en değişik güçler barış bayrağı altında canla başla harekete geçerse, uygarlığın korunması savaşımı kazanılabilir ve sosyal ilerleme için daha iyi koşullar yaratılabilir.

Sosyalizmin ahlaksal değerleri

Erich Hahn

ASBP MK üyesi, ASBP MK'ne bağlı Toplumsal
Bilimler Akademisi Marksist-Leninist Felsefe
Enstitüsü müdürü

Ülkemizde son yıllarda ahlaksal sorunlara ilginin tartışma götürmez bir şekilde arttığı görülüyor. Sadece toplumsal bilim uzmanlarının değil, aynı zamanda kültür dünyasının, sanatçıların da dikkati, gittikçe daha sık olarak ahlaksal sorunlar üzerinde yoğunlaşıyor. Çünkü, pek çok noktada, insan ruhunun modern dünyayı moral kategorilerinin yardımıyla kavrayış biçimiyle gerçeğin edebiyat ve sanata yansımaları birbirinden ayırdilemiyor. Ahlaksal sorunların dikkati toplaması sosyalist toplumun gelişmesinin önemli yanlarının belirgin bir özelliğidir.

Marksizm-Leninizm'in, moral diye adlandırdığı şeyi ilkeler, yargılar, değerler ve ölçüler gibi bir dizi somut tarihsel veriler bütününden yola çıkarak tanımladığını hatırlatalım. Kuşkusuz, gerçek davranış biçimleri ve moral ilişkiler de buna dahildir. Ahlakı tutarlı bir materyalist temel üzerine oturtan ilk düşünür Marks oldu. Moralî gökyüzünden yere indirdi ve bu bilinç biçiminin özerk olmadığını, köklerinin toplumsal varlıkta yatıldığını, ancak oraya dayanılarak izah edilebileceğini ve insan faaliyeti için gerekli nesnel koşulların damgasını taşıdığını gösterdi.

Ahlaksal kavramlar, fikirler, ilkeler ve değer ölçüleri bunları dile getiren ideologların sınıf çıkarlarına uygundur. Toplumsal yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi burada da farklı dünya görüşleri karşı karşıya gelir. Görüldüğü gibi moral, tek tek kişilerin ve herkesin uymak zorunda olduğu bir hakikatler ve ölçüler listesi değildir. Engels, fazilet (erdem), adalet ve ahlakın «hiçbir şekilde toplumun temelini oluşturmadıkları, tam tersine içinde boy verdikleri toplumun bir ürünü oldukları» (1) fikrini ısrarla savunuyordu. Tarihin ve sınıf mücadelelerinin diyalektiğinin kapsamına pekala morali de alabiliriz. Zihinsel yaşamın diğer bütün unsurları, özellikle ideolojik biçimleri gibi ahlaksal kavramlar da toplumsal hedefleri, toplumsal pratiği etkiler ve onlarla birlikte değişikliğe uğrar.

Sosyalizm ülküsünün oluşmasında moral ne gibi bir rol oynar?

Marksizm-Leninizm klasiklerinde, komünistlerin hedeflerinin doğrudan doğruya moral bir duygudan, toplumdaki çelişkilere ve düzensizliklerden duyulan yüce bir hoşnutsuzluktan ileri geldiğini iddia edenlere defa-

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 279 (Rusça, «Komünistler ve Karl Heizen»den).

larca itiraz edilmiştir. Emekçilerin kendi üretmiş oldukları toplumsal ürünün tümünün onlara ait olduğu, çünkü tek gerçek üreticinin onlar olduğu görüşü «ekonomik açıdan biçimsel olarak yanlıştır» diye yazıyordu Engels, «çünkü bu tez moralin ekonomiye uygulanmasından başka bir şey değildir. Burjuva ekonomisininin yasalarına göre üretilen ürünün en büyük kısmı onu yaratmış olan emekçilere ait değildir. Ve eğer biz bu durumda ,bu adaletsizliktir, böyle olmamalıdır (!)' diyorsak bununun ekonomiyle hiç bir ilgisi yoktur. Biz bu ekonomik olgunun bizim moral duygumuzla çelişki içinde olduğunu söylüyoruz». (2) Lenin için de yeni bir toplumu «... örneğin eşit hale getirme, adalet, hakikat vb. ... açısından» kurmak istemek sübjektivizme düşmektir. Sosyalist ülküler «... yaşam koşullarının belirli bir doğrultuda davranmak zorunda bıraktığı gerçek bir sınıfın çıkarlarını» dile getirmelidir. (3)

Dolayısıyla sosyalizm için çaba gösteren bir Marksist, kendini haklı çıkartacak kanıtları kendi moral duygusundan değil, tarihin nesnel gelişmesinden, toplumun maddi yaşamından, yasalarından, toplumdaki üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin gelişmesinden bulup çıkarır. Ama, ekonomik ve toplumsal süreçler hakkında, toplumsal varlığın içinde bulunduğu karşılıklı bağımlılıklar ve ana çatışmalar hakkında yargıya varmaya, düşünmeye isteklendirdiği için, insanları çevrelerindeki gerçeği değişikliğe uğratmaya teşvik ettiği için moralin de önemi hiç de aşağı kalır değildir. Bu fikri geliştirmek için Engels şöyle diyordu: «... Ekonomik açıdan biçimsel olarak yanlış olabilecek olan, evrensel tarih açısından yine de doğru olabilir. Eğer yığınların moral duygusu ekonomik bir olguyu ... haksızlık olarak görüyorsa, bu, bu olgunun miyadını doldurduğunu kanıtlar. Dolayısıyla biçimsel bir ekonomik yanlışlığın arkasında gerçek bir ekonomik içerik saklanabilir.» (4) Ekonomik yaşamdaki bazı olayların olumsuz moral duygulara yol açmaya başlaması, insanı hiç yanıltmayan bir işarettir. Bu artık, toplum gerçeğinde keskin çelişkilerin ve yeni eğilimlerin ortaya çıktığını gösterir.

Toplum, toplumsal bir devrime iyice yaklaşmıştır, toplumsal bir ülküyü gerçekleştirmenin eşiğindedir. İşte böyle bir durumda da, bir kere daha, şaşmaz bir şekilde moralle pratik arasındaki diyalektik ilişki görülür. İnsanoğlunun moral ölçü ve ilkeleri, bir yandan gördüğü eğitimin bir yandan da faaliyet gösterdiği koşulların etkisi altında oluşur. Bunun böyle olduğunu 18. yüzyıldaki Fransız materyalistleri açıkça göstermiştir. Ama mantıksal olarak alındığı zaman, bu iki soruya yol açmaktadır: Eğer eğitim objektif koşulların bir ürünüyse bireyi yetkinleştirme

(2) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 21, s. 183–184 («Marks ve Rodbertus»tan).

(3) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 22, s. 101 (Rusça, «Politik çizgi üzerine»den).

(4) K. Marks ve F. Engels, c. 21, s. 184 («Marks ve Rodbertus»tan).

hedefine ne gerek vardır? Ve eğer insanlar oldukları gibi kalıyorlarsa objektif koşullar değişikliğe uğratılabilir mi? Ansiklopedik bilgi sahibi olanlar bu sorulara tatmin edici bir yanıt getiremediler. Bu kısır döngüyü kırmak için Marksistleri beklemek gerekti. Marksistler devrimci pratiğin, hem koşulları hem de insanın faaliyetini değiştirdiğini açıkladılar. Marks, «Feuerbach üzerine tezler»de şu fikri açıklıyor: «Koşulların değişmesiyle insanın faaliyetinin değişmesinin üstüste düşmesi ancak devrimci pratik şeklinde görülebilir ve rasyonel bir şekilde anlaşılabilir»,⁽⁵⁾ Nitekim, moral sorunların yorumlanmasında ağırlık merkezi idealist doğrultuda anlaşılmalı bir öznellikten, objektif koşulların değişikliğe uğratılmasının yeni bir moralin oluşmasının koşulu ve gelişmesinin itici gücü olarak görülmesine kaymıştır. Ve bu, sosyalist devrimin başarıya ulaşmasının koşullarından biri olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Ve Marksistler soruna teorik bir çözüm getirmeye takılmadan böylesi başarılar elde etmiştir.

Yeni toplumda sosyalizmin ülkelerine, hedeflerine, sosyalizmden beklenene aykırı olan moral tavırlar, moral davranış biçimleri de görülmektedir. Ama böylesi olumsuzlukların üzerine bir çizgi atıp geçmek, onları geçmişten kalma engeller ve eski dünyanın etkisinin bir sonucu olarak değerlendirmek (ki bu tartışma götürmez), hiç de istenmeyen bu olayların köklerini insanoğlunun yeterince yetkin olmamasında aramak ve hatta bundan yeni toplumun ilkelerinin ve temel kıstaslarının etkisi konusunda sonuçlar çıkartmak, gerçek karşısında pasif kalmayı haklı göstermekle aynı anlama gelir.

Materyalizmin temel ilkeleri, moral ile toplumsal pratik arasındaki ilişkilerin diyalektik bir şekilde yorumlanması, bizi sosyalist moralin çiğnenmediği durumların objektif nedenlerini çokyanlı ve ciddi bir şekilde somut olarak tahlil etmeye zorluyor. Bu tahlil şu soruya cevap vermek içindir: Sosyalizmin moral ölçülerinden her türlü uzaklaşmanın kökünü kurutmak için yaşam ve çalışma koşullarında ne gibi değişiklikler yapmak gerekir, toplumsal ilişkileri ve yönetim sistemini nasıl yönlendirmek gerekir? Ama artık böylesi ilişkilerin sorumluluğunu objektif koşullara yıkmak mümkün değildir. Objektif koşullar sosyalist devrim tarafından yeniden yapılandırıldıktan sonraki her yeni ilerleme, belirli somut koşullarda, bireyin kendisinde meydana gelecek bir değişikliğe bağlıdır. Biz bundan, bireyin ideolojik inançlarını ve ahlak ilkelerini, iradesini, belirli ülküler, hedefler uğruna harekete geçmeye hazır olmasını, tam bilinçli bir şekilde kararlar alma biçimini anlıyoruz. Bunların yanı sıra, bundan, böylesi davranmaya teşvik eden ve yerini hiç bir şeyin tutamayacağı, özellikle kişisel dürüstlük ve sorumluluktan yana iç eğilimi harekete geçiren bir moral ortamı da anlıyoruz. Bütün bunlar toplumun gelişmesini çok güçlü bir

(5) K. Marks ve F. Engels, *Yapıtlar*, c. 3, s. 2 («Feuerbach üzerine tezler»den).

şekilde etkileyebilir ve burada şu çok önemlidir. Bütün bunlar sadece toplumun etkisi altında kalmaz, aynı zamanda bütün bunların toplumun etkisine ihtiyacı vardır. (Bununla birlikte öznel faktörün değerini abartmamak gerekir. Çünkü öznel faktör ancak faaliyet koşulları da eşzamanlı olarak değiştiği vakit gerçekten sonuç verir).

Bütün daha önceki toplum biçimlerinden farklı olarak, sosyalizm Marksist-Leninist partiler tarafından yönlendirilen yığınların bilinçli ve amaçlı eylemleri sayesinde kurulup gelişir. Ahlaksal ilkeler bilincin yükselmesinde isteklendirici rol oynar duruma geldiği ölçüde, toplumumuzdaki moral ilerlemenin itici güçleri sorunu daha da fazla güncellik kazanıyor. Sınıf düşmanının bir anlamda toplumumuzun bünyesindeki moral ilişkileri etkilemeye çalışması bu sorunu daha da güncelleştiriyor.

Moral, sosyalist moral da dahil, ilkelerden ve gerekliliklerden oluşan bir fikirler sisteminden ibaret değildir. Bu, aynı zamanda, insanların varlıkları sırasında karşılaştıkları maddi ve toplumsal anlaşmazlıkları çözüme bağladıkları ideolojik bir biçimdir. Moral, bireyin çıkarları ile kolektifin çıkarlarının, bireyin çıkarları ile sınıfın çıkarlarının, bireyin çıkarları ile toplumun çıkarlarının diyalektiğiyle her zaman ilişkilidir. Sosyalist düzende moral, birey ile toplumsal oluşum arasındaki çelişkilerin zihinsel bir girişimle ve pratik planda toplum yararına aşılmasını sağlayan bir araçtır. Ahlak etkisini, özel bir alanda, hangi kararın alınacağıının pek çok açıdan iradeye, akla, değer yargılarına ve öznenin bilincine bağlı olduğu durumlarda gösterir. Hukukçuların diliyle konuşursak «devlet, ölçülere zorla boyun eğilmesini istemeye kalkışamaz» (6). Moral ölçüler «bireyin kendi sorumlu, özgür kararına açık» davranış ve eylemleri kapsar. «... Bu anlamda Kant moral yasaları özgürlüğün bir çeşit kullanış kuralları olarak görmekle haklıydı.» (7) Moral çatışmanın özel yanı, bireyin, herbiri ahlaksal gerekliliklere bazen aynı ölçüde cevap veren çeşitli olanaklı seçenekler arasında bir tercih yapmak zorunda bulunmasıdır. Moralin sosyalizmin itici güçleri arasında böylesi bir yer tutmasının nedeni de budur.

Üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyet ile işçi sınıfının iktidarı, bireysel, kolektif ve toplumsal çıkarlar arasındaki diyalektiği temelden değişikliğe uğratmış ve birey ile toplum arasındaki uzlaşmazlığın giderilmesi için nesnel bir temel yaratmıştır. Birey-toplum ilişkilerinde ortaya çıkan birkaç yeni ve tipik öge bugün yoğun bir moral «tedavi» gerektirmektedir ve ilerde de gerektirecektir. Bununla, söz konusu olayların öte yandan moral durumlara, sorunlara ve uzlaşmazlıklara ve bir yandan da

(6) Karl A. Mollnau, «Recht und Moral im Sozialismus. – In: Einheit, № 7/8, 1982, s. 777.

(7) Wolfgang Eichhorn, Wie ist Ethik als Wissenschaft möglich? Berlin, 1965, s. 20.

yığınların bilincini etkileyen ve dolayısıyla ideolojik cephenin sorumlularının dikkatini en ciddi bir şekilde çeken bir dizi sürece yol açmalarını kastediyorum.

Bu ögelerden 4 tanesini saymak istiyorum :

Birincisi, fiilen üretimin ve emeğin hızlı bir şekilde toplumsallaşmasına tanık olunmaktadır. Örneğin DAC'de 1970 ile 1984 arasında üretim alanında çalışan kişi başına düşen sabit fon miktarı 58.600 Mark'dan 120.200 Mark'a yükselirken, ulusal gelir de 17.700 Mark'dan, 32.200 Mark'a yükselmiştir. ⁽⁸⁾ Başka türlü söylersek, bireysel bir faaliyetin toplumsal önkoşulları bu faaliyetin sonuçları kadar hızlı bir şekilde genişlemektedir. Şimdi ulusal ekonominin işleyişiyle bireyin ya da kollektifin çalışması arasında çok daha sıkı bir bağ vardır. Ama buna paralel olarak, gerek bireye gerekse kollektife düşen sorumluluk da çok daha büyüktür.

İkincisi, toplumun sosyal yapısı değişikliğe uğramıştır. ASBP, Programında ülkemizde farklı sınıf ve katmanların yavaş yavaş birbirlerine yakınlaşma eğilimi gösterdikleri saptanmıştı. 70'li yılların ikinci yarısında ise bu süreç şöyle bir olguya varmıştı: «Çeşitli sınıf ve çeşitli katmanların içindeki belirli sosyal kategorilerin yaşama ve çalışma koşullarında görülen temel farklılıklar, birer bütün olarak bu sınıf ve katmanlar arasında görülen genel farklardan çok daha belirgin bir duruma gelmiştir. Bu da, genel olarak, sosyalist toplumdaki sosyal eşitsizliklerin – sınıfsal eşitsizliklerin tersine – sınıfların varlığını ayakta tutacak faktörlerden ziyade, bir işbölümü sistemindeki konum, toplumsal işbölümünde düşen rol gibi, somut ögeler tarafından ve dolayısıyla doğrudan nesnel çalışma koşulları tarafından belirlendiği sonucuna varılmasını sağlıyor». ⁽⁹⁾

Nitekim bugün sosyalist toplumda, öteki toplumlardan farklı olarak, sınıfsal farkların yanısıra, çalışmada, konut koşullarında, gelir miktarında, ihtiyaçlarını giderme olanaklarında vb. daha belirgin farklar görülmüyor. Bu unsurlar önceden belirlenmiş, değiştirilemez değiller, kader sayılan koşullardan ileri gelmiyor. Bu unsurlar bireylerin faaliyetine ve gelişmesine bağlıdır. Bu nedenlerden ötürü bu unsurlar sınıfsal kıstaslar değildir ve dolayısıyla bireysel faaliyetle değiştirilebilirler. *Bu da özne olarak, toplumsal ve bireysel bir deneyim öznesi olarak bireyin rolünün altına çizilmesini gerektiriyor.*

Üçüncüsü, insanın ihtiyaçlarını, bu arada belirli bir sosyal güvenlik elde etme arzusunu da karşılama konusunda önemli başarılar elde edilmiştir. Sosyalizmin moral değerleri sorununun tam da günümüzde böylesine yüksek bir ilgi toplamaya kuşkusuz rastlandı değildir. Çünkü günümüzde halkın refah düzeyini yükseltme alanında şimdiye kadar görülmedik büyük

⁽⁸⁾ Statistisches Jahrbuch der DDR, Berlin, s. 108, 14.

⁽⁹⁾ Lebensweise und Sozialstruktur. III. Kongress der marxistisch-leninistischen Soziologie in der DDR, Berlin, 1981, s. 27.

başarılar sağlanmıştır. Aynı şekilde, sanatçıları yaşamın anlamı ve kişisel başarı konusunda düşünmeye iten çok güçlü dürtüler bulunması da bir rastlantı değildir. ASBP, kamuoyunun dikkatini sürekli moral değerlere çekiyor. Sosyalist toplumda birey bu değerlerden esinleniyor. ⁽¹⁰⁾

Dördüncüsü, bireyin kendisini, yaşadığı çağda cereyen eden evrensel-tarihsel süreçlere katılan bir taraf olarak gittikçe daha fazla hissetmesi, bu olgu, birey ile toplum arasındaki bağı güçlü bir şekilde etkilemektedir. Bilindiği gibi savaş mı – barış mı sorunu geçmişte eşi görülmedik bir keskinliğe ulaşmıştır. Bugün insanlığın varlığı bu sorunun çözümüne bağlıdır. Ama açık olarak ortaya çıkmış başka global sorunlar da vardır. 70'li yılların ikinci yarısında dünya ekonomisindeki karşılıklı bağımlılık açık seçik ortaya çıktı. Uluslararası haberleşme özellikle en modern haberleşme araçları sayesinde yoğunlaştı. Toplumsal bağlar konusunda düşünülürken bunların hiç birisi soyutlanamaz. Günümüzde toplumsal bağları zihinsel ve pratik olarak doğru kavramak kişiliğin gelişmesinin içeriğini ve ölçüsünü oluşturuyor, yüksek insancıl değerlere dayalı bir moral sorumluluğun biçimlenmesinin çıkış noktasını meydana getiriyor.

Geçmiş, günümüz ve gelecek arasındaki diyalektik bağ gerçeğin moral açıdan kavranması için geniş bir alan açıyor. ASBP'nin 1986'da yapılan 11. Kongresinde alınan kararlarda, toplumumuzun önümüzdeki 15 yıldaki gelişmesinin stratejisi belirlendi. Parti Merkez Komitesi Genel Sekreteri E. Honecker şunu belirtti: «Bu belgeler, 1990'a ve gelecek yüzyılın başına kadar saptanan hedeflere nasil başarıyla ulaşılacağı konusunda açık bir şekilde yol gösteriyor. Ekonomik bakımdan güçlü, yurttaşlarına gelecek hakkında güven sağlayan, halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyinin sürekli bir biçimde düzeldiği bir devlet olan Demokratik Alman Cumhuriyeti dinamik bir şekilde gelişmeye devam edecektir. Sosyal politika ile ekonomik politikanın birliğini ardıcılıkla koruyacağız.» ⁽¹¹⁾

Sosyalist toplumda gelecek hakkında düşünmek yüksek derecede ahlaksal bir süreçtir. Nitekim, ülkü ile gerçeğin diyalektiği sosyalist toplumun gelişmesinin ara kaldırıcılarından birisidir. Toplumun, kolektifin ve bireylerin çıkarlarının dinamik bir şekilde birbiriyle uyduğu koşullarda ve bütün toplumu ilgilendiren en önemli karar ve hedefler belirli bireylerin ve onların bağlı oldukları grupların umutlarına, dileklerine, ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap verdiği ölçüde, gelecek hakkındaki fikirler sosyalist toplumda ahlaksal bir yan kazanır. Bireyler ve bağlı oldukları gruplar, aynı zamanda bu hedefleri kendi ülküleri durumuna getirir ya da bu hedefleri arzuladıkları şeye doğru atılmış adımlar olarak görür. Bu nedenle, belirlenen hedefin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan yeni görev ve güçlükler, tarafsız bir şekilde seyredilen şeylerden ibaret

⁽¹⁰⁾ Bak: Protokoll des 9. Parteitages der SED, c. 1, Berlin, 1976, s. 141.

⁽¹¹⁾ «Neues Deutschland», 22 Nisan, 1986.

değildir, bunlar doğrudan doğruya insanları ilgilendiren bir şey olarak algılanmaktadır.

Dolayısıyla, toplumun ulaşmış olduğu aşamayı uzun erimli hedeflerle kıyaslayıp eleştirel bir şekilde tahlil etme süreci komünist düzende tamamen normal bir şeydir. *Gelişmiş sosyalizmin kurulması aşamasında bu kıyaslama daha da yoğunlaşır.* Yeni toplumun ilke, hedef ve ülkülerinin gerçekleştirilmesinde artık yeni bir aşamaya varılmıştır. Ve artık bundan sonra ilerlemenin belirleyici koşulu, gelecek hakkındaki fikirleri *kollektif bir şekilde* uyumlaştırmaktır. Planlı ekonomi, sosyalist eğitim sistemi, yurttaşların sosyal güvenliği ve hak eşitliği, insanların bilinç ve davranışlarında görülen kollektivizm öğeleri gibi şeyler, sadece varılan bir sonuç, elde edilen bir kazanım değil, aynı zamanda el değmemiş alanlarda ilerlemek için bir çıkış noktasıdır. Günümüzde sosyalizm artık sadece kapitalizme bir alternatif olarak gelişmiyor. Burada, eskiyle yeninin diyalektiğinin bir başka yanı ortaya çıkıyor. Artık eskimiş olan mutlaka sömürü rejiminin bir ürünü olmayabilir. Artık ortadan kaldırılması gereken, sosyalizm kuruculuğu sırasında ortaya çıkan, ama çağdaş dünyanın gerekliliklerine cevap vermeyen bir olay ya da bir tavır da olabilir.

Ekonomik, sosyal ve kültürel olgular hakkındaki görüş, deneyim, gözlem ve yargı alışverişinin nerede bitip, alınan kararları gerçekleştirme zorunluluğunun, yeni değer yargılarının kesinleşmesinin nerede başladığını, yeni heyecanların, beklentilerin, niyet ve umutların, yani yeni bir özel durum nereden itibaren oluştuğunu açık bir şekilde belirlemek çok güçtür. Kuşkusuz, toplumumuz yerine getirmek üzere ciddi bir karar alırken bilimsel tahlilin sonuçlarıyla moral değerlendirmeyi birbirinden ayırd etmesini bilmek önemlidir. Ama bu hiç de, yeni görevlerin henüz kesinlikle billurlaşmadığı, tam formüle edilmediği bu aşamada, toplumsal bir deneyimin genelleştirilmesi ve yaygınlaştırılması aşamasında, moral yargının her türlü anlamdan yoksun olduğu anlamına gelmez.

Bu konuda şunu belirtelim: Toplumumuzda varolan, ideal olanla gerçek olanı somut tarihsel bir şekilde kıyaslama biçimi yavaş yavaş yeni özellikler kazanmaktadır. Çünkü bu *yeni kuşakların* işidir. Ülkülerimizden bahsederken biz, doğrusunu söylemek gerekirse, herşeyden önce, işçilerin sermayeye karşı verdikleri kavgaların, toplumsal ilerleme ve hümanizm için verilen kavgaların ürünü olan ülküleri gözönünde tutuyoruz. Bu ülkülerden milim şaşmıyoruz. Ama şu konuyu çok ciddi bir şekilde düşünmenin zamanı gelmiştir: Yeni topluma özgü süreçlerin pratik ve yapıcı bir şekilde kavranması sırasında, yasallıklar, gereklilikler ve çelişkiler gitkiçe daha fazla açıklığa kavuşturulurken, ortaya yeni ne gibi ülküler çıkmaktadır? Kongrede bu konuya da değinildi ve şu belirtildi: «Bugün DAC'de sosyalist yaşam tarzıyla özdeşleşmiş, eylemleri, tasanları, alışkanlıkları çalışmaya sosyalist yaklaşım ve yüksek bir eğitim düzeyi ve iyi

bilgilenme tarafından belirlenen yeni kuşakların yaşadığı gözden uzak tutulamaz». (12)

Üretici güçlerin günümüzdeki gelişme düzeyi koşullarında, insan faaliyetinin içerik ve niteliğiyle ilgili bir dizi moral sorun ortaya çıkıyor. Toplumumuz, derin özünden ileri gelen, ayırd edici bir ögenin damgasını taşıyor. Bu, bireylerde çok açık bir şekilde görülen, yaratıcılığa yatkınlıktır. Biz bunu insan karakterinin olumlu öğelerinden birisi olarak görüyoruz ve bilinçli olarak yeni kuşaklara mal etmeye çalışıyoruz.

Entansif tipte genişletilmiş yeniden üretimin, insandan, ekstansif tipte olduğundan çok daha fazla yaratıcı davranış beklediğinin altını çizmek gerekir. İnceleme ve deneyim şunu göstermiştir: Günümüzde herhangi bir projeyi (sadece bilimsel ve teknik alandaki projeleri değil, her türlü projeyi) başarıyla gerçekleştirebilmek için emekçinin olağanüstü bağımsız davranabilmesi, durumdaki ve üretim ölçeklerindeki değişikliklere hızlı bir şekilde adapte olma yeteneğine sahip olması gerekiyor. Emekçiden orijinal düşünce ve eylemlere sahip olması, sorumluluk sahibi olması, kişisel kararlar alma yeteneğine sahip olması isteniyor. Bütün bunlar, kuşkusuz ulusal ekonominin ve toplumun dayattığı gerekliliklerdir. İşleri basitleştirmek istemiyorum ama şu olumlu karakteristik eğilimden söz etmeden geçilemez: Gittikçe daha fazla sayıda insan, kişisel sorumluluğu sadece dolaysız mesleki görevlerine değil, aynı zamanda bu görevlerin yerine getirilme koşullarına da yaymaya yatkınlıyor.

Bugün toplum yaşamının çeşitli alanlarında karar almak durumunda olanlar, bir yığın faktörü hesaba katmak zorundadırlar. Üretimin entansifleştirilmesi ve ekonomik büyüme faktörlerinin yeni sıralanma biçimi, faaliyetimizin iç ve dış koşulları arasında daha sıkı bir bağı, öncelikle de sosyalizmin temeli sağlamlaştıkça kendini daha yakıcı bir şekilde hissettiren bir sosyalist hümanizm ihtiyacını beraberinde getiriyor. Bunlar toplumsal süreçlere daha kapsamlı bir nitelik kazandırıyor, ekonomi, politika, kültür, teknik, yaşam tarzı ve eğitim arasındaki karşılıklı bağımlılığı güçlendiriyor. Bireylerin eylemlerinin koşulları ve toplumsal sonuçları artıyor ve aynı zamanda, bireylerin eylemleri başka bir nitelik kazanıyor, çeşitlenip birbirlerinden farklılaşıyor. 70'li yılların DAC edebiyatı üzerine yapılan eleştirel bir incelemede çok doğru olarak şu belirtiliyor: «İnsan imgesi genişliyor, yaşamdaki olumlu değerler olarak değerlendirilebilecek belirtiler yelpazesinin genişlediği görülüyor». (13) Öte yandan bu, ahlaksal sorunlar da yaratıyor. Hangi sorunlar olduğunu açıklığa kavuşturmak için formülümü daha özenle ifade edeyim: Sosyalist değerlerin temelini oluşturan gerçekle ilgili olaylar yelpazesi ne kadar zenginle-

(12) Bericht des ZK der SED an den XI. Parteitag der SED. Berichterstat-ter: Genosse Erich Honecker, Berlin, 1986, s. 86.

(13) Klaus Jarmatz, Erkundungen, Erfahrungen, Erwartungen. — In: Neue Deutsche Literatur, № 3, 1983, s. 130.

şirse, bu değerlerin hepsine uymak da o kadar güçleşir. Bir tercih yapmak gerekir. Bu durumda, anlaşıldığı kadarıyla, aynı amaca ulaşmak için bulunan farklı olumlu çözüm biçimleri pratikte birbirinden çok farklı sonuçlara yol açabilir.

Kuşkusuz ki bunun nedeni gelişmiş sosyalist toplumun oluşması sırasında kişinin davranışını belirleyen güçlerin diyalektiğinin gittikçe daha fazla açıklık kazanmasıdır. Bir yandan, emeğe göre paylaşım ilkesinin ne denli önemli, isteklendirici bir rol oynadığını deneyim göstermiştir. Bu ilkeden her uzaklaşma daima çok zararlı sonuçlara yol açmıştır. Ama bu ilkenin değerlerin sıralanmasında, toplumsal bilinçte hak ettiği yeri şimdiden almış olduğunu düşünmek için vakit çok erkendir. Bu ilkeyi somutlaştırmak için tutarlı bir şekilde büyük enerji harcayarak mücadele etmek gerekiyor. Ama öte yandan, insanı başka bir biçimde değil de belirli bir biçimde hareket etmeye isteklendiren motifleri sadece maddi ve ekonomik bileşenlere indirgeme de önemli bir hata olur. Tersine, meydana gelen moral, ideolojik, felsefi tartışmaların emeğe göre paylaşım ilkesinin küçümsemesinden, ya da bu ilkeden uzaklaşma girişimlerinden değil, bu ilkeyi daha iyi uygulama, somutlaştırma arzusundan ileri gelmeleri, işte başarı kavramına daha zengin ve daha geniş bir içerik kazandırılmaya başlandığını gösteriyor. Kuşkusuz ki henüz emek gerek nesnel, gerekse öznel açıdan herşeyden önce yaşama araçları kaynağı olmaya devam ediyor, bazı hedeflere ulaşılmasını sağlıyor. Bu böyle oldukça, emeğe göre paylaşım ilkesi de egemenliğini sürdürecektir. Ama bu hiç de yenilik unsurlarının dışlanması gerektirmiyor. Zamanla, çalışarak kazanma kavramı çok daha geniş anlam kazanacaktır. Bir çeşit kişiliği dile getirme aracı durumuna da gelecektir. Bu, ortak yapıta katkıda bulunabilen, bizden sonra geleceklere bırakılabilecek, gerçekten anlamlı bir şey yaratabilecek bir kişilik olacaktır. Yani, çalışmak, emek vermek, başlı başına bir hedef ve ihtiyaç durumuna gelecektir.

Pek çok şeyin çalışmanın içeriğine ve koşullarına, emekçiye düşen sorumluluk payına, zihni yeteneklerinden yararlanma olanağına bağlı olduğu tartışma götürmez. Ama yine aynı derecede açık olan başka bir şey daha vardır: Bu aktif ve yaratıcı temel inançlar, çalışma koşullarının ya da çalışmaya yapılan maddi teşvikin doğrudan bir sonucu değildir. Burada yazar H. Weber'in «toplumun hümanist nitelendirilmesi»⁽¹⁴⁾ diye adlandırdığı bir faktörün altını çizmek gerekir: Çalışma son derece önemli bir kıstastır. Ama bireyin niteliklerini değerlendirmede tek kıstas değildir.

Daha Marks, emeğe göre ücret alma ilkesinin bir soyutlamaya dayanıldığını hatırlatıyordu: «Birbirleriyle eşit olmayan bireyler, ancak aynı açıdan değerlendirilerek, belirli yanları ele alınarak ortak bir birime göre

(14) Hans Weber, «Jugend und Literatur. – In: Neue Deutsche Literatur, № 7, 1983, s. 71.

ölçülebilirler; örneğin, söz konusu durumda bireyler *sadece işçiler olarak*, geriye kalan herşey soyutlanarak değerlendirilebilir» (15). Bu soyutlamadan vazgeçmeye ve paylaşımı emekten başka bir kıstasa göre yapmaya kalkışmak sosyalist toplum için intihar anlamına gelir. Ama bir bireyin çalışmasına göre yapılan değerlendirilmesine başka kıstasların da eklenmesinin, başka ölçülere de başvurulmasının ne kadar önemli olduğunu unutmak da tehlikeli bir şeydir. Örneğin, bir birey değerlendirilirken, onun çalışmasına ne gibi isteklerin ve düşüncelerin yol açtığını, belirli bir sonucu elde etmek için ne gibi güçleri harekete geçirdiğini hesaba katmak, faaliyetinin sonuçlarını sadece ekonomik açıdan değil, daha geniş bir çerçevede değerlendirmek gerekir.

Son yıllarda ASBP'nin, sendikaların, gençlik örgütümüzün belgelerinde, DAC basınında bazı emekçilerin ya da kolektiflerin üretimden elde ettikleri sonuçlar arasında ne kadar belirgin farklar olduğuna dair çok sayıda örnek yer alıyor. Yazar V. Braun bu konuda şöyle yazıyor: «Koşullar gittikçe daha fazla herkes için aynı olma eğilimi gösterdikçe, insanın koşullara başvurma nedenleri de azalıyor. Bir kişinin yaşamını nasıl düzenleyeceği gittikçe daha fazla bireyin kendisine bağlı oluyor. İnsanlar gittikçe daha fazla şeye bağlı duruma geldikleri için, insanların farklı yetenekleri olduğu için, insanlarda cesaret çok farklı biçimlerde ortaya çıktığı için, Marks'ın deyişiyle gerçek sevinçlerin ve gerçek azapların yeni başladıkları bir çağın eşiyiz» (16). İnsanların yaşama ve çalışma koşulları şimdi daha eşdeğerli ve birbirine benzer duruma gelmişse, öyleyse niçin insanlar farklı biçimlerde davranıyorlar? Anlaşılabilirdiği kadarıyla bu, yetenek ve karakter farklılıklarıyla izah edilebilir. Sosyalist toplumsal ilişkiler ilerledikçe, kişiliğin, başka benzeri olmayan bir bireyin rolü gittikçe daha fazla belirginleşiyor.

Bazı bireylerin gelişmelerinin dış, toplumsal koşulları arasındaki farklar azaldığı ölçüde bireyin davranışının iç koşullandırılmasının gerekliliğinin arttığı görülüyor. Belirleyici olan dış faktörlerin etkilerini tam olarak göstermeleri için, iç faktörlerin yardımıyla yeni aktarma, işleme ve dolaylaştırma araçları gerekiyor. Örneğin, bireyin kendine özgü ve kendi içinde çok çeşitli bir değerler dizisi gerekiyor. Bu değerler dizisi, dışardan gelen dolaysız baskı ve uyarıcılar olmadığı zaman bile, tam da toplumun beklediği gibi davranmaya itiyor.

Bireyin davranışının içerden ve dışardan koşullandırılması arasındaki karşılıklı etkileşim iki objektif sürecin etkisiyle belirginleşiyor.

Bunlardan birincisi bilimsel ve teknik ilerlemedeki bazı eğilimlerdir.

(15) K. Marks ve F. Engels, *Yapıtlar*, c. 19, s. 19 («Gotha Programının Eleştirisi»nden).

(16) Volker Braun, *Es genügt nicht die einfache Wahrheit*, Leipzig, 1979, s. 122.

İktisatçılar, sosyologlar ve psikologlar uzun zamandan beri, bir emekçinin davranışının dış koşullar tarafından teknik ve teknolojinin doğrudan etkisi şeklinde belirlenmesinin giderek silikleştiğinin farkına varmış bulunuyorlar. Bu konuya açıklık getirmeye çalışacağım. Bir emekçinin eylemlerinin, herbir hareketinin bir makine tarafından belirleneceği şekilde koşullandırılmasının en dolaysız, en açık örneği bant usulü çalışmadır. Bandın hızına ayak uydurulmadığı, ya da hata yapıldığı zaman bu derhal kendini gösterir. Bu açıdan bakıldığında, mikroelektronik şemaların üretiminin bazı evrelerinde bunun tam tersi bir durum görülmektedir. Bu özel durumda en küçük hesap hatası, kalite, dikkat ve temizlik konularındaki özellikle sıkı gerekliliklere en ufak bir uymama bütün bir kollektifin çalışmasını boşa çıkarmaktadır ve bunda sorumluluğun kimde olduğunu saptamak pratik olarak olanaksızdır. Buna karşılık, doğru davranış dış değil iç faktörler tarafından, üretim sürecine katılanların dürüstlüğü ve sorumluluk duymaları, bilinçli bir kollektif moral tarafından belirlenmektedir.

İkincisi ise politikanın, bireyin davranışının belirleyicisi olmasıdır. Politika gittikçe daha fazla miktarda bir iç ve ideolojik arabulucuya gereksinim duymaktadır. Bireyin eylemlerini önemli ölçüde etkileyebilecek olan politik süreçler, genellikle, dünya çapında ve tarihsel önemde olaylar ve uluslararası bağlar biçimini alır. İnsanlar sadece bu süreçler onlar için anlaşılabilir olduğu zaman, bu süreçleri akılları, iradeleri ve kararları yoluyla özümledikleri zaman aktif tepki göstermektedirler.

Bunlardan şu sonuç çıkıyor: Reel sosyalizm birey-toplum ilişkilerinin diyalektikğini önemli ölçüde değişikliğe uğratmıştır. Gerek bireysel katılımın, gerek her insanının kendi sorumluluğunun, gerekse insanın aldığı kararların ve davranışlarının bilincinde olmasının önemi çok daha artmıştır.

Bu diyalektikte bugün içinde bulunulan aşama tarihteki ilk aşama değildir. Marks'ın «*Ekonomi Politığın Eleştirisinin Temelleri*» adlı yapıtında dile getirdiği fikri hatırlatalım: «Sıradan bir işçi olarak bütün çıplaklığıyla birey, tarihsel gelişmenin bir ürünüdür». Marks, kapitalizm öncesi formasyonlarda bireyin oynadığı rol konusundaki görüşünü açıklarken şöyle yazıyordu: «Bireylerin belirli büyüklükleri olabilir ama bireyin ya da toplumun tam ve özgürce serpilip gelişmesinin söz konusu olamayacağı açıktır. Çünkü böyle bir şey toplumun temelinin ilkel düzeyiyle çelişir»⁽¹⁷⁾. Marks'ın bireyin özgür gelişmesiyle toplumun özgür gelişmesini birbirinden ayırmaması anlamlıdır. Kapitalizme geçiş çağının özelliklerini belirtirken Marks'ın bu tavır daha da açıklığa kavuşur. Bu çağ «yalıtlanmış bir birey»in varolduğu hayaline yol açmıştır. Oysa gerçekte karşı karşıya

(17) Karl Marks, Grundrisse. Introduction to the Critique of Political Economy, Penguin Brooks Ltd, Harmondsworth, 1973, s. 472, 487.

bulduğumuz «... toplumsal ilişkilerin alabildiğine gelişmeye ulaştıkları bir çağdır» (18). Marks'ın açısından komünist ülkü «insanların evrensel gelişmesini, toplumsal ve kolektif üretkenliğe ve sosyal niteliklerine hakim olmalarını temel alan özgür birey» (19) dir.

Burada iki düşüncesin içiçe geçtiğini görüyoruz. Birincisi, aralarında o zamana kadar geçmişte ne kadar uzlaşmazlıklar olmuş olursa olsun, bireyin oluşmasında ve gelişmesinde, aynı zamanda üretimin toplumsallaşmasında atılan yeni bir adım olmayan bir tarihsel ilerleme kaydedilemez. Sosyalizmin, çevresine ve kendine karşı, tarihsel açıdan daha önce gelen formasyonlar ve çağlar için tipik olan bireylerden daha özgürce ve daha bilinçli bir şekilde davranan ya da davranmaya yatkın olan bireylere ihtiyacı vardır.

İkinci fikir, Marksist «özgür birey» kavramının tek bir bireyde gerçekleşmeyecek bir ülkü olmasıdır. Bu sadece zorunlu olarak bütün kavramlarla gerçek arasında fark bulunmasından ileri gelmiyor. Marks, bireylerin toplumsal kolektif üretkenliğini toplumun ayrılmaz bir özelliği durumuna getirmenin, bireysel davranışlardan ileri gelmeyen toplumsal bir süreç olduğunu yazıyordu. Bugün de, bizim kişiliğin rolünü daha öne çıkarmanın zorunluluğundan bahsetmemiz topluma aykırı düşen bir şey değildir. Toplumun bir önceki olgunluk düzeyine kıyasla söylenmiş bir şeydir.

«Evrensel birey» ile «toplumsal varlığın birliği» (Marks bazen bu her ikisini «toplumsal birey» (20) kavramı altında bir araya getirir) gerçek bireylerden ve gerçek toplumdaki kopuk özerk bir sürecin sonucu olduğu için değil, ihtiyaçlarla üretim, arzularla plan, anarşiyle disiplin vb. arasındaki çelişkilerin bir çözümünün, bir hareketin ortaya çıkmasının sonucu olduğu için olanaklıdır. Ahlaksal sorunlar bu olgudan ileri gelmektedir. Toplum bilimleri uzmanlarının görevi bu çelişkilerin mahiyetini, onları nasıl ele almak gerektiğini, bireyin kolektifin ve toplumun olanaklarına tabi kılınmasının, ki bu güç bir şeydir, son tahlilde bireyin gelişmesinin yönelimlerinden biri, hatta ana yönelimi olduğunu insanların iyice anlamasının nasıl sağlanacağını açıklamaktır. Bilim adamları bugün bu görevi hakkıyla yerine getirmiş olmaktan uzaktırlar. Oysa Marks şöyle yazıyordu: «İnsanın kurtuluşu ancak insan kendi güçlerini toplumsal bir güç olarak tanıyıp örgütlediği zaman» tamamlanır. (21)

(18) Agy, s. 84.

(19) Agy, s. 158.

(20) Agy, s. 706.

(21) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 406 («Yahudi sorunu üzerine»den).

Demokratik yelpazenin aktif kesimi

Robert Steigerwald

Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde (FAC) nesnel olarak kapitalizme karşı çıkan ve proleter olmayan katmanların egemen oldukları bir protesto hareketi gelişiyor.

Bu hareketin ortaya çıkmasına ve gelişmesine yol açan en önemli etmen, bilimsel ve teknik devrime sosyal devrimin eşlik etmediği bir dönemde, kapitalizmin genel bunalımının sürdüğü bir aşamada ve devlet tekeli kapitalizmin yapılarının tam gelişmişliği koşullarında gerçekleşmesidir. Yığınsal kırım silahlarının kullanılabilceği bir savaş tehlikesi de, çevre bunalımı da, Üçüncü Dünya olarak nitelendirilen yerdeki açlık da ve gen mühendisliğinin başlamasının ya da enformasyon ile iletişimdeki devrimin yol açtığı türden birçok yeni sorun da buradan kaynaklanıyor. Nüfusun bütün sınıfları ve katmanları bu gelişmelere yanıt vermek durumundadır.

Aynı zamanda sosyal yapıda önemli değişiklikler oluyor. Özellikle emeğini satmak zorunda olan yeni bir orta tabaka oluşuyor. Burada «yeni» sözcüğü bu tabakanın daha önce var olmadığı anlamında değil, onun dikkate değer ölçüde büyümüş ve sosyal öneminin çok daha fazla artmış olması nedeniyle kullanılıyor. Bu tabakanın biçimlenmesi, kısmen, aydınların statüsündeki değişikliklerle bağlıdır. Aydınların sosyal bileşimi, büyük ölçüde işçi sınıfının burjuvazinin eğitim üzerindeki tekeline karşı başarılı savaşımı nedeniyle genişliyor, onların yaşama ve çalışma koşulları da değişiyor. Aydınlar, önceleri varolan ayrıcalıklarını yitiriyor ve işlerinin daha sıkı disiplin altına alınmasından acı duyuyorlar. Bunu, yaratıcı çaba özgürlüğüne ve doğrudan kendini ifade etmeye bir sınır olarak görüyorlar. Bu da onları demokratik protestoya itiyor. Burjuva demokratik «değer»lerin aşınması da aydınlara belirli bir etki yapıyor.

Proleter olmayan protesto biçimlerine yönelenler genellikle kendilerini yaşayan, reel sosyalizmden ayırıyorlar. Bu, sosyal bilinçte derinliklerine dek kök salmış antikomünizm ile ve sosyalist ülkelerin karşı karşıya buldukları güçlükler ve sorunlarla açıklanabilir. Sonuçta, hareket tüm başlıca konularda, mülkiyet tipi olarak ne büyük çaplı kapitalist, ne de sosyalist, ancak orta ya da küçük çaplı mülkiyet gibi, (kooperatif mülkiyet de içinde), demokrasi tipi konusunda ne devlet tekeli kapitalizmi

(*) «Yeni toplumsal hareketler» dizimizi sürdürüyoruz. Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1981, № 3, 5; 1982, № 6; 1983, № 11; 1985, № 4, 7; 1986, № 2.

koşullarındaki burjuva ne de sosyalist demokrasi, ancak bir «üçüncü» tür gibi, ortayolcu bir konum alıyor.

«Proleter olmayan protesto» kavramı, bu belirli bir olumsuz bir yan taşınmasına karşın, daha iyi bir kavram olmadığı için kullanılıyor. Bu olguyu olumlu yönde tanımlamaya çalışırsak, buna «orta katmanların protestosu» denilebilir. Fakat bu da çok görece bir tanım olur, çünkü burada sözkonusu olan genellikle orta katmanlar da değildir. Eski orta katmanlardan, yani zanaatkarlardan ya da köylülerden farklı olarak, yeni orta katmanlar üretim aracından yoksundur. Çoğunlukla entellektüel emeğini satarak geçinir. Bunların protestosuna işçi sınıfının bir kesimi ve her şeyden önce geniş işçiler (!) de katılıyor. O nedenle de «orta katmanların protestosu» kavramı da yeterli olmuyor.

Sanayileşmiş kapitalist ülkelerin komünistleri, öyle görülüyor ki, daha uzun bir süre proleter olmayanların egemenliğindeki hareketlerle karşı karşıya kalacaklardır, çünkü bu hareketlerin nesnel bir temeli vardır ve çağımızın sorunlarına bu katmanların tepkisi olarak doğup gelişmektedirler. Günümüzdeki proleter olmayan protestonun çelişkili olmasına karşın, bizi onun sözcülerinden ayıran dünya görüşlerinin farklı olmasına karşın, bu hareket eski zamanlarda Marks ve Engels tarafından (her zaman olmasa bile genelinde ilerlemeye karşı olmaları nedeniyle) kısmen gerici olarak nitelendirilen küçük burjuva protestosuyla özdeş değildir. Eski küçük burjuvazi feodal toplumun çökmekte olan bir sınıfını temsil ediyordu ve sık sık o zamanlar devrimci olan kapitalizme geçmişin değerlerine dayanan konumlardan saldırmaktaydı. Yeni, modern tipte olan ve nesnel olarak çökmekte olan kapitalizme saldıran orta katmanların protestosu ise, sosyalist alternatifi reddetmesine karşın, işçi sınıfının bağlaştığı olan bir harekettir. Bu protestonun ikili doğası buradan kaynaklanıyor: Bir yandan o, geçmişe yönelen, öte yandan geleceğe yönelen bir protestodur.

Komünistler, bu hareketin temsilcilerinin yanlış ve kimi zaman gerici görüşlerini eleştirirken, politik bir bağlaştığı kazanmak için gereken çetin bir çaba sarfediyorlar.

Yeni orta katmanlar politik ve ideolojik savaşıma yaklaşık 20 yıl önce katıldılar. FAC'da bu savaşım kolaylıkla iki aşamaya ayrılabilir. Birinci aşamada (1960'ların sonu ile 1970'lerin başı) savaşım «Yeni Sol Hareket», «neo-Marksizm» ve «öğrenci başkaldırısı» biçimini aldı. Burada bir politik hareketin karakteri ile onu etkileyen ideolojinin mutlaka üstüste düşmediği belirtilmelidir. Birçok kişi bir harekete, ideolojisini kabul etmeden ya da kimi zaman da onun ideolojisi hakkında hiçbir şey bilmeden

(!) Ayrıntılar için bak: Robert Steigerwald, «Ücretli emek sistemindeki değişimler», «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Yeni Çağ, 1985, Sayı 9.

katılır. Böylesi hareketler nesnel olarak antikapitalist, ama aynı zamanda toplumsal ilerlemeye karşı olan ideolojinin etkisi altında olabilirler.

Birinci aşamada, proleter olmayan protestonun G. Y. Krahl, W. Lefebvre, R. Dutschke ya da B. Rabehl gibi teorisyenleri, onu Marksist ya da «neo-Marksist» olarak tanıttılar. Bizzat hareket farklı akımlardan oluşmasına ve tek, bütünsel bir görüşten yoksun olmasına karşın, bu teorisyenler hareketin, devrimci özünü yitirdiğini öne sürdükleri işçi sınıfının yerine davrandığına inanıyorlardı. Bu nedenledir ki, geleneksel işçi sınıfı hareketini ve reel sosyalizmi reddettiler. Yine de FAC'de işçi sınıfı hareketi ile proleter olmayan katmanların temsilcileri çoğu kez ortak davrandılar.

İkinci aşama, yığınsal kırım silahlarının kullanılabilceği bir savaş tehlikesinin giderek daha açık görüldüğü ve daha önce değindiğimiz öteki sorunların keskinleştiği bir dönemde geliyor. Ne ki, bugün, proleter olmayan protestonun teorisyenleri kendilerini artık «Marksistler» ya da «neo-Marksistler» gibi göstermiyorlar ya da devrimci eylem iddiasında bulunmuyorlar. Onlar, kökleri orta katmanların seçmeci ideolojisinde bulunan farklı bir yaklaşım benimsemişlerdir.

Bu ideoloji, doğa ile uygarlık ya da kültür arasında bir çelişkinin bulunduğu varsayımından yola çıkıyor. Proleter olmayan protestonun teorisyenlerine göre, bu çelişki, uygarlığın ya da kültürün doğa için kaldırmayacağı bir hızla gelişmesi olgusundan ortaya çıkmaktadır. Sonuçta varılan hüküm şudur:

Bu çelişkiyi insanı doğayı bir sömürü nesnesi olarak ele almaya yönelik rasyonalist dünya görüşü doğurmaktadır. Ve böylece iddia ediliyor ki, bu yaklaşım terkedilmeli, ya uygarlığın ilerlemesi «sıfır büyüme» sağlayacak şekilde gözden geçirilmeli ya da ulaşılmış bulunan ilerleme düzeyinden tümüyle vazgeçilmelidir. Buradan çıkartılan mantıksal sonuç, bu görüşe göre insanların ihtiyaçlarını kısmasıdır, bilimin, teknolojinin ve büyük çaplı üretimin artık gelişmesidir.

Kapitalist ilerlemenin içerdiği tehlikelere orta katmanların ideologlarının yanıtı budur. Marksizmi kılavuz edinen işçi hareketi, öteden beri bu tehlikeleri saptamış, fakat bunları doğrudan kapitalist sistemin işleyişine bağlamıştır. İşçi hareketi, bu sistemden vazgeçilmesi ve yeni türden (sosyalist ve komünist) toplumsal ilerlemeye geçilmesi çağrısında bulunuyor. Bu dolayısıyla toplumun gelişmesinde, yeni orta katmanların savduklarında köklü bir biçimde farklı olarak öne sürülen istem söz konusudur. Yeni orta katmanların kapitalist sistemi altetmeyi, sosyalizm ve komünizm yolunu izlemeyi reddetmeleri, sonuçta, bu protestoyu bizzat antikapitalist olarak tanımlamamıza karşın, burjuva ideolojisinin bir ifade biçimidir.

Ele aldığımız hareketin stratejisi, büyük ölçüde reformisttir. Hareket, sos-

yal demokratların geleneksel sosyal reformist partiden devlet tekelci kapitalizmi döneminin reformist partisine dönüştüğü bir ortamda, komünistlerle sosyal demokratlar arasında kalan boşluğu doldurmaktadır.

FAC'de politik olarak Yeşiller Partisi olarak örgütlenen bu hareket kendisini yalnız tek bir konuyla sınırlamıyor, ekonomik sorunlardan barış ve silahsızlanma sorunlarına dek geniş bir konular yelpazesıyla ilgileniyor. Ortaya attığı konseptler, doğayı etkilemenin maddi araçlarının, doğaya karşı tutumun, hayatımızın ve çalışmamızın örgütsel biçimlerinin değişmesini öngörüyor. Daha önce de belirttiğim gibi, hareket önüne küçük ve orta mülkiyeti, kimi durumlarda da bunların kooperatif biçimlerini savunma görevini koyuyor. Tarihsel materyalizm ve Marksist ekonomi politik açısından bütün bunlar iş araçlarının yerini üretim araçlarının ve düşünce tarzında rasyonelin yerini irrasyonelin aldığı görülüyor ve bu büyük mülkiyete karşı bir saldırı olarak nitelendirilebilir.

Hareketin platformunun analizi, bu sonuçlara götürüyor:

Birincisi, toplumun doğaya karşı kapitalist tarzda, ya da Yeşillerin deyimiyle yabancılaşmış tutumu (ki bu üretim araçlarındaki özel mülkiyetle zorunlu olarak yanyana varolur, bu mülkiyet kâr gözetmeyi getirir ve bunun sonucu olarak da doğal kaynakların ve insan kaynaklarının talanına yol açar) kapitalizmden ayrılıyor ve «insancıl doğa» olarak tanımlanıyor, yani sonuçta, kapitalizm hoşgörülüyor.

İkincisi, düşüncenin belirleyici rol oynadığı iddiası, bir tür düşünce tarzının kolaylıkla başka tür düşünce tarzıyla değiştirilebileceği yolundaki keyfi iddia ile birleştiriliyor.

Üçüncüsü, toplumda iş araçlarına belirleyici bir önem veriliyor, dolayısıyla mülkiyet sorunu bir kenara bırakılıyor, tarihin yaratıcısı, üretimin öznesi ve emek araçlarının yapımıcısı olan insan arka plana itiliyor. Bu konum, teorik antihümanizm olarak tanımlanabilir.

Açıktır ki, Marksist işçi hareketi ile proleter olmayan protestonun sözcüleri arasındaki farklar toplumsal gelişmenin ana konularını içeriyor. Bu, orta katmanların ifade ettiği toplumsal protestonun özgül bir biçimini simgeleştiren Yeşiller ile bizim aramızdaki farklar için de geçerlidir. (2)

FAC'de şimdiki koşullarda bu protestonun politik yanı çok önemlidir. Bu bağlamda parlamento dışı yığın savaşımının yükselmesi ile ortaya

(2) Bu yazıda «proleter olmayan protesto» kavramı, Üçüncü Dünya ülkelerinde kullanılan «proleter olmayan sosyalizm» kavramına yakındır. Bu iki olgu arasında belli bir sosyal türdeşlik ve ideolojik benzerlik söz konusudur. Ancak şu da gözönüne alınmalıdır ki, «proleter olmayan sosyalizm» akımları ekonomik, sosyal ve politik koşullara göre ya devrimci konumlara yakındırlar ya da devrimci bir karakter gösterirler, sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki türdeş hareketler ise reformisttir.

çıkan, başarılı bir biçimde parlamento seçimlerine katılan ve ülkenin iç politikasında önemli bir güç olan Yeşiller Partisi'nin öne çıkan özelliklerini inceleyelim.

Sıralanmış bulunan etmenlere ek olarak, bu partinin taban kazanmasına yol açan başka etmenler de vardır:

- Reagan yönetiminin yumuşama politikasından vazgeçmesi
- Bunun sonucu Batı Avrupa'ya orta menzilli Amerikan roketlerinin yerleştirilmesi
- Bu NATO kararının FAC'de sosyal demokratların yönetimindeki hükümet tarafından onaylanması
- Bu hükümetin, Aşağı Ren'de hızlı nükleer reaktör yapımı ya da askersel amaçlı bir havalanı yapımı için büyük bir ormanlık bölgeyi imha etmesi gibi halka ters düşen adımları. Bunlar, barışın savunulması ve çevrenin korunması için savaşım veren hareketlerin birleşmesini kolaylaştırmıştır.

Bir başka etmen, yaşayan, reel sosyalizmle bağları bulunmayan Yeşillerin antikomünist demagojiyle zayıflatılacak bir hedef olmamaları, «iki süper güç» konseptinin savunucularının seçimlerde bunlara oy vermemeleridir. Bunların yanı sıra, birçok seçmen, Yeşillerin yüzde 5'lik barajı aşabileceklerini ve onlara verilen oyların yitirilmiş sayılmayacağını düşündü. Kendi paylarına, Yeşiller, parlamento seçimlerindeki başarılarıyla işçi sınıfının bir bölümünün, özellikle de genç işçilerin desteğini kazandılar.

Yeşiler Partisi içinde birçok farklı akım vardır. Fakat bunların hepsi ortak bir ideolojik ve politik paydaya sahiptir. Politik açıklamaları, çevre sorunlarına ortak yaklaşım temelinde geniş bir görüşbirliği ortaya koyuyor. Yeşillerin felsefesi, birçok bakımdan ideolojik reformizm olarak tanımlanabilir.

Onlar üretim ilişkilerinin önemini küçümsüyor ve toplumu «sanayileşmiş» ya da «büyümeye yönelik» olarak tanımlıyorlar. Eleştiri, herşeyden önce, üretimin maddi yanlarına yöneltiliyor. «Konverjans» teorisinin doğrultusunda, sosyalizm ile kapitalizm eşitleniyor. Her ikisi de, yabancılaşma, bürokrat bir elitin egemenliğinde, ekonomik büyüme ve emek üretkenliğine dayalı sanayi sistemleri olarak eşit ölçüde hatalı olarak görülüyor. Alternatif olarak Yeşiller, desantralize küçük çaplı üretime yönelik olan, özyönetimli ve kendine yeter ekonomik ve yönetsel birimlerden oluşan bir toplum öneriyorlar. Politik erk sorunu büyük ölçüde görmezlikten geliniyor.

Yeşillerin büyük çoğunluğu işçi sınıfından uzak duruyor. Bunlar işçi sınıfının toplumun dönüşümünü gerçekleştirebilmesini olanaksız görüyorlar. Marksizm'i, 19. yüzyılın bir teorisi olarak bir kenara bırakıyorlar, eko-

nomi politikanın yerine ekolojiyi koyuyorlar. Marksistler'i de ekonomik kalkınmayı fetiş haline getirenler gibi, ekonomik büyüme ve tüketim saplantısına sahip tutsaklar olarak ilan ediyorlar.

Yeşiller Partisi içindeki çeşitli eğilimler arasındaki farklar büyük ölçüde geleceğe ilişkin politik yönelimle ve değişik ideolojik çizgilerle ilişkilidir. Sosyal demokratlara karşı tutum, özellikle sert tartışmalara yol açmaktadır. Bu konu, parti için ana sorunlardan birisidir, çünkü son zamanlarda Yeşiller, parlamentodışı doğrultuyu büyük ölçüde terketmişlerdir ve neredeyse yalnızca parlamento çerçevesi içinde hareket etmektedirler. Bu, onların parlamentoda bağlaşıklara ihtiyacı olduğu anlamına geliyor.

Bugün Yeşiller içinde «çevreyi savunan gerçekçiler»in etkisi artıyor. Bu akım, iki amaç etrafında biçimleniyor: Önemli reformları sağlamak ve sosyal demokratlarla bir koalisyon kurmak. Bu akımın sözcüleri yumuşama politikası ve bir dizi sosyal sorun karşısında gerçekçi bir konum almıştır. Ama yine de sosyal demokrat partinin karakteri hakkında çeşitli hayaller kuruyorlar. «Çevreyi savunan gerçekçiler» özellikle Hessen'de, Kuzey Ren Westfalia'da ve Aşağı Saksonya'da aktiftir. Sıralarında, güçlü antikömünist yaklaşımlara sahip eski Maocular vardır.

Bir başka akım olan «çevreyi savunan liberaller» tutucu olarak tanımlanabilir. Sağ konumlarını örneğin emekçilerin sosyal kazanımlarının kırılmasına verdikleri onayı haklı gösterebilmek için sahte köktenci iddialar öne sürüyorlar. «Çevreyi savunan liberaller» öncelikle Batı Berlin'de ve Baden-Württemberg'de yoğunlaşmıştır ve «çevreyi savunan gerçekçiler»in sosyal demokratlarla koalisyon fikrini paylaşmaktadırlar.

«Çevreyi savunan sosyalistler», partinin sol kanadını oluşturuyor. Genellikle kapitalizme, emperyalizme ve silahsızlanma ile üçüncü dünya ülkeleri konularında uygulanan «iki süper güç» teorisine sert eleştiriler yöneliyorlar. Çağdaş toplum analizlerinde, öteki Yeşiller gruplarına oranla, üretim ilişkilerine daha fazla önem veriyorlar. Bu akım, sosyal demokratları Yeşillerin politikasını uygulamak için işbirliği yapmaya değer olası bir bağlaşıklık olarak görmüyor. «Çevreyi savunan sosyalistler», partilerinin konumlarını güçlendirmek için sosyal demokratların tutarsız politikalarını sergiliyorlar. Bu akım özellikle Hamburg'da, Yukarı Ren Westphalia'da ve Batı Berlin'de etkindir.

«Çevreyi savunan fundamentalistler», yakın bir zamanda kadar Yeşiller içinde özellikle güçlüydü. Manifestlerinde «sanayileşmiş toplum»u mahkum ediyorlar, bireyin bundan «kurtulması»nı öneriyorlar ve sosyalizm ile kapitalizmi aynı kefeye koyuyorlar. Sosyal demokratlara karşı tutumları ise şöyledir: «Varolan sanayi sistemini kesinlikle reddediyoruz. O nedenle, bunu destekleyen politik güçlerle herhangi bir işbirliğini ya da güçbirliğini reddediyoruz.» Etkileri son zamanlarda azalmaya yüz tutmasına karşın, çevreyi savunan fundamentalistler, Hessen'de etkindir.

Sosyal demokratlarla Yeşiller arasındaki ilişkiler, bir dizi etmen nedeniyle kötüleşmiştir. Yeşiller, partilerini sosyal demokratların erkte oldukları bir zamanda oluşturdu. Ve yeni parti, bu hükümetin politikasını acımasızca eleştirdi. Oluşma aşamasında, Yeşiller, NATO'nun «ikili karar» na karşı olan barış hareketinin içinde aktifler. Sosyal demokratların o zamanki liderlerinin barış güçlerine yönelik kampanyaları, doğrudan Yeşilleri de etkiledi. O zamandan beri Yeşiller arasında sosyal demokratlara karşı güçlü bir kırgınlık görülüyor.

Bunların yanı sıra, her iki parti arasında taraftar kazanmak için bir rekabet savaşı başlatmıştır. Her ikisi de, emeğini satarak yaşayan orta katmanların genç üyeleri de içinde olmak üzere, genç insanlara sesleniyor. Bu rekabet kaçınılmazdır, çünkü son tahlilde her iki parti de reformist görüşlere sahiptir, üretim araçlarındaki özel mülkiyete karşı değildir, hükümetin karakteri sorununu ortaya atmamaktadır ve sınıfsal açıdan işçilere yönelmeye istekli değildir.

Farklılıklara ve bunların yolaçtığı anlaşmazlıklara karşı, bu benzerlik, işbirliği olanaklarının yolunu da açıyor. «Çevreyi savunan gerçekçiler»in, bir koalisyon hükümeti kurulması da içinde olmak üzere, sosyal demokratlarla ortak eylemler ateşli yandaşları olmaları bir raslantı değildir. Ve şu anda bu akım, parti içinde, «çevreyi savunan sosyalistler» ile «çevreyi savunan fundamentalistler»in toplamına yakın etkinlik göstermektedir.

Alman Komünist Partisi Yeşillere ilişkin politikasını herşeyden önce onların yeni radikal demokrat güç olmalarına dayandırıyor. Onlar federal mecliste ve eyalet parlamentolarında önemli konular kazanmayı başarmış, böylece onlarca yıldır önde gelen partilerin bu temsili organlardaki tekeline kırmıştır. Barış, çevreyi koruma ve demokratik haklar için savaşıma geniş katılım ile ekonomik ve sosyal politika konularındaki aktif tutum, Yeşilleri, sendikal harekete ve işçi sınıfının politik hareketine yakınlaştırmıştır.

Alman Komünist Partisi'nin Mayıs 1986'da yapılan 8. Kongresi tezlerinde şöyle deniyordu: «Biz Yeşilleri barış ve silahsızlanma için, çevre koruması için, demokratik ve sosyal hakların savunulması için savaşında destekliyoruz. Aynı zamanda onların, kendilerini parlamento dışı hareketlerden kopartma amaçlarını eleştiriyoruz ve Yeşillerin sınıfsal kökleri kar peşindeki kapitalist sistemde ve emperyalist yayılmacılıkta olan barış ve çevre sorunlarının insalcı yanlarını mutlaklaştırmalarına karşı çıkıyoruz. Onların sosyalizm ile emperyalizmi bilimsel-teknik ilerleme ile bunun kapitalizmde uygulanmasını eleştirme eğilimlerine karşıyız.»⁽³⁾

Yeşillerin politikası, şu anda Bonn'daki sağ hükümete karşı savaşım açısından büyük önem taşıyor. Komünistlere göre, bu hükümetin daha

(3) Protokoll des 8. Parteitages der Deutschen Kommunistischen Partei, Neuss, 1986, s. 594.

ilerici bir hükümetle yer değiştirmesi, Yeşiller ile sosyal demokratlar arasında ve azından kısmi bir işbirliği sağlanmadan, olanaksızdır. O nedenle biz, her iki partinin önde gelenlerini, işbirliğinin her biçimini kategorik olarak reddetmeleri durumunda, eleştiriyoruz.

Alman Komünist Partisi'nin 8. Kongresi Tezleri Yeşillerin demokratik ve sosyal ilerlemeye geçme, antitekel dönüşümler için savaşımında başarı sağlanması için gerekli olan bir potansiyel güç taşıdıklarını da vurgulamaktadır. O nedenle, işçi hareketi ile Yeşillerin ortak eylemini savunmamız, partimizin bağlaşıklık politikasının ayrılmaz bir parçasıdır. Alman Komünist Partisi, yaklaşan 1987 federal meclis seçimlerinde onlarla ortak eylemin biçimlerini belirlemek için çalışıyor. Ne ki, kimi Yeşiller, sınırlı, kendini beğenmiş ve benzeri tutumları, antikomünist önyargıları nedeniyle, buna hazır değildir.

Biz aynı zamanda, Yeşiller Partisi'nden daha geniş olan alternatif hareketle bağlaşıklığı amaçlıyoruz. Komünistler, sık sık parlamentodışı kimi eylemlerde başarılar sağlıyor. Bunun yanı sıra, Alman Komünist Partisi, politikasının öncelikle sosyal demokratlardan etkilenen sanayi ve büro işçilerinin sol yelpazesine seslendiğini gözardı etmiyor. Bir yanda komünistlerle sosyal demokratların daha uyumlu ortak eylemi ve barış savaşımına daha kararlı katılmaları ile, öte yanda işçi sınıfı ile orta katmanların bağlaşıklığının kurulması arasında diyalektik bir bağ vardır.

Sosyalist Enternasyonal'in Lima Kongresi neyi gösterdi?

Semou Pathe Gueye

*Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi (SBEP) Politik Büro üyesi
ve Merkez Komitesi Sekreteri*

Sosyalist Enternasyonal'in, bu yılın Haziran ayında Peru'nun başkenti Lima'da yapılan 17. Kongresi'nden bu yana birkaç ay geçti. Buna karşın, bu Kongreyi ele almak hem yararlı, hem de zorunludur. Bunun bir dizi nedeni vardır ve bunları sergilemek gerekiyor.

Bugün uluslararası sosyal-demokrasıyla bağlı olan her şeye Senegal komünistlerinin büyük dikkat ayırmalarını, en başta ülkedeki gelişmeler dayatıyor. Çünkü ülkemizde erkteki parti kendisine «sosyalist» diyor, kendi «demokratik» görüşlerini yayıyor, Sosyalist Enternasyonal'de, onun stratejisini Afrika'da uygulamaya çalışarak, aktif bir rol oynuyor. Erkteki partinin resmi politikası, Sosyalist Enternasyonal'in kararlarına ve konusuna göre belirlenirse bile, bu parti gene de kimi sorunlarda sosyal-demokrasinin uluslararası örgütlerinin görüşlerini hesaba katmak zorundadır. Bundan dolayı da SBEP, bu görüşlere, bunların etkisi toplumumuzda sınırlı olsa da, etkisini hesap altına alarak, belli bir dikkat ayırıyor.

Kanımızca, Sosyalist Enternasyonal'in eylemlerine yalnız biz Senegal komünistleri büyük bir dikkat ayırmıyoruz. Sosyalist Enternasyonal, pratik olarak tüm anakaralarda temsil ediliyor ve farklı statüleri olan onlarca partiyi birleştiriyor. ⁽¹⁾ Bunlardan bazıları erktedir, bazıları ise bugün ülkelerinde en etkili muhalefet gücüdürler. Bu partilerin milyonlarca üyesi vardır, onmilyonlarca seçmen bunlara oy vermektedir. Birçok ülkede gerici hükümetlere karşı varolan sol alternatiflerin koşulları, komünist ve sosyalist ya da sosyal-demokrat partiler arasındaki ilişkilerin doğru çözümüne çok bağlıdır. Başka bir deyişle, Sosyalist Enternasyonal, nesnel olarak, uluslararası politik yaşamda ciddi, gerçek bir güç oluşturduğu için komünistler onun kararları, eylemleri ve konularına karşı kayıtsız kalamazlar. Bundan dolayı, kanımızca, Lima Kongresi'nin günümüzün büyük sorunlarına nasıl yaklaştığının ve bunlara kendi açısından nasıl yanıt vermeye çalıştığının analiz edilmesi önemlidir.

Bugün insanlığın önünde birçok sorun duruyor ve onun geleceği, hatta varlığı bunların doğru çözümüne bağlıdır. Burada sözkonusu olan, en

(1) 17. Kongrenin çalışmalarına Batı Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika'daki 75 sosyal-demokrat, sosyalist ve liberal partiden yaklaşık 700 temsilci katıldı. (Not Red.)

başta halkların termo-nükleer yıkım tehlikesinden kurtulması; uzayın militaristleştirilmesine izin verilmemesi; silahlanma yarışının yuttuğu maddi kaynakların, bilimsel-teknik potansiyelin ve doğal zenginliklerin işsizliğin, yoksulluğun ve açlığın yok edilmesine, çevre korunmasına yönlendirilmelidir. Aynı zamanda, söz konusu olan, adil yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması; sömürgecilik, yenisömürgecilik, ırkçılık gibi çağ dışı kalıntıların kökünün kazınmasıdır.

Tüm bu sorunların, Lima Kongresinde yapılan tartışmalarda ve kabul edilen belgelerde mutlaka ele alınması gerekiyordu. Ben bu forumun çalışmalarını izleme olanağı buldum ⁽²⁾ ve burada Sosyalist Enternasyonal'in yakın yıllarda stratejisi üstüne belli bir görüş oluşturmaya olanak sağlayacak olan onun birkaç karakteristik çizgisini belirtmek istiyorum.

Birincisi, kongre günümüzün en yakıcı sorunlarına sorumlu, olumlu ve yapıcı bir yaklaşım gösterdi. Bu yaklaşım, çağdaş dünyanın akıllıca ve gerçekçi bir biçimde değerlendirilmesine, insanlığı tehdit eden tehlikelerin boyutlarının açık bilincinde olunmasına ve bu tehlikelerin önlenmesi için sözden somut eyleme geçilmesi için oldukça daha somut ifade edilen isteme dayanıyor.

İkincisi, sorunlar nesnel karşılıklı ilişkileri gözönünde bulundurularak ele alındı. Çünkü barış ve silahsızlanma için savaşım vermek herkes için zorunludur, bu alanda başarı sağlanması, gelişmekte olan ülkeler halklarını doğrudan ilgilendiren sosyal-ekonomik ilerleme, gerçek ulusal bağımsızlığın ve demokrasinin sağlanması için olumlu koşullar yaratılmasına yardımcı olacaktır.

Üçüncüsü, kongrenin kabul ettiği belgelerde barış ve silahsızlanma savaşımına somut katkıda bulunma çabasında olan tüm güçlerin eylem birliği yapması gerektiği görüşü yer alıyor.

Dördüncüsü, Sosyalist Enternasyonal, etkisini artırmak amacıyla ideolojik alanda «yeniden yön belirleme», politik planda da «üçüncü dünya»daki etkisinin artmasının sonuçlarını değerlendirme aşamasına giriyor.

Bu soruna daha etraflıca eğilelim. Görülüyor ki, böylesi bir yenilenme iki temel nedenden ileri geliyor. Bir yanda, Batı Avrupa'da birçok sosyalist ve sosyal-demokrat hükümetin düşmesine yol açan yeni tutuculuk dalgası koşullarında, politik taarruzu yeniden başlatma yetenışleri. Öte yanda, komünist partilerini, bunların rolünü sosyal demokratların bazı ülkelerde erk yolunda «atlama tahtası» durumuna indirmek için sosyal ve politik planda yalıtılma, ya da hatta komünist partilerini sosyal savaşımın dışında bırakma çabaları. Kanımıza göre, bu sonuncu görüş komünistlerin, onları politik yaşamdan dışlama çizgisine kesin karşı koymalarını gerektiriyor. Ama, eylem birliğinin zorunlu olduğu,

(2) Yazar, Kongrenin çalışmalarını gazeteci olarak izledi. (Not Red.)

bunun olanaklı olduğu alanlarda ve özellikle de barışı koruma alanında yapılması gerektiği konusunda kuşku duyulmamalıdır.

Fransız yazarı Antoine de Saint Exuperi şöyle diyor: «İnsan olmak demek, sorumlu olmak demektir». Nükleer çağda sorumluluk kavramının boyutları çok artmıştır. Bugün sorumlu davranma gereği her devlet, halk ve örgüt için zorunlu bir istem olmuştur. Eski çağlarda, ateşle istediği gibi oynayabileceğini sanan imparatorun çılgınlıklarının Roma'ya nelere mal olduğu biliniyor. Benzeri bir akılsızlık, daha o zamanlar büyük bir tehlike oluştuyordu, büyük miktardaki yığınsal kırım silahlarının var olduğu günümüzde, böyle bir adımın yaratacağı sonuçların olağanüstü kötü olacağı günümüzde ise buna asla yer verilemez.

Bundan dolayı çağımız, politikacılardan hiç bir çağda olmadığından daha çok sorumluluk duygusu göstermelerini, yani *tüm insanlığın ortak yazgısının açıkça bilincinde olmalarını gerektiriyor*. Onarılması olanaksız olan nükleer yıkım tehlikesi karşısında herkes aynı durumda bulunuyor. Biz, global tehlikenin önlenmesi için çabaları birleştirmeyi başararak ya *birlikte kurtulacağız*, ya da böylesi bir birliğin zorunluluğunu zamanında kavramayarak, hep *birlikte yok olacağız*. Bize göre, günümüzün benzer bir sorumluluk anlayışı, Lima Kongresi'nin şu çağrısında ifadesini buluyor: «Sosyalist Enternasyonal, her politik gücü, toplumsal durumlarına bakmaksızın her insanı barışın korunması, silahsızlanma için, günümüzde lüzumsuz yere silahlanmaya harcanan araçların genel sosyal ve ekonomik gelişmenin gereksinimlerinden yana kullanılmasi için zaman yitirmeden eylemlere geçmek amacıyla birliğe çağırıyoruz.»⁽³⁾

Sorumluluk duygusu, aynı zamanda, Batı'nın bunları değişik diplomatik ve propaganda tuzaklarıyla karışık bir hale sokma yeltenişlerine karşın, önyargısız öğrenilmesini de öngörüyor. Bu bakımdan W. Brandt'ın kongredeki raporunda yer alan «ciddi önerilere karşı daha ciddi bir yaklaşım göstermek gerek . . . , hatta bunlar Moskova'dan gelse bile» sözlerinin yoruma gereği yoktur. Sosyalist Enternasyonal Başkanı'nın bu sözleri, Sovyetler Birliği'nin insanlığı nükleer yıkım tehlikesinden kurtarmak için harcadığı çabaların iyice görüldüğünü ortaya koyuyor. Ama, aynı zamanda bu açıklamada, gerekli diplomatik örtüyle sarılı biçimde, büyük nükleer bir «barut fıçısı» üstüne oturarak yaramaz bir çocuk gibi kibritle oynamayı sürdüren Reagan yönetiminin konumlarına yönelik eleştiri de duymazlıktan gelinemez. Sosyalist Enternasyonal, ABD'den «Sovyetlerin nükleer denemelerle ilgili moratoryumuna yanıt olarak bir şeyler yapmasını» açık olarak istemiştir.

⁽³⁾ Metinde kullanılan bu alıntılar, kongrenin basın merkezinde dağıtılan Sosyalist Enternasyonalin Danışma Konseyi'nin silahsızlanma sorunlarıyla ilgili raporundan. Sosyalist Enternasyonal Başkanı W. Brandt'ın raporundan ve «Lima Manifestosu»ndan yapılmıştır. (Not Red.)

Somut olarak Washington'a yöneltilen bu çağrı, bizce haklıdır. Herkes biliyor ki, Sovyetler Birliği 6 Ağustos 1985'te kendi nükleer denemeleriyle ilgili olarak tek yanlı moratoryum uygulama kararı aldı. Bu uygulama daha sonra dört kez ve sonuncusu da 1 Ocak 1987'ye kadar uzatıldı. ABD ise, Sovyet girişimine «yanıt» olarak, bu süre içinde yaklaşık yirmi kadar nükleer deneme yaptı. Bu taban tabana zıt iki tutum, herkese kimin gerçekten barıştan yana çıktığını, kimin halkların barış özlemlerine saygı gösterdiğini ve kimin bunlara sırt çevirdiğini, bunlara değer vermediğini açıkça anlaması için somut sonuçlar çıkarmasına yardım ediyor. Bu birbirine karşı tutumların gerçekçi bir biçimde kıyaslanmasına özel bir ilgi duyuluyor. Bu, silahlanma yarışıyla ilgili «süper devletlerin eşit sorumluluğu» üstüne ileri sürülen tezden yana olanların ayakları altındaki toprağın kaymasına yardım etmesinden ileri geliyor. Barış ve silahsızlanma sorunlarında SSCB'nin, tüm sosyalist topluluğun yapıcı adımlarına işaret eden ve sözün şimdi karşı tarafta olduğunu belirten Sosyalist Enternasyonal'e hakkını vermek gerek.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, kongrenin uluslararası sorunlara sorumlu ve yapıcı yaklaşımı, nükleer savaşta ve silahlanma yarışında kazananların olmayacağı, yalnızca kaybedenlerin olacağı görüşü temeline dayanıyor. Lima Kongresinde şu vurgulandı: «Hepimizin, ister bireyler olarak, ister tüm bir ulus olarak yaşama ve varlığını sürdürme hakkı, toplumlarımızın çok yönlü gelişme hakkı, barış, özgürlük ve dayanışma koşullarında yaşama hakkı elinden alınıyor». Benzer bir duruma nasıl son verilebilir?

Sosyalist Enternasyonal, en başta, tamamen haklı olarak, sözde silahların ve bunlardan korunma araçlarının basit bir teknolojik yenilenmesinin, nükleer tehlike ile ilgili sorunu çözeceği tezini reddediyor ve şöyle diyor: «Teknoloji, insanlığı nükleer tehlikeden kurtaracak yetenekte değildir». Bundan da şu sonuç çıkarılıyor: «Silahların değil, politikanın kalitesini iyileştirmek gerek». Bu yaklaşımın önemli bir ögesi, «ulusal güvenlik» konseptinin, çoğu kez tek taraflı ve bencil konumlardan benimsenen biçimiyle eleştirel olarak yeniden gözden geçirilmesinde ifadesini buluyor.

Lima Kongresinde kabul edilen «Lima Manifestosu»nda gerçek güvenliğin, kollektif güvenlik olduğu belirtiliyor. Bu, her ülkenin güvenlik istemlerini ve tüm halkların özlemlerini hesaba katarak yalnızca işbirliği ile sağlanabilir. Sosyalist ülkelerin birçok önerisinin temelinde yatan «kollektif güvenlik» konseptine uygun olarak, Sosyalist Enternasyonal yeni silahlar sisteminin kurulması ve teknolojik yenilikler temeline dayanan güvenliğin hayal olduğunu belirtmiştir. Kongre, dış politikanın ve güvenlik politikasının geniş biçimde yenilenmesinden bunun «çok daha güçlü bir biçimde politik ve ekonomik işbirliğine, karşılıklı güvene ve karşılıklı açıklığa dayanmasından, tek sözle yeni yumuşama aşamasından yana çıktı.

Çatışma, cepheleşme eğilimini «tüm yönleriyle» reddeden belge, sorunların «önemli ölçüde silah kontrolü ve silahsızlanma alanında yapılması gereken sabırlı ve amaca yönelik görüşmeler» çerçevesinde çözümünü öneriyor. Sosyalist Enternasyonal, uluslararası durumun bugünkü gelişmesinde yeniden böyle bir yön belirlemek için, en başta devletleri ve özellikle «büyük askersel güce sahip devletleri» iyi niyet göstermeye çağırarak, bunları, Manifesto'da da belirtildiği gibi, silah kontrolü sorununa dayanarak «denetimle ilgili etkin önlemler de içinde, önemli önlemlerin kabul edilmesini uzaklaştıran militarizasyondan yana olmadıklarını kanıtlamaya» davet etti.

Bu görüşü açıklamayla, tamamlamak gerekiyor. Sovyetler Birliği'nin yakın geçmişteki açıklamaları ve silah kontrolü sorunundaki somut önerileriyle tanışık olan bir insan, benzer bir bildiriye, bir dizi Batı ülkesine ve en başta da ABD'ni üstü kapalı bir eleştiriden başka değerlendiremez. ABD, SSCB'nin imzalanan anlaşmaları bozduğu yolunda demagojik bir gürlütü kopararak, yersiz suçlamalarla «denetim» konusundaki çarpıtmalarıyla kendi azgın militarist programlarını örtbas etmeye çalışıyor. Bir yandan, sözle gürlütülü bir biçimde bir şeyler ilan ediyor, öte yandan aynı anda sinsice bunun tam tersini yapıyor ki, böylesi bir iki yüzlülük özü bakımından Lima'da sosyal-demokratlar tarafından açığa çıkarıldı.

Kongre, yalnız «büyük devletleri» değil, aynı zamanda barış ve silahsızlanma sorunlarında söyleyecek sözü ve kendi düzeylerinde somut girişimlerde bulunabilecek olan büyüklü küçüklü tüm devletleri çabalarını artırmaya çağırdı. Sosyalist Enternasyonal, aynı zamanda, halklara ve değişik örgütlere seslenerek, bunları barış ve silahsızlanma savaşında güçlerini birleştirmeye, kendi hükümetlerine bu konularda yapıcı tutum almalarını sağlamak amacıyla, baskı yapmaya çağırdı.

Kuşkusuz, Sosyalist Enternasyonal'in kendi ilkesel konuları temelinde yaptığı şu ya da bu somut öneri ve tavsiyeleri daha etraflıca ele alındığında, bizim razı olmadığımız şeyler bulunacaktır. Ama bize göre, sosyal-demokratların uluslararası örgütünün genel çizgisi, komünistlerin Lima kongresinin temel görüşlerini destekleyenlerle barış ve silahsızlanma çıkarına eylem birliği olanaklarını genişletiyor.

Bugün dünya barışının korunması sorununu, politik programlarının ve hatta yığınlar arasındaki çalışmalarının merkezine koymayan tek bir komünist partisi yoktur. Komünistlerin, sekte tutumlar ya da ideolojik ayrılıklar nedeniyle barışsever hareketin şu ya da bu birleşimiyle herhangi bir yerde ortak eylemlerden vazgeçmeleri düşünülemez. Günümüz aşamasında devletler arasındaki çelişkilerin baskı, saldırı ya da devlet terörizmiyle değil, halkların bağımsızlığına, güvenliğine ve egemenliğine saygı göstererek, politik araçlarla çözülmesi gerektiği görüşünü paylaşmayan tek bir kardeş parti yoktur.

Komünistler, kendilerinin dünya barışını ve toplumsal ilerlemeyi en ardıcıl savunan güç olduğunu kanıtlayan ilkelere sıkıca bağlıdırlar. Aynı zamanda onlar, geniş yığınları seferber etmek için en iyi yol ve yöntemlerin bulunması için tartışmaya ve diyaloga hazırdırlar. Dolayısıyla, kanımıza göre, Sosyalist Enternasyonal'in eylem birliği çağrısı eğer güçlüklerle karşılaşrsa, bu hiçbir zaman komünist hareketten gelmeyecektir.

Sosyalistlerin ve sosyal-demokratların sözden eyleme geçmede ve kendi politikalarını yapıcı açıklamalarıyla uyumlu bir hale getirmede gerçek bir kararlılık gösterdikleri her yerde komünistlerin desteğini bulacaklardır. Ama şunu da belirtmek gerekir ki, komünist hareket sosyal-demokratlara karşı *sekte tutumlarının kendi sıralarından kazanması için büyük bir çaba harcamıştır*, ancak sosyal-demokrat hareket hala antikomünist körinançlarla doludur.

Bu bağlamda şu olgu hemen göze çarpmaktadır: Lima Kongresine hiçbir komünist parti, hatta sosyalist ülkeler komünist partileri bile, davet edilmemiştir. Oysa, son zamanlarda komünist harekette sosyalist-demokrat parti temsilcilerinin değişik toplantılara çağırılması geniş olarak uygulanmaktadır. Sosyalist Enternasyonal'in propaganda ettiği karşılıklı güvenin gelişmesine yardım ettiğini ileri sürdüğü, Doğu Avrupadan «sürgündeki partiler» adıyla kendilerini gizleyen hayaletlerin kongreye katılması anlaşılır birşey değildir.

Öte yandan birçok sosyalist ve sosyal-demokrat partinin erk savaşı döneminde yapıcı konumlarda yer aldığını, ancak bunların erke geldikten sonra tam tersi bir politika izlediklerini hatırlatmak yerinde olur. İspanya sosyalist İşçi Partisi'nin yakın geçmişte NATO konusundaki evrimi, bunun yeni bir kanıtıdır. Üstelik İspanya hiç te bir istisna değildir.

Olumlu açıklamaları hiçbir biçimde küçümsemeyen komünistler, somut eylemlere daha büyük önem veriyorlar. Ve hatta sosyalist ve sosyal-demokrat parti yöneticilerinin somut eylemlere geçmeyi reddettikleri zaman bile, bunların açıklamaları belli bir ilgi uyandırıyor. Bunlar, komünistler için sosyalistlerin ve sosyal-demokratların etkisi altındaki yığınlarla diyalog kurmak ve alt düzeydeki tüm barışsever güçlerin eylem birliği yollarını giderek açmak için *yeni dayanak noktaları hizmeti görebilir*. İşte bundan dolayı, Sosyalist Enternasyonal'in barış ve silahsızlanma sorunlarındaki tutumu, bize genel olarak olumlu geliyor. Bize göre bunlar, halkların barışı koruma, silahsızlanma, gezegenimizin nükleer tehlike hayaletinden kurtulması savaşımı seferber edilmesine yardımcı olabilir.

Lima'da, Senegal «Sosyalist» Partisi heyeti, yabancı gözlemcileri de hayretler içinde bırakan ve diğerlerinden özellikle ayrılan tutumlarıyla dikkatleri üzerine çekti. Heyet, tüm Afrika'nın büyük devletler tarafından da tanınacak, korunacak ve garanti altına alınacak olan uluslararası bir anlaşma çerçevesinde nükleer silahsız bir bölgeye dönüştürülmesinden;

gezegenimizde her türlü nükleer denemelerin tamamen yasaklanmasından yana çıktı. O, sosyalist ve sosyal-demokrat partileri, bunların etkisi altında bulunan kamuoyunun «üçüncü dünya» ülkelerine silah ihracına karşı çıkması için çabalarını artırmaya çağırdı; silah satışlarına ve askeri bütçelere (belli bir düzeyden sonra) vergi konmasını, bu önlemlerden elde edilecek olan paraların sosyal-ekonomik ve kültürel amaçlara yöneltilmesini önerdi. Ayrıca gelişme ve silahsızlanma sorunlarından bir konferansın toplanmasını destekledi. Hatta, Sosyalist Enternasyonal'in silahsızlanma sorunlarındaki Danışma Konseyi üyesi olan Senegal'in, onun tavsiyelerinin gerçekleşmesi için aktif olarak yardım etmeye hazır olduğu iddia ediliyordu.

Partimiz için, Senegal heyetinin açıklamalarının su katılmamış bir demagoji olduğu açıkça biliniyor. Bunun basit bir kanıtı şudur: Bu satırların kaleme alınmasına kadar Senegal «Sosyalist» Partisi Lima'da yapılan öneriler hakkında ülke kamuoyunun bilgilendirilmesi için henüz hiçbir şey yapmamıştır. Açıkça görülüyor ki, bu öneriler, dünya kamuoyunun gözünde «iyi görünmeye» çalışan, ama aynı zamanda ağır bir ulus düşmanı, halk düşmanı bir politika izleyen Senegal yönetiminin çabalarına hizmet ediyor. Tüm bunların bilincinde olan partimiz, gene de Senegal «sosyalistlerinin» açıklamalarını gözardı etmiyor. Biz, demagogları verdikleri sözleri yerine getirmek zorunda bırakmak için kamuoyunun seferber edilmesinde, elimizden gelen her şeyi yapmayı bir görev sayıyoruz.

Baış ve silahsızlanma sorunları, Lima Kongresi'nin ağırlık noktalarını oluşturmuş olsalar bile, bunlar Sosyalist Enternasyonal'in dikkatini çeken tek konu değildi. Bu kongre ilk defa ekonomik, politik ve sosyal güçlükler içinde bulunan Latin Amerika'da yapıldı. Ve bu, forumun çalışmalarını etkiledi. Son zamanlarda Sosyalist Enternasyonal'in sıralarının gelişmekte olan ülkelere katılmasıyla genişlemesi, kongrenin çağdaş uluslararası ekonomik ilişkilere, kimi bölgesel çatışmalara, özgürlük ve demokrasi sorunlarına yaklaşımını da etkiledi.

Sosyalist Enternasyonal'in biçimlendirdiği her tutum üzerinde etraflıca durmak elbette olanaksız, bundan dolayı biz, yalnızca en önemli eğilimleri ele almakla yetineceğiz.

Kongrede, «üçüncü dünya» ülkelerinin sorunları, uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminin genel bunalımı ışığında ele alındı. Sosyalist Enternasyonal'e göre, bunalımın temelinde, 1971-1973 döneminde Bretton Woods finans sisteminin iflası yatıyor. Bu, bir yandan savaş sonrası dönemde Amerikan ekonomisinin mutlak hegemonyasının son bulmasına, öte yandan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (4) OECD devletlerince gelişme için yardım olarak ayrılan payın hızla azalmasına ve bunun sonucu olarak özel sermayenin rolünün artmaya başlamasına denk düştü. Petrol patlaması, Batı bankalarına büyük yatırım yapmaları ve çok yük-

sek kârlar elde etmeleri için olanaklar sağlayarak, bu eğilimi hızlandırdı. «Üçüncü dünya» ülkelerine «kredi» biçiminde verilen bu kârlar, üçüncü dünya ülkeleri ekonomilerinin ayakta kalmalarına, Batı ekonomilerinin ise gerilemeyi durdurmalarına yardım etti.

Böylesi önlemler, «Lima Manifestosu»nu⁴ hazırlayanların kanısına göre, «fonların Kuzeyden Güneye yoğun olarak aktarılması, dünya ekonomik bunalımının ortaklaşa çözümü için en önemli dönemde belirli sonuçlar vermiştir. Ancak, Manifestoda da belirtildiği gibi, daha sonra «üçüncü dünyanın» zorluklarının, 70'li yıllarda kredilerin öngörüldüğü biçimde ayrılması yoluyla üstesinden gelinmesi stratejisi, 80'li yıllarda borç bunalımına yol açmıştır. Bu, «en başta Kuzey ile Güney arasındaki uluslararası mali kaynakların özel bankaların tutsağı durumuna gelmesinden» doğmuştur. ABD'nin monarist politikası, son çeyrek yüzyılda yalnızca en derin bir düşüşe neden olmakla kalmamış, aynı zamanda mali kaynakları «Güneyden» «Kuzeye» doğru çevirerek faiz oranlarının yükselmesine yol açmıştır.

Gelişmekte olan ülkelere silah satışlarının artması ve birçok durumda ise sermayelerin bunlar tarafından kötü kullanılması, bu eğilimi hızlandırmıştır. Uluslararası Para Fonu'nun izlediği «güç» ve «katı» ekonomi politikası, kapitalist merkezlerden uzaktaki birçok halkın durumunu ağırlaştırdı. Manifestoda da belirtildiği gibi, yığınlar çoğu zaman anti-demokratik rejimlerin yaptığı ve Batının tutucu rejimlerinin antienflasyonist politikalarının sonucu adaletsiz bir biçimde artan borçları kendi yaşam düzeylerinin düşmesi pahasına ödemek zorunda kalmışlardır.»

Sosyalist Enternasyonal'e göre, devletler ile uluslararası sorunlar arasındaki karşılıklı ilişkilerin artışı hesaba katıldığında, bu bunalımın çözümünün ancak evrensel çapta olabileceği görülecektir. Başka bir deyişle, barış ve silahsızlanma sorunlarında olduğu gibi, bu bunalımın çözümü de ancak kollektif görüşmelere ve eşitlik, adalet ve karşılıklı yarar ilkelerinin temel alındığı çok yönlü uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi temeline dayanabilir.

Kongre, yeni koşulları göz önünde bulunduran ve genel olarak «Brandt Komisyonu»nun uluslararası gelişme sorunları üzerine iki raporundaki (1980 ve 1983) görüşleri temel alan «Eylem Programı» kabul etti. Kongrenin bu belgesinin etraflı bir biçimde analiz edilmesine, bu yazıda gerek yoktur. Ama, kanımıza göre, kardeş partilerin ekonomi uzmanlarının, en azından genel planda yeni uluslararası ekonomik düzen taraftarlarının birçok istemiyle çağrışım yapan bu programı ciddi biçimde, eleştirel bir

(⁴) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, 24 kapitalist ülkeyi kapsayan hükümetlerarası bir kuruluştur. Bu kuruluşun resmi amacı üye olan veya olmayan devletlerin sosyal-ekonomik gelişmesine, ticaretin uyumlaştırılması için yöntemlerin hazırlanmasına yardım etmek, gelişmekte olan ülkelere yardım göstermektir. (Not Red.)

gözle analiz etmeleri gerekiyor. Böylesi eleştirel bir analiz, özel olarak «üçüncü dünya» bölgesinde eylem gösteren komünist partilerine büyük bir olasılıkla önümüzdeki yıllarda başlayabilecek olan tartışmalara daha iyi hazırlanmalarına yardım edecektir.

Sosyalist Enternasyonal, bugünkü uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminin ele alırken, çoğu zaman bizim kullandığımız kategorilere denk düşmeyen kategoriler de kullanıyor. Komünistler, gerçekleri söylemeye devam ediyorlar, sorunların sınıfsal özünü ısrarla göstermekten geri durmuyorlar. İşte bundan dolayı biz, gözlerimizin önünde kapitalizmin somut ve hissedilebilen genel bunalımının (hatta bunun tüm dünyayı etkileyecek sonuçları olsa bile) keskinleşmesinin sürdüğü bir dönemde, genel dünya ekonomik bunalımından söz etmiyoruz. Ya da «Kuzey ile Güney arasındaki çelişkileri» soyut bir biçimde ele almak yerine, uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminde birbirinden tamamen farklı iki eğilim gösteriyoruz. Bunlardan biri «üçüncü dünya» ülkelerini sömürme mekanizmalarının hızlanmasına götürüyor, ve bunların gelişmiş kapitalist devletlerle ilişkilerini niteliyor. Diğeri ise karşılıklı yarar temeline dayanıyor ve bu ülkelerin dünya sosyalist sistemi ile ilişkilerinin özünü belirliyor.

Şunu da belirtelim ki, Sosyalist Enternasyonal, borçlar gibi kilit bir sorunda, onu kenarda bırakan ödünsel bir çözümü tercih etmiş ve F. Castro yoldaşın borçların matematik olarak (dolayısıyla ekonomik olarak ta) ödenmemesi biçiminde açıkça ortaya koyduğu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Ancak, farklılıkları belirtirken, komünistlerle sosyal-demokratların bugünkü bunalımın nedenlerinin analizindeki görüş noktaları arasındaki büyük yakınlığa da dikkat çevirmek gerekiyor. Burada, kapitalist ekonomi ilkelerinin işleyişi, ABD'nin ve Batıdaki gerici hükümetlerin politikası; zaten kıt olan ulusal kaynakları ülkelerinin sosyal-ekonomik ve kültürel gelişmesine yöneltecekleri yerde silahlanma yarışına yönelten ve silahlanma yarışına katılan «üçüncü dünya» devletlerinin kimi sorumsuz yöneticileri; Uluslararası Para Fonu'nun eylemleri ve onun yokedici reçeteleri söz konusudur. Aynı zamanda, uluslararası ekonomik ilişkilerin bugünkü durumunun ciddi bir biçimde ele alınması için kolektif görüşmelerin yapılması önerisinde de görüşler birbirine denk düşüyor.

Komünistlerle sosyalistlerin, sosyal-demokratların ve gelişmekte olan ülkeler halklarının yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulması ve sosyal-ekonomik ilerleme savaşımında çabalarını ne ölçüde birleştirebileceklerini ortaya koymak için konuların böylesi birbirine yakın görüşler temelinde ele alınması ve kıyaslanmasının sürdürülmesinin gerekli olduğu görülüyor. Bize göre, bu bakımdan çok küçük bir anlaşmaya varmayı hiçbir şey engellemiyor ve bu, eylem birliği olanaklarının genişlemesi için yeni olanaklar açabilir. Kuşkusuz, böylesi bir perspektif, komünistlerin

«üçüncü dünya»nın sorunlarına karşı dikkatlerini artırmasını, araştırmalarında bu sorunlara daha geniş yer vermelerini, buralarda gelişen süreçlerin ortak antiempyralist savaşımızda oynayabilecekleri rol üstüne tam bilgi sahibi olmalarını gerektiriyor.

Örneğin, bugün ırkçılık her demokrat ve ilericiyi, özellikle de Afrika devrimcilerini ciddi olarak kaygılandırıyor. Bu nedenle biz, Lima Kongresinin aynı konuyla ilgili açık konumunu memnunlukla belirtiyoruz. Lima forumu, yalnız ırkçılık rejimini değil, aynı zamanda onun yok edilmesi yerine, *reformların yardımıyla biçim değiştirmesi girişimlerini de kesin olarak yerd*. Pretorya ırkçılarını doğrudan, ya da dolaylı yollardan destekleyen Batılı devletlerin tutumları da eleştirildi. Kongre, etkili ekonomik önlemlerden vazgeçmek için söylenen sözleri reddetti, dünyadaki tüm antiırkçı güçlerin bilgisine sunulacak olan GAC'ne karşı boykot önerisiyle ilgili gerekli önlemleri kabul etti. Limanlarda ve hava alanlarında Güney Afrika uçak ve gemilerini boşaltma ve yükleme işlerinin boykot edilmesi; yabancı şirketlere, yatırımlarını Güney Afrika'dan çekme çağrısı; değişik ekonomik yaptırımlara başvurulması.

İrkçılığa karşı savaşıma olağanüstü büyük önem veren partimiz, yüzkarası rejime karşı hertürlü ortak eylem olanaklarını, hükümet çevrelerine yakın olanlar da içinde her Senegal örgütü ve hareketiyle görüşmeye hazır olduğunu açıkça belirtmiştir. Ama ne yazık ki, Senegal «Sosyalist» Partisi'nin, Güney Afrika özgürlük savaşçılarını somut olarak eylemlerle desteklemekten uzak durarak, bu sorunda da dünya kamuoyunun gözüne küll serpmeyi yeğlediğini belirtmek zorundayız.

Tüm bu söylenenlerden bazı sonuçlar çıkaralım. Lima Kongresi, olumlu nitelikleri olan konumlar belirlemiştir ki, bunları komünistler görmezlikten gelemez. Ama, aynı zamanda, birçok olgunun da, Sosyalist Enternasyonal'in kapitalist ülkelerdeki komünist partilerine karşı tutumunu hiç değiştirmedigine tanık oluyoruz. Burada, eskiden olduğu gibi, şimdi de sözkonusu olan, bu partileri ya ikinci plana geçmek ve sonuçta yok olmak, ya da kendi varlıkları ve rolleri üstüne görüşlerini sosyal-demokrat arabasının «beşinci tekerleği» anlayışına indirgeyerek her türlü devrimci perspektiften vazgeçmek gibi bir seçenikle karşı karşıya bırakmak için, onların ulusal politik yaşamdaki rol ve etkilerini azaltma girişimleridir.

Çoğu kez kendi işçi düşmanı yönelimleriyle en kaba kapitalizme bile yer bırakmayan reformist alternatiflerin her hangi bir ülkede gerçekleşmesi çizgisinin, komünist partilerinin dinamik ve ardıcıl politikalarına karşı olduğu iyi biliniyor. Bundan dolayı da, komünistlerin özgürlük ve demokrasi konsepti, Lima Kongresi'nde bir kez daha çarpıtıldı. Bize yurtseverlik ve halkların çıkarlarına bağlılık üstüne ders verme yeteneği olmayan insanlar, komünistleri politik, sosyal ve kültürel bakımdan yalıtlanmış, kendi ülkelerinde «yabancıymış» gibi gösterebilmek için çeşitli

karalama yöntemlerine başvurmuşlardır. Sosyalist Enternasyonal, bundan sonraki yönelimlerinde bu tür ilkelere dayanarak ne ölçüde ilerleyebilecektir? Bu soruyu, bu örgütün yeni ilkelerine (1951 Frankfurt bildirisi değiştirilecek) gelecek kongrede nasıl biçim vereleceğinden sonra ancak yanıt verebiliriz.

Ancak, daha şimdiden hiçbir hayale yer verilmemelidir. SBKP'nin 27. Kongresi'nde ve çeşitli sosyalist ülkelerin parti kongrelerinde, gerçekleşmesi reel sosyalizmin hızlı bir biçimde gelişmesine daha büyük bir ivme verecek olan stratejinin belirlenmesinden sonra bizim sınıf düşmanlarımız, geleceğin daha çok kendilerinden uzaklaştığını görünce, yığınların kafalarını karıştırmak için yıkıcı manevralarına hız veriyorlar. Şu da doğaldır ki, Sosyalist Enternasyonal en önemli sorunlarda bizim konularımıza yakınlaştıkça, ona katılan en tutucu güçler direnişe geçiyorlar, kötü niyetli saldırılarda bulunuyorlar. Biz komünistlerin bunlara gerektiği biçimde karşılık vermemiz gerekiyor. Bizim gerçek demokrasi, somut özgürlük, gerçek sosyal adalet ve barış gibi ülkülerimizin yazılı olduğu savaş bayrağımızı daha yükseklerde dalgalandırmamız; yaratıcı Marksizm-Leninizm ilkeleri temelinde birliğimizi, dayanışmamızı ve işbirliğimizi güçlendirmemiz gerekiyor.

Ekim Devrimi'nden sonraki tarihsel gelişmeler

Dünya, tarihin akışını değiştiren Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünün kutlanacağı yıla giriyor. Ekim Devrimi'nden bu yana geçen süre, insanlık tarihi açısından kısa bir süredir. Ama bu kısa sürede dünyanın sosyal-politik görünümünde köklü değişimler oldu. Bu değişimlerin kaynağında 1917 Büyük Sosyalist Ekim Devrimi yatıyor.

Kuşkusuz, ilk olarak tek bir ülkede, Sovyet Rusya'da, bir gerçeklik haline gelen sosyalizmin bir dünya sistemine dönüşmesi, dünyayı kökten değiştiren en önemli etkidir. 1920'lerin sonunda, bu yeni toplumsal sistem, üzerinde dünya nüfusunun % 8'inden daha azının yaşadığı, yeryüzünün altıda birinden biraz daha fazla bir bölümünde kuruldu. Bugün sosyalist ülkeler dünya topraklarının dörtte birini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte birin kapsıyor. (1)

1917'den bu yana geçen yıllarda sosyalizm kapitalizm karşısındaki temel üstünlüklerini kanıtladı ve sosyalizmin üstünlükleri, bir çok öteki şeyin yanısıra temel üretim araçlarının kamu mülkiyetinde ve planlı ekonomik gelişmenin daha yüksek hızında ifadesini bulmaktadır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi savaş sonrası dönemde sosyalist ülkelerdeki ortalama gelişme hızı sanayileşmiş kapitalist ülkelerden yaklaşık 1,8 kere daha büyüktür. 1970'lerde ve 1980'lerdeki, ekstansif (yaygın) yeniden üretimin olanaklarının tüketilmiş olması olgusuyla bağlı olarak ortaya çıkan bir ölçüde düşük büyüme hızları, sosyalist ülkeleri sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması yönünde bir politika belirlemeye yöneltti. Bu gelişmeyi hızlandırmanın itici güçleri bilimsel-teknik ilerleme, üretimin her yönde entansifleştirilmesi; ekonomik mekanizmaların köklü bir şekilde yenilenmesi ve sosyalizmin olanaklarının kullanılmasını daha tam olanaklı kılabilecek etkili ve esnek bir yönetim sisteminin yaratılması olacaktır.

Bu stratejik doğrultu, sosyalist topluluk ülkeleri kardeş partilerinin son

(1) 1919'da dünya topraklarının % 72'sini sömürge ve yarı sömürge ülkeler, % 16'sını sosyalist ülkeler, % 12'sini kapitalist ülkeler oluşturuyordu. Dünya nüfusunun ise % 69,4'ünü sömürge ve yarı sömürge ülkeler, % 22,8'ini kapitalist ülkeler ve % 7,8'ini sosyalist ülkeler oluşturuyordu.

1984'te ise dünya topraklarının % 61,6'sını kurtulmuş ülkeler, % 26,2'sini sosyalist ülkeler, % 11,5'ini kapitalist ülkeler, % 0,7'sini sömürge ve yarı sömürge ülkeler oluşturuyor. Dünya nüfusunun ise % 51'ini kurtulmuş ülkeler, % 32,3'ünü sosyalist ülkeler, % 16,4'ünü kapitalist ülkeler % 0,3'ünü sömürge ve yarı sömürge ülkeler oluşturuyor.

Tablo 1

SOSYALİST ÜLKELERİN VE SANAYİLEŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERİN
ULUSAL GELİRLERİNDEKİ BÜYÜME HIZLARI

Yıl	Tüm sosyalist ölkeler	EYK ölkeleri	Sanayileşmiş Kapitalist ölkeler
1950-1			
1960	2,6	2,5	1,5
1970	4,6	4,8	2,4
1980	8,0	8,0	3,3
1984	9,5	9,1	3,6
yıllık ortalama büyüme hızı			
1951-1984	6,8	6,7	3,8
1971-1984	5,2	4,7	2,9

Kaynak: Birleşmiş Milletler, SSCB İstatistik Kurumu yayınları

kongrelerinde alınan kararlarla baştan aşağı temellendirildi. Uluslararası alanda vurgu, öndeki görevlerin üstesinden gelmede kolektif bir çölaşımaya verilmektedir. Daha somut olarak konuşursak sosyalist ekonomik entegrasyonun derinleştirilmesine ve EYK ölkelerinin gerçekleştirmekte oldukları Bilimsel-Teknik İlerleme Kompleks Programına verilmektedir. Bu programın öncelikli görevleri arasında şunlar var: Ekonomiyi elektronikleştirme, kapsamlı otomasyon, nükleer enerji üretiminin daha hızla geliştirilmesi (bunların daha sağlam, daha güvenilir hale getirilerek), yeni materyaller ve teknolojiler, bunların üretilmesi ve kullanıma sokulması, biyoteknoloji. Yukarıda özetlenen ve EYK faaliyetinin bugünkü ve gelecekteki temel içeriğini belirleyen bu programın uygulanması sosyalist topluluk ölkelerine ekonomilerini nitel, yeni bir düzeye yükseltmeleri olanağını verecektir.

Sosyalist sistem dünyanın gelişimine hem doğrudan ve hem de dolaylı olarak artan bir etkiye bulunuyor. Doğrudan etkisi, birincisi, toplumsal antagonistik çelişkileri, sömürü ve baskıyı dışlayan bir sistem olan sosyalizmi yaratma, pekiştirme ve mükemmelleştirmeyle, ikincisi, sosyalist ölkelerin izledikleri güçlü barış politikası ve tüm özgürlük ve barış güçlerine gösterdikleri destekle bağlıdır. Dolaylı etkisi ise, sosyalizm tarafından ortaya konan örneğin gücünden, kapitalizmin başa çıkamadığı pek çok temel sorunu somut olarak çözmekten, savaşı gerçekten ortadan kaldırılabilceğini göstermesinden, sosyalizmdeki tam istihdam, sosyal güvenlik, etkili çevre koruma ve tarihsel iyimserlikten kaynaklanıyor.

Dünya sosyalist sisteminin ortaya çıkması, kardeş ülkeler topluluğunun oluşması ve pekişmesi, uluslararası alanda güçler dengesinde toplumsal ilerleme, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve barış için savaşım veren halklardan yana köklü bir değişimin sağlanmasının belirleyici etmenidir. Sosyalist topluluk, dünya barışının güvenilir bir dayanağı, emperyalist gericiğin karşısındaki başlıca engel, sağlıklı barışçıl ve demokratik uluslararası ilişkilerin ilkeli ve ardıcıl bir savunucusudur.

Ekim Devrimi, diğer bir başka önemli sürece de hız verdi. Bu süreç, şimdi günümüz dünyasında olağanüstü büyük bir etkiye sahip bir ideolojik ve politik güç haline gelmiş olan uluslararası komünist hareketin hızla büyümesidir.

Tablo 2
KOMÜNİST HAREKETİN BÜYÜMESİ

Yıl	Komünist partilerin faaliyet gösterdiği ülkelerin sayısı	Komünistlerin toplam sayısı (milyon kişi)
1928	46	1,7
1939	69	4,2
1946	78	20,0
1960	87	35,0
1969	88	50,0
1985	95	80,0

Kaynak: Komünist ve işçi partilerinin belgelerine dayanılarak hesaplanmıştır.

1970'lerde ve 1980'lerin ilk yarısında komünistlerin toplam sayısı 30 milyondan fazla arttı. Bu artış hiç bir şekilde sadece sosyalist ülkelerden gelmiyor. Kuşkusuz, komünist partilerin büyümeleri için olanaklar sosyalist dünyada ve onun dışında farklıdır. İktidardaki partilerin, bu büyüme için güçlerini ve bileşimlerini düzenlemek için kendilerinin kabul etmiş olduğu kurallar ve normlar dışında hiçbir sınırları yoktur. Kapitalist dünyada durum farklıdır. Burjuva kitle iletişim araçları aracılığıyla geniş boyutlu, gelişkin ve ustaca yönetilen bir antikomünist propaganda yürütülmektedir. Dahası var. Bir dizi ülkede komünist partisi üyeliği hatta sempatanlığı suç sayılmaktadır ve bunlar çeşitli cezalara çarptırılmaktadır. Bu koşullarda, komünistler sıralarını hızla ya da düzenli olarak büyütememektedirler.

Tüm bunlara rağmen, komünistlerin sıraları genel olarak bakıldığında büyüyor. Örneğin, sosyalist olmayan dünyadaki komünist partilerin üye sayısı 1970'lerde 1,5 milyon artış gösterdi. Bu partilerin üye sayıları sana-

yilemiş kapitalist ülkelerde 1 milyondan fazla, Asya (Japonya hariç) ve Afrika'da 300 binden fazla ve Latin Amerika'da hemen hemen 90 bin artış gösterdi. Yeni komünist partileri ortaya çıkıyor. İşte örnekleri; 1970'de Malta'da, 1974'te Pakistan'da, 1975'te Suudi Arabistan'da, 1978'de Japonya'da, 1980'de Mısır'da, 1981'de Senegal'de, 1982'de Filistin'de.

Gelişmekte olan ülkelerde komünist düşüncelerin ve politikaların artan etkisini gösteren bu coğrafya yeterince açıktır. Bu, aynı zamanda, yönetime olanlar da içinde, birçok devrimci demokrat parti ve hareketlerin bilimsel sosyalizmi benimsemesi olgusunda da kendisini gösteriyor.

Komünist partilerin sayısal güçlerinin artışı, onların tüm dünyada ve tek tek birçok ülkede politik yaşama güçlü bir etkide bulunmalarını sağlıyor. Kuşkusuz bu, komünist hareketin gelişmesinin hiç zorluklarla karşı karşıya gelmediği anlamına gelmiyor. Zorluklar hem de kimi zaman oldukça büyük zorluklar, çözüme kavuşturulmamış sorunlar, eksiklikler var ve hatalar olmuştur ve hâlâ da oluyor. Bu etmenler sosyalist ülkelerde, komünist hareketin bütünü açısından da önemli olan bir sorunun, sosyal-ekonomik ilerlemeyi her yönde hızlandırma ve toplumsal ilişkileri mükemmelleştirme gibi şu anda keskinlik kazanmış olan sorunun temelinde yatıyor. Sosyalist olmayan dünyada, özellikle kimi sanayileşmiş ülkelerde, kardeş partiler durgunluk belirtileri ve üye kaybıyla karşılaşılıyorlar; önemli konularda partiler içinde farklı görüşler var. Partiler arasındaki ayrılıklar da varlığını sürdürüyor, bu, elbette etkili ortak eylemin önüne engel olarak çıkıyor.

Ne ki mevcut tarihsel dönemin tüm karmaşıklıklarına karşın, komünist hareketin günümüz devrimci sürecindeki öncü ideolojik ve politik rolü açıkça görülmektedir. Bu rol, birincisi, hem hükümet düzeyinde (sosyalist ülkelerdeki yönetici partilerin politikaları bunun kanıtıdır) ve hem de (bağımsız ve yığınsal savaş karşıtı hareketleri çerçevesinde) düzenli savaş karşıtı eylemler yürüten komünistlerin barış için güçlü, kararlı ve ardıcıl savaşımında kendisini gösteriyor.

İkincisi komünist partilerin devrimci dönüşümleri etkilemek için yürüttükleri çalışmalar da ortaya çıkıyor. Komünistlerin ve tüm işçi sınıfı hareketinin en büyük kazanımı olan dünya sosyalist sistemi güvenle ilerliyor. Birçok sosyalist olmayan ülkede komünist partileri, bu ülkelerde toplumun yaşamında köklü dönüşümden söz edilmemesine karşın, yığınların çıkarları için yürüttükleri savaşımında nitel gelişmeler sağladılar.

Üçüncüsü, nükleer savaşın kabul edilemezliği, devletin barış içinde yana yaşaması ve karşılıklı çıkara dayalı işbirliğinin gerekliliği, sömürgeciliğin tüm biçim ve belirtilerinin ortadan kaldırılması, uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi, ve temel insan haklarının, herşeyden önce de yaşama ve çalışma hakkının sağlanması gibi komünistlerin ileri sür-

düğü düşünce ve belgiler, tüm dünyada yığınlar arasında giderek daha çok yayılıyor.

Bir bütün olarak toplumsal ilerleme davası, insanoğlunun en acil sorunlarının çözümü için verilen ve insanın hümanist düşüncelerini ifade eden savaşımin her zaman ön saflarında olan dünya komünist hareketinin büyük ve paha biçilmez katkısı olmadan dünya çapında bu boyutlara ulaşamazdı.

Sosyalist olmayan dünyada demokratik yığın hareketlerinin ortaya çıkışı zamanımızın tipik bir gelişmesidir. Toplumsal bileşimleri, katılanların yaş dağılımı, politik yönelimleri ve somut amaçlar ve görevler bakımından oldukça heterojen olmalarına karşın bu hareketlerin ortak özellikleri de vardır. Birincisi, bu hareketler, tekelci sermayenin şu ya da bu biçimdeki dayatmalarını, toplumun militarizasyonunu, ırk ve etnik ayrımını, kadın haklarının çiğnenmesini, gençlerin eğitim ve iş olanaklarının kısıtlanmasını, doğaya zarar verilmesini kabul etmeyi reddediyorlar. İkincisi, ilgili alanda alternatif öneriler öne sürüyorlar ve bu öneriler nesnel olarak toplumsal yapıyı emperyalizmin izlediği politikayı reddeden bir şekilde değiştirmeye yöneliktir.

Barışın korunması, çevreyi koruma, gelişmekte olan ülkelerle dayanışma, işsizlik ve eğitim gibi başlıca sorunlarla uğraşan hareketler özellikle yığınsal ve yaygındır. Bunların eyleminin hedefini ve biçimlerini gösteren genel bir formül oluşturmak çok zor. Yine de günümüz savaş karşıtı, anti-nükleer hareketinin özellikle kapitalist ülkelerde geniş boyutlar kazandığı güvenle söylenebilir.

Bu hareket, 1980'lerin başında Avrupa'daki NATO üyesi ülkelere ABD ilk vuruş nükleer roketlerinin konumlandırılması planlarına karşı güçlü kamu direnişi biçimini aldı. Füzelerin konumlandırılmasının engellenemesine karşın, bu, nükleer tehlikenin ortadan kaldırılması ve silahlanma yarışına son verilmesi için gösterilen çabaların boşa olduğu anlamına gelmiyor.

Bugün barış hareketi geniş bir potansiyele sahiptir. Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist topluluğun barış girişimleri son zamanlarda hareketin büyümesine büyük ölçüde yardım etti. Bu hareketin eylem biçimleri şimdiye dek görülmedik çeşitliliğe sahiptir. Şimdi geniş yığınlar evrensel bir nükleer yıkım olasılığına karşı savaşımında aktif olmak gerektiğinin farkındadır ve Batıdaki en azgın militarist güçler bile bu olguyu dikkate almak zorunda kalıyor.

Emperyalizmin sömürge sisteminin çökmesi ve bir çok bağımsız ülkenin ortaya çıkması Ekim devrimi'nden sonraki dönemin büyük tarihsel bir kazanımı ve ulusal kurtuluş devrimleri ve hareketlerinin büyük bir zaferidir. 1919'da sömürge ve yarı sömürge ülkeler dünya topraklarının % 72'lik bir alanına yayılmıştı ve dünya nüfusunun % 70'sini temsil ediyordu.

Bugün sömürge ve yarı sömürge ülkeler dünya topraklarının yalnızca %0,7'sinde bulunuyor ve nüfusları dünya nüfusunun yalnızca %0,3'üdür. Sosyalist ülkeleri saymazsak, sömürge ve yarı sömürge statüleri geçmişte kalan egemen uluslar dünya topraklarının %62'sine yayılmıştır ve nüfusları dünya nüfusunun %51'idir.

Gezegemizin önemli bir bölümü üzerinde bir zamanlar sahip olduğu tartışılmaz denetimini kaybeden emperyalizmin, gelişmekte olan ülkelerin halklarını ve ulusal kaynaklarını sömürmenin yeni sömürgeci yöntemlerini benimsedi. Son yıllarda pek çok Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkesini bir borç batağına sürükleyen bir kredi sömürgeciliği özellikle yaygın hale geldi. Bu ülkeler toplam olarak 1 trilyon dolar gibi, astronomik bir borça sahipler ve borç ödemeleri, halâ zayıf olan ekonomileri üzerinde sürekli büyüyen bir yük olmaktadır.

Bununla birlikte emperyalistlerin elleri kolları artık o kadar serbest değildir. Gelişmekte olan ülkelerin dünya politikası ve ekonomisindeki artan rolü çağımızın ayırdedici bir özelliğidir. Bu ülkeler kendi kaynaklarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için egemenlik haklarını yükseltme kararlılığını gösteriyorlar ve ekonomik bağımsızlık ve yeni bir uluslararası ekonomik düzene yöneliyorlar. Bu çabalarda sosyalist ülkelerden gördükleri yardım ve destek çok önemli; emperyalist güçlerin tersine sosyalist ülkeler eşitlik, karşılıklı çıkar ve tarafların birbirinin ulusal çıkarlarına saygı göstermesi temelinde ilişkiler kuruyorlar.

Gelişmekte olan dünyanın çoğunluğunu içine alan Bağlantısızlar hareketinin artan saygınlığı, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası konularını pekiştirmekte olduğunun somut bir göstergesidir. Hareket örgütlü bir yapı olarak kuruluşunun 25. yılını yeni kutladı. (İlk olarak bağlantısız ülkelerin zirve toplantısı 1961 Eylülünde Belgrad'ta toplandı). Geçen 25 yıl içinde oldukça gelişti.

İşte kimi rakamlar. İlk konferansa sadece 25 ülkenin lideri katıldı. Eylül 1986'da Harare'deki 8. Konferansa kadar geçen sürede hareketin üye sayısı 101 oldu (99 ülke ve iki ulusal kurtuluş hareketi; FKO ve SWAPO). Bu, dünyadaki toplam ülke sayısının yaklaşık üçte ikisini oluşturmaktadır. Hareketin coğrafi dağılımı da köklü bir şekilde genişledi. 1973'e kadar daha çok Asya ve Afrika ülkelerini birleştirdiyordu; bugün 50 Afrika, 28 Asya ve 17 Latin Amerika devletini ve aynı zamanda Avrupa'da üç ve Okyanusya'dan bir ada devletini çatısı altında topluyor.

Sonuç olarak, bağımsızlık ve tam eşitlik için verilen ulusal kurtuluş savaşımından doğan bağlantısızlık sloganı bugün savaşa, saldırganlığa, emperyalizme, sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı çıkan, barış sağduyu ve iyi niyet potansiyeline güç katan saygın bir uluslararası hareket haline dönüşmüştür.

Bağılantısızlar hareketinin antiemperyalist yapısı, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 40. oturumundaki oylamalarla ilgili olarak ABD dışişleri Bakanlığınca yapılan bir analiz tarafından da doğrulanıyor. Birleşmiş Milletlere üye ülkelerin çoğu, bağlantısızlar hareketinin üyeleri de içinde olmak üzere, ortalama olarak her beş oylamadan dördünde ABD'ye karşı oy kullanıyorlar. Bu yönde oy kullananların % 76,3'ü batı yarımküredeki ülkelerdir; bu oran Afrika ülkeleri için yaklaşık % 85'e, Arap ülkeleri için % 87,8'e ulaşmaktadır. O dönem bağlantısızlar hareketinin başkanlığını yürüten Hindistan'ın kullandığı oyların % 81'inin, hareketin bugün başkanlığını yüklenmiş olan Zimbabve'nin kullandığı oyların % 85,4'ünün ABD'ye karşı olması yeterince anlamlıdır.

Görüldüğü gibi, yalnızca genel bir özetini verdiğimiz olgular dünya tarihindeki en köklü dönem noktasını oluşturan ve ona yeni bir boyut katan Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nden bu yana ilerici değişimler sürecinin dünya sahnesinde hızlandığını kanıtlamaktadır.

*BSS Bilimsel Enformasyon ve
Dökümantasyon Komisyonuna bağlı
bir çalışma grubu tarafından
hazırlanmıştır*

Duyuru

TÜRKİYE PARTİ ÖRGÜTLERİ ULUSAL KONFERANSI BAŞARIYLA TOPLANDI

*Ülkemizin bir işçi yatağında toplanan konferansı
TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaş yönetti*

*Haydar Kutlu: «1986 Ulusal Konferansımızla TKP şimdi
daha da güçlüdür. Daha da güçlenecek olan partimiz de-
mokratik Türkiye'nin güvencesi olacaktır.»*

TKP 1986 Ulusal Konferansı çerçevesinde Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı başarıyla toplandı. Ülkemizin bir işçi yatağında toplanan ve Türkiye'deki bütün TKP örgütlerinin temsil edildiği konferansı TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaş yönetti. Derin gizlilik koşullarında çalışmalarını başarıyla tamamlayan Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı, TKP'nin mücadele tarihinde yeni bir dönemeç noktası oldu.

Haydar Kutlu yoldaş ülke konferansını açış konuşmasında dünyanın ve ülkemizin içinde bulunduğu durumda Parti Ulusal Konferansının önemi üzerinde durdu. Halkımızın önünde duran en önemli görevin barışın korunması ve demokrasinin kazanılması olduğunu, konferans sonrasında bütün çabaların TKP'nin Barış ve Ulusal Demokrasi Alternatif Programını yaşama geçirmeye yönelmesi gerektiğini belirtti.

Haydar Kutlu yoldaş daha sonra konferans delegelerine parti çalışmasının çeşitli alanları hakkında bilgi verdi, partinin gelişme çizgisini değerlendirdi, TIP ile birlik konusundaki gelişmeleri aktardı. Ulusal Konferansın 6. Kongre hazırlıkları için iyi bir temel oluşturduğunu belirten Haydar Kutlu yoldaş, partinin şimdi önüne 6. Kongre hedefini koyabilecek duruma geldiğini, parti programını daha da geliştirebilmek için gerekli birikime sahip olduğunu belirtti.

Konferansta tüm delegeler söz aldılar ve emekçilerin, Türk ve Kürt halkının ve ülkenin sorunlarını dile getirdiler. TKP 1986 Ulusal Konferans Tezleri hakkında temsil ettikleri örgütlerin değerlendirme, eleştiri ve önerilerini sundular, parti çalışmaları ve konferansın önemi üzerinde durdular.

Türkiye Komünist Partisi'nin Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı öncesinde temel örgütleri, semt, bölge, il ve yöre örgütleri konferansları, partisiz işçiler, kadınlar, gençlik konferansları ve bir dizi başka konferans toplandı. Konferanslarda tezler tartışıldı, parti örgütlerinin çalışmaları değerlendirildi, yeni görevler saptandı. Konferanslarda bir üst konferansa katılacak delegeler gizlilik koşullarına uygun biçimde seçim yoluyla belirlendi.

Komünistler bütün bu süreçte yaratıcı, savaşkan bir çalışma gerçekleştirdiler, Parti örgütlerinde incelenen tezler partisiz işçilere, emekçilere, ilerici, yurtsever demokrat kişilere tanıtıldı, onların görüşleri alındı. Komünistler partinin görüşlerini yığınlara yayma temelinde tezleri tartıştılar, böylece çok sayıda öneriler geliştirebildiler. Tezlere ve parti çalışmalarına TKP'ni daha da güçlendirme amacıyla eleştirel yaklaşım, yoldaşça tartışma, yüksek moral bütün konferansların ortak özelliği idi. Konferansların en önemli niteliklerinden biri de çalışmalarını yığınların arasında ve onların eylemleri içinde gerçekleşmiş olmasıdır. Parti örgütleri konferans çalışmalarını ara seçim kampanyasıyla birleştirdiler, diktatörlük rejimine karşı halkın çıkarlarını savunmak, demokrasi güçlerinin birliğini güçlendirmek için özvetili çalışmalarda bulundular. Bütün bu nitelikleriyle konferanslar TKP'nin birlik ve mücadele politikasının somut bir uygulaması oldu.

TKP MK, faşist diktatörlük koşullarında konferanslarını başarıyla gerçekleştiren tüm parti örgütlerini ve çalışmaların güvenlik içinde yürütmesini başaran teknik kadroları yürekten kutlar.

Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı yitirdiğimiz komünist önderleri ve halkımızın kurtuluşu uğruna canını vermiş tüm devrimci ve ilericiyi saygıyla andı. Partimizi canıyla koruyan Deniz yoldaşımızın kabrine bırakılan bir çelenele komünistler onun ve yitirdiğimiz diğer yoldaşların anısını her zaman canlı tutacaklarına bir kere daha söz verdiler.

Konferans zindandaki, yurtdışında sürgündeki yoldaşları selamladı, ulusal konferans çalışmalarını sürdüren Batı Avrupa parti örgütlerine başarılar diledi.

Konferans diktatörlüğe karşı mücadelede sendikal hareketi, ilerici gençliği, aydın hareketini, kadın hareketini ve göçmen işçiler hareketini selamladı ve tam desteğini bildirdi. Sol Birlik partilerinin devrimci yurtsever örgütlerin üyelerini, Kürt demokratlarını, ülkemizin aydınlık geleceği, barış, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadele eden tüm güçlerin en sıcak dayanışma duygularıyla selamlayarak başarılar diledi.

Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı bütün kararlarını oybirliğiyle aldı. Delegeler Ulusal Konferans Tezlerini onayladı, TIP ile birlik yolundaki çalışmaları destekledi. Konferans TKP MK 7. Plenumuna partinin

6. Kongre hazırlıklarına başlamasını önerme kararı aldı. Bu hazırlıklarda parti programının geliştirilmesinin dikkate alınmasını belirtti. Konferans, «Ülkemizin halkımızın kurtuluş yolu birlik ve mücadeleden geçiyor» başlığını taşıyan bir çağrıyla halkımıza seslendi.

Konferans dünyada ve Türkiye'de önemli gelişmeler ortamında toplandı.

SBKP MK Genel Sekreteri Gorbacov ile ABD Başkanı Reagan arasındaki Reykjavik görüşmesinde barış için mücadeleyi yükseltmenin büyük zorunluğu bir kere daha ortaya çıktı. Eğer Amerikan tarafı Yıldızlar Savaşı projesini sürdürmede ısrar etmeseydi, Amerikan silah tekellerinin değil, dünya halklarının sesine kulak verseydi, 2.000 yılına kadar yeryüzünü nükleer silahlardan kurtarmak olanaklı olacaktı. ABD, Türkiye'ye yeni taktik ve orta Menzilli nükleer silahlar yerleştirme isteğinde de ısrarlıdır. O nedenle asıl şimdi nükleer silahlara karşı mücadeleyi yükseltmek gerekiyor. Geniş demokrasi güçlerinin Konya Karapınar'da NATO için uçak talim alanı kurulmasına aktif karşı çıkması, barış hareketinin ülkemizde de geniş perspektiflere sahip olduğunu gösterdi. TKP bu doğrultudaki her çabada aktif yer alacaktır.

Ara seçimlerin sonuçlarıyla demokrasiyi kazanma mücadelesi yeni bir aşamaya girdi. Eğer bütün muhalefet güçleri birleşmeyi başarabilirlerse Evren-Özel rejiminin ayakta kalamayacağı çok somut ortaya çıktı. Şimdi emekçileri hareketlendirmek, sol güçlerin birliğini geliştirmek, bütün demokrasi güçlerini birleştirmek için çabalar daha da yoğunlaştırılmalıdır.

Bu görevlerin üstesinden gelebilmek partimizi daha da güçlendirmekle olanaklıdır. Başarıyla tamamlanan konferanslar somut kararlara dönüşen yaratıcı önerilerle partinin eksiklik ve zayıflıklarını ve bunları gidermenin yollarını saptamış, partinin ideolojik, politik ve örgütsel birliğini daha da pekiştirmiştir.

Konferansın toplanması TKP'nin gelişmesinde yeni bir dönem açıyor. Konferansın başarısı ülke içinde ve dışında, zindanlarda, gizlilikte TKP'nin gelişmesi için emek harçayan, mücadele veren tüm yoldaşların ortak eseridir. TKP şimdi önde duran görevlerin üstesinden gelmeye daha yetenekli bir partidir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

1 Kasım 1986

Bildiri

Türkiye barış güçleri, 11–12 Ekim 1986'da İzlanda'nın başkenti Reykjavik'de yapılan Sovyet-Amerikan zirvesini büyük bir dikkatle izlediler.

Amerikancı çevreler ve yerli tekelci basın tarafından «fiyasko» olarak nitelendirilen, önemi ve seyri halkımızdan gizlenen bu zirve, insanlık için tarihsel bir önem taşıyor. Çünkü bu zirve şu iki gerçeği ortaya koymuştur:

Birincisi, insanlığın ve ülkemizin nükleer silahlardan kurtulması mümkündür. Sovyetler Birliği'nin zirveye götürdüğü 10 yıl içinde nükleer yığınakların kaldırılması önerileri, böyle bir adımın atılmasını sağlayabilecek bir anlaşma zeminini hazırlamıştır. TKP, Sovyetler Birliği'nin Reykjavik zirvesine götürdüğü önerileri, çağın gereği olan yeni düşünce tarzına uygun düşen sorumlu tutumunu ve insanlığın geleceğine ilişkin ilkesel yaklaşımını yürekten selamlıyor.

İkincisi, nükleer silahsız bir dünya ve Türkiye'nin önündeki baş engel, ABD'nin «yıldızlar savaşı» projesidir. ABD, nükleer silahsız bir dünyaya birkaç adım kala oluşmuş olan görüş birliğini uzaya silah yerleştirmekte ayak direyerek torpillemiştir. TKP, ABD yönetiminin bu sorumsuz tutumunu, askersel üstünlük peşinde koşan militarist politikasını derin bir nefretle protesto ediyor.

Şimdi, tüm dünyada ve ülkemizde sağduyu sahibi herkesin ortak görüşü şudur: Madem ki nükleer silahsız bir dünyanın önündeki baş engel, ABD'nin «yıldızlar savaşı» projesidir, o halde bu engel mutlaka aşılmalıdır! Eğer tüm barışsever halklar, tüm gerçekçi devlet adamları, sorumluluk sahibi hükümetler ve politik partiler ABD yönetimini uzayı silahlandırma girişiminde geriletebilirlerse, insanlık nükleer silah yığınaklarından 10 yıl içinde kurtulabilecektir.

TKP, Türkiye hükümetinin «yıldızlar savaşı» projesine karşı tutumunu gözden geçirmesini, NATO içinde bu projeye ve ABD'ne verilen desteğin geri alınmasını talep ediyor. Hükümet, Reykjavik zirvesinde mutabakata varılan noktaları bozacak bir tek adım bile atmaktan kesinlikle kaçınmalıdır.

Türkiye barış güçleri, bu uğurda seslerini ne kadar yükseltirlerse, ne ölçüde kararlı savaşım yürütürlerse, nükleer silahsız bir dünya ve Türkiye hedefi de o kadar yakınlaşacaktır.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

15 Ekim 1986

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

İnsanlık tarihinde sosyalizme ve komünizme geçiş çağını başlatan Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 69. yıldönümünde, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına Lenin'in Partisi Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni, dünya çapındaki barış ve toplumsal ilerleme savaşımının en önünde yürüyen yiğit Sovyet halkını devrimci duygularla selamlar.

SBKP ve Sovyet halkı, Ekim Devrimi'nin 69. yıldönümünü SBKP 27. Kongresi kararlarını yaşama geçirecek kutluyor. Merkezinde insan ve onun esenliği bulunan Büyük Ekim Devrimi'nin ülkelerini günümüz koşullarında yaratıcı biçimde geliştiren SBKP 27. Kongresi kararları, toplumsal ilişkiler sisteminde, insanların kafaları, yürekleri ve psikolojilerinde, günün gerçeklerinin ve bilimsel teknik ilerlemenin görevlerinin kavranmasında gerçek bir devrim niteliğini taşıyor. 27. Kongrede alınan barış, silahsızlanma ve sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma üzerine kararların hayata geçirilmesine ilişkin bugüne dek atılan adımlar, Türkiye komünistleri için büyük bir coşku kaynağıdır. TKP, SBKP MK Genel Sekreteri M. S. Gorbacov'un Reykjavik'de ABD başkanı R. Reagan ile yaptığı zirveye getirilen Sovyet önerilerini, insanlığa 21. yüzyılda nükleer ve kimyasal silahsız bir dünya armağan etme girişimleri olarak selamlıyor. Sovyet halkının ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırma alanındaki başarılarından kıvanç duyuyor.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye komünistleri, Ekim Devrimi'nin 69. yıldönümünü Ulusal Konferans çalışmalarını içinde kutluyorlar. Bu çerçevede kısa bir süre önce gerçekleştirilen TKP'nin Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı, önümüze koyduğumuz partimizin politik gelişmeleri etkileme gücünü artırma ve partinin önderlik rolünü yükseltme hedeflerini yaşama geçirmede bir dönüm noktası niteliğindedir. Türkiye somutunda barışa yönelen tehdit ile demokrasiye yönelen tehdidin bir ve aynı olduğunu, tehdidin emperyalizmin en saldırgan çevrelerinden, ABD emperyalizminden kaynaklandığını somut kavrama sürecinde olan ülkemiz halkına TKP, Barış ve Ulusal Demokrasi Programıyla gidiyor. Türkiye'ye yönelen emperyalist dayatmaların boşa çıkartılması için, «Demokratik Türkiye» yolunun açılması için TKP, barıştan yana, demokrasiden yana tüm güçlerin birliği ve ortak mücadelesi için çalışıyor.

TKP, komşumuz SSCB ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin barış içinde yan-

yana yaşama ve karşılıklı yarar ilkeleri temelinde daha da geliştirilmesini öngören değişmez politikasını yaşama geçirmek için elinden geleni yapıyor. Dünya komünist ve işçi partileri arasındaki birliği daha da güçlendirme yönünde aralıksız çaba gösteren kardeş SBKP ile Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde daha da gelişip güçlenen ilişkilerine yüksek bir değer biçiyor.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 69. yıldönümü, Sovyet komünistlerine, Sovyet halkına kutlu olsun!

Yaşasın Büyük Sosyalist Ekim Devrimi!

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

7 Kasım 1986

TKP YAYINLARI

«Atılım»

«Yol ve Amaç»

«Yeni Çağ»

TKP 5. Kongre belgeleri

- TKP 5. Kongresi'ne sunulan MK Çalışma Raporu
- Türkiye Komünist Partisi Programı
- Mustafa Suphi 100. Yıl Tezleri

TKP Merkez Komitesi Plenum raporları

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği. Belgeler

«İşçi sınıfının tarihsel misyonu»

«Leninci parti öğretisi»

«Karl Marks ve günümüz» (Uluslararası Konferans, Berlin, 1983)

«1 Mayıs»

«TKP'nin savaş tarihinden sayfalar»

«Halkımızın özlediği demokrasi TKP'siz olamaz»

«TKP halkımızın umududur»

«TKP 65. Kuruluş Yıldönümü Toplantısı»

«Terörizmin ardında kim var?»

«Konspiratif çalışma üzerine»

«Parti disiplini üzerine»

«Devrim ve demokrasi»

«SBKP Programı» (27. Kongre'de kabul edilen yeniden kaleme alınmış biçimi)

Mihail Gorbaçov. SBKP 27. Kongresi'ne sunulan
SBKP MK Politik Raporu

Bu yayınlarımızı edinmek isteyenler aşağıdaki adrese
başvurabilirler:

Ermis Verlag
Postfach 101016
4300 Essen
(BRD)

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!